

CAPUT VII.

De legitimatione requisita ad Episcopatus munus; & an illegitimi possint elegeri ad Archiepiscoporum, aut Episcoporum dignitatem.

SUMMARIUM.

- 1 De speciebus variis illegitimorum.
- 2 Requiritur ut Archiepiscopus, aut Episcopus sint nati de legitimo matrimonio, quia illegitimi sunt inhabiles.
- 3 Illegitimi absque dispensatione canonica ad Ecclesiastica beneficia, officia, dignitatesve sunt inhabiles.
- 4 Illegitimi sunt inhabiles ad Comendas, & ad Habitus susceptionem, & quare? num. 5.
- 6 Talis est filius qualis est pater.
- 7 An legitimati per subsequens matrimonium admittantur; & quid in matrimonio putativo, aut clandestino.

Relictis speciebus illegitimorum, de quibus in specie agit Girond. de Episcopatus ratione 1. part. lib. 2. disp. 2. cap. 1. num. 1. & seqq. Fajard. in tract. de legitimat. per subsequens matrimonium, per tot. eleganter Fermosin. ad tit. & rubric. de filius presbyterorum, & aliis illegitimè natis, pag. 178. ubi infinitos refert cap. 1. quæst. 2. per tot.

- 2 Requiritur ut Archiepiscopus, aut Episcopus ex legitimo sit matrimonio natus, quia illegitimus inhabilis est ad Archiepiscopatus aut Episcopatus electionem aut nominationem, ut decidit Concil. Trid. sess. 7. de reformat. cap. 1. ubi multa refert. Barbof. in collect. & probant textus in cap. In cunctis, de electione, cap. Ut innotuit, cap. Uintoniensis Ecclesia, eodem: Glos. in cap. Grandi, verbo Legitimo, de supplenda negligentia Prælatorum lib. 6. Franciscus Leo in thesaur. fori Ecclesiastici, part. 1. cap. 3. n. 8. Bertachin. de Episcop. lib. 2. de causa

materiae Episcopalis. num. 81. Ugolin. de offic. Episcopi part. 1. cap. 1. §. 1. num. 5. Jacob. de Graff. in aureis decisionib. lib. 3. cap. 2. n. 12. Mauriti. de Alzed. de præcellentibus Episcoporum dignitate 1. part. cap. 3. n. 16. August. Barbof. de potest. Episcop. part. 2. alleg. 1. n. 32. eleganter post eum Girond. dict. cap. 1. num. 6. & seqq. Fermosin. in dict. cap. 1. de filius presbyterorum. quæst. 5.

Sunt enim illegitimi absque dispensatione canonica ad Ecclesiastica beneficia, officia, & dignitates, personatusque penitus inhabiles. Gregor. XI. constit. 8. incipit, *Etsi à sacris*, apud Laert. Cherub. tom. 2. pag. 120. de qua Novarius in summa Bullarum, tit. de illegitim. cum multis jurib. & ex Concil. Trident. tradit Fermosin. in rubric. de filius presbyterorum, & aliis illegitimè natis, num. 2. Torreblanca lib. 2. de iur. spirituali, cap. 13. num. 42. Laurent. de Peyrin. tom. 2. de Prælat. quæst. 2. cap. 5. §. 9. Petr. de Boll. in œconomia canonic. claus. 1. cap. 2. §. 3. pag. 47. & 48. Barbof. de iur. Ecclesiast. 1. p. cap. 33. num. 149. cum multis exornat Solorzan. de iur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 20. per tot.

Et eodem modo sunt incapaces ad Commendas, & ad susceptionem Habitus, ut ex variis decretis Pontificalibus tradit Laert. Cherub. pag. 13. March. de Tarif. en la fundacion de la orden de san Iuan en el viage de Hierusalen, cap. 2. fol. 111. Ioan. Maria Novar. in lucerna Regular. verb. Illegitimus, num. 3. Barbof. in summa decision. Apostolicar. collectan. 415. num. 3. Mendo de Ordinib. Militarib. disquisit. 2. quæst. 1. num. 10. Scanò in propugnaculo Religionis Militaris discept. 3. cap. 1. num. 10. & ultra eos quos refert, Solorzan. de iur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 17. per tot.

Ratio huius prohibitionis est, quia proles illegitima non videtur honorabilis hominibus, neque Deo amabilis, neque infide stabilis, ut scripsit Bonifacius Martyr ad Regem Anglorum, relatus in cap. Si gens Anglorum, 56. dist. & probatur in cap. Si quis cum militibus, 5. quæst. 1. ubi quod nati ex meretrice degeneres, & ignobiles iudicantur, & honores

honores & dignitates habere non merentur, ut dicit textus *in cap. penultim. 56. dist.* & late agunt Cassan. *in catalog. glor. Mundi part. 11. considerat. 15.* Sobar *de puritat. sanguin. 1. part. quest. 4. §. 6.* Bonacin. *de irregularit. disp. 7. quest. 2. punct. 3. num. 2.*

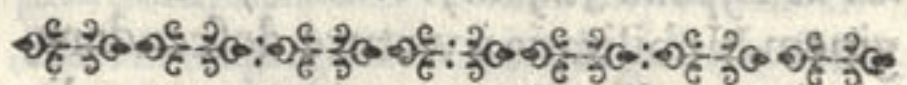
6 Requiritur etiam legitimatio natalium in Archiepiscopo, aut Episcopo, propter præsumptionem incontinentiæ, ut consideratur in prole illegitima; incontinens enim præsumitur, cuius pater incontinens fuit, ut *ex dict. cap. Si gens Anglorum*, probat Alciat. *de præsumpt. regul. 1. præsumpt. 24.* Rojas *de success. cap. 15. num. 11.* Rebuf. *in praxi beneficial. tit. de dispensat. super defect. natal. num. 5.* Solorzan. *de iur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 20. num. 16.* & ut est in proverbio, sæpe solet filius similis esse patri. Gloss. *in l. Quod si nolit, §. Si mancipia, ff. de iur. edict.* Unde Ovid. *lib. 4. metamorphos. cecinit:*

Qui viret in foliis, venit à radicibus humor;

Et patrum in natos abeunt cum semine mores.

7 At legitimatos per subsequens matrimonium ad Archiepiscopatus, aut Episcopatus absque aliqua dispensatione promoveri posse, eleganter exornat multis citatis August. Barbof. *de potest. Episcop. part. 2. alleg. 1. num. 33.* & *in cap. Tanta, qui filii sint legitimi, num. 24.* & ultra quos refert, idem tenet in terminis Fajard. *in tract. de legitimat. per subsequens matrimonium, num. 121. & 122.* Pontius *de matr. lib. 11. cap. 11. num. 5.* Lupus *de illegitimis & naturalib. commentar. 4. §. 3. n. 8.* eleganter exornat Solorzan. *de iur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 17. num. 43.* ubi quod est glossa expressa *in cap. Innotuit, per textum ibi, verbo Coniugata, de electione;* & multos refert latissime Girond. *de Episcopo 1. p. lib. 2. disp. 3. cap. 1. & seqq.* ubi ad varias questiones circa matrimonium clandestinum & putativum, de qua re etiam nos diximus *tom. 1. ad ord. tit. 1. §. 6. gloss. 55. num. 13. & seqq.* & loquendo in successione commendæ, idem tradit Scan. *dict. discept. 3. cap. 1. num. 28.* ubi idem proce-

dere asserit in legitimatis per rescriptum Principis: de qua re est etiam videndus omnibus citatis noviter Rojas *de incompatibilitate maiorat. 1. part. cap. 4. num. 18. & seqq.* Scan. *dict. discept. 3. dict. cap. 1. num. 18. & seqq.* ubi limitat in filiis Regum, Principum, Comitum, aut maioris gradus, quia isti tales illegitimi admittuntur; & ibi multos DD. refert, & testatur de consuetudine Moren. *de Vargas en la Nobleza de España, discurs. 3. num. 26.*

CAPUT VIII.

Utrum illegitimus possit dispensari ad Archiepiscopatus, aut Episcopatus dignitatem; & an dispensatus quoad omnes Ordines, beneficia, & dignitates, censeatur dispensatus quoque ad Archiepiscopatum, Episcopatum, aut Cardinalatum.

SUMMARIUM.

1 Utrum illegitimus dispensari possit ad Archiepiscopatus, & Episcopatus dignitatem; & an dispensatus quoad omnes Ordines, beneficia, & dignitates, censeatur dispensatus ad Archiepiscopatum, & Episcopatum? & num. 2. 3. 4. & 5.

CUM natalium defectus excludens ab Archiepiscopatibus, Episcopatibus, Cardinalibus, Dignitatibus & honoribus illegitimos nitatur, & fundetur in præsumptione, & non in culpa eorum; cum nasci de adulterio non sit culpa eius qui nascitur, sed illius qui generat, ut inquit Div. Hieronym. *relatus in cap. Nasci, 56. dist.* & præsumptio omninò cedit veritati, *l. Nuptura, ff. de iure dot.* certum & indubitatum est illegitimos esse benemeritos dignitatum, & honorum propter ingentes virtutes, quibus ornantur, & veram & naturalem

turalem nobilitatem; qua potiuntur. Virtus enim origo & causa est totius nobilitatis, ut latè probat Tiraquellus *de nobilit. cap. 4.* ubi hos versus affert.

*Si pater est Adam cunctis, si mater
& Eva*

*Curne omnes sumus nobilitate pares?
Degenerant homines vitius, fiuntque
minores;*

Exaltat virtus, nobilitatque genus.

Quos etiam adducit Barnabas Moreno de Vargas *en los discursos de la Nobleza de España, discurs. 1. num. 7.* ubi originem Nobilitatis à virtute descendere, benè ostendit; & pro epigrammate alia scripsit in lingua, & idiome Hispano, qui certè Nobilitatis originem, & conservationem discretè comprehendunt, ibi:

*Las armas y las letras dan nobleza,
Conservala el valor, y la riqueza.*

3 Non adeò illegitimi sunt incapaces bonorum, quin morum probitate & virtute clarissimi ad omnes honores, Episcopatus, dignitates, & officia admittantur; fuerunt enim ad summam Pontificatus dignitatem quamplures admiffi, quorum nomina & parentes referuntur *in cap. Osius, 56. dist.* & plures Imperatores, Reges, Principes, Episcopos, & DD. illegitimos referunt Paleotus *de nothis & spuris cap. 57. num. 7. & cap. 66.* Tiraquel. *de nobilit. cap. 15. num. 31.* Rojas *de successiomb. cap. 15. num. 18.* Lara *de Capellanis lib. 2. cap. 4. num. 6. & 7.* notat unico verbo Barbof. *de potest. Episcop. part. 1. tit. 1. cap. 3. num. 46.*

4 Unde qualitas legitimationis natalium requisita ad Archiepiscopatus, Episcopatus, aut Cardinalatus electionem, aut nominationem, dispensari potest, præsertim in personis benemeritis, à Papa, cuius est dispensare, ut ex textu *in cap. 1. de filiis presbyterorum, cap. Consuluit 5. de servis non ordinandis, cap. Per verabilem, in fin. qui filii sint legitimi, cap. Nisi cum pridem, §. Personæ, de renunciat.* tradit Solorzan. *de iur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 20. num. 7.* Petrus Gregor. *de benefic. cap. 5.* Campanil. *in Divers. iuris Canonici, rubrica 11. cap. 13. per tot. Navarr. cons. 1. & seqq. titul. de*

filiis presbyterorum: Tusch. lit. O. conclus. 193. num. 11. & lit. S. conclus. 415. num. 6. cum multis eleganter Fermosin. *in cap. fin. de filiis presbyteror. quest. 4. 5. & 6. num. 10.*

Quæ dispensatio debet esse specialissima ad Episcopatum, aut Archiepiscopatum, aut Cardinalatum, quia dispensatus quoad omnes Ordines, beneficia, & dignitates, non censetur dispensatus quoque ad Episcopatum, Archiepiscopatum, & Cardinalatum, ut tenet & exornat etiam ad varios casus Fermosin. *in dict. cap. fin. de filiis presbyteror. quest. 6. num. 1. & seqq.* Bonacin. *de irregularit. quest. 2. punct. 3. num. 14.* cum multis Fagundez *de præceptis Ecclesie, præcept. 5. lib. 3. cap. 3. num. 5.* unico verbo August. Barbof. *dict. cap. 3. num. 46.* & optimè dicit Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 11. num. 17.* Gloss. *in cap. 21. de præbend. lib. 6.* Tabiena *verb. beneficium 2. §. 20. num. 24.* Majolus *de irregularit. lib. 1. cap. 9. num. 4.* Pax Iordanus *in variis lucubrationibus, tom. 2. lib. 10. titul. 19. num. 70.* Peregrin. *de fideicom. art. 23. num. 8.* Ojeda *de incompatibilit. beneficij, part. 2. cap. fin. num. 77.* Marcel. Vulpe *in præc. cap. 47. num. 29.* Diana *part. 10. tract. 9. resolut. unica, in vers. Sed ut magis,* Leander *de irregularit. tract. 2. disp. 3. quest. 45.* Barbof. *in Bullario, & in compendio decisionum ac alibi, verb. Filius: & Fermosin. dict. quest. 6. & antecedentib. respondet ad contraria, & est omninò videndus quest. 7.* in quibus omnibus agit latissimè de filiis illegitimorum, & qui comprehendantur: de quo Solorzan. *dict. cap. 20. num. 8. & seqq.* ubi num. 55. inquit quod dubius circa modum & formam dispensationis est tutus, & securus tam in foro iudiciali, quàm in conscientia, dummodò si illam habeat læsam scrupulum deponat: & ibi multos DD. refert Fermosin. *ubi supra:* agit etiam an illegitimus dispensatus ad ingrediendam Religionem censetur dispensatus ad Generalatum, aut Episcopatum, de quo etiam Scan. *in propugn. Religion. discept. 3. cap. 1. n. 12. & seqq.* & de facto vidisse declaratum notat Barb. *dict. cap. 3. n. 46.* de aliis qui possunt dispensari.

CAPUT IX.

Utrum expositus eligi possit in Archiepiscopum, aut Episcopum.

SUMMARIUM.

- 1 Expositi an admittantur ad Archiepiscopatus, aut Episcopatus, dignitatum, & officiorum apicem, quæ sanguinis puritatem requirunt, & ad Habitus Militares: & num. 2. 3. 4. 5. & 6.
- 7 Expositi an dicantur puri sanguine.
- 8 Expositi sunt habiles ad omnes dignitates.
- 9 Expositi reputantur legitimi: & n. 10.
- 11 De expositorum materia, & ad varias quæstiones.

QUAMVIS plures DD. teneant expositos non admitti ad Archiepiscopatus, Episcopatus, aut dignitatum, & officiorum apicem, quæ sanguinis puritatem requirunt, nec etiam ad Habitus Militares, ut multis citatis tenet Girond. *de Episcopatus ratione & necessitate, lib. 2. disput. 1. num. 1. & seqq.* Fermosin. *in cap. fin. de filiis presbyteror. pag. 182. quæst. 1. num. 1. & 2.* ubi alios refert, & ultra eos probat Scano *dict. cap. 2. num. 24.* ex Lara *de Capellaniis lib. 2. cap. 4. num. 37. cum seqq.* Girond. *de privil. num. 1443.* Ricciul. *de neophyt. cap. 7. num. 33.* Scobar *de puritate & nobilitate probanda, 1. part. quæst. 8 §. 3. n. 45.* Gratianus *forens. cap. 267. num. 24.* Sanctarel. *variar. resolut. quæst. 44. vers. 3. in fin.* Velascus *de privileg. pauper. part. 2. quæst. 63. §. 2. num. 199. & seqq.* Ludovicus Bocher. *de expositis num. 6. fol. 16.* Mend. *de Ordinib. Militarib. disquisit. 3. quæst. 5. num. 49.* Garcia *de benefic. part. 7. cap. 3. ex num. 8.* ex eo quia filii legitimi non solent exponi, sed potius qui nascuntur ex furtivis, & fornicariis congressibus: verisimiliusque esse eos

nasci contra matrimonium, qui sic à parentibus contemnuntur; certumque esse, ut centum expositis plusquam nonaginta sint illegitimi, cum multis exornat Boss. *moral. part. 2. tit. 1. §. 43. num. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568.* ubi multos refert, & exornat.

Et cum ad Archiepiscopatus, aut Episcopatus dignitatem requiratur legitimitas in prole, ut diximus *cap. 6* non debent admitti expositi; legitimi enim non reputantur, quia ut dixit Rota apud Seraphin. *decis. 1081.* exponens infantem repugnat valde legitimæ filiationi, quod etiam tradit Bonacin. *de censur. disput. 7. quæstione 2. punct. 3. num. 10.* Hurtadus *disp. 2. de irregularit. difficultat. 14. num. 57.* Marchin. *de Ordine tract. 1. part. 10. cap. 1. definitione 1.* Bossius *dict. §. 43. n. 1566.*

Quam opinionem contra expositos adeo acriter admittit Mendo *ubi supra, num. 50* ut nec cum illis dispensandum fore testetur.

Tamen quia ista materia est favorabilis, & resoluta à Gregor. XIV. in bulla edita anno 1591. in favorem Confraternitatum ubi isti expositi educantur, ideò existimo ad Archiepiscopatus, Episcopatus, ad Ordines, officia, & beneficia, ac dignitates esse admittendos, ut in terminis tradit Girond. *dict. cap. 3. per tot.* ubi multos refert, & ultra eos Dian. Molpessus, Gratian. Sanctarel. Salas, Schillante, Præposit. Castrus Palaus, Gibalinus Leander, quos refert Fermosin. *dict. quæst. 1. num. 4 & in cap. fin. de præsumpt. quæst. 12. & fin.* & ultra eos idem tradunt in terminis dictæ bullæ Pellizar. *in manual. Regular. tom. 2. tract. 7. cap. 5. num. 70.* Basil. Pont. *de matrimon. lib. 11. cap. 9. num. 4.* Boss. *moral. variar. tom. 1. part. 2. tit. 1. §. 43. num. 1569.* Henriq. *in summa tom. 2. lib. 14. cap. 8. num. 10. lit. K in annotationib.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 10. num. 30.* Dian. *part. 10. tract. 16. resolut. 96. vers. Probatur 3.* Gracia *in politic. Regular. 1. part. tract. 3. difficult. 3. dub. 3. num. 3.* cum multis Boss. *dict. §. 43. num. 1569.* eleganter etiam exornat Frances *de Eccles. Cathed. cap. 28. num. 104. & seqq.*

6 Adeò quod debeant admitti ad dignitates, beneficia, & officia, in quibus adsunt statuta de puritate sanguinis, quia eam habent ex iuris præsumptione, ut sæpius iudicavit Rota apud Ludovisium *decis.* 498. & apud Coecin. *decis.* 68. Boss. *dict.* §. 43. num. 1569. & seqq. Frances *ubi supra.*

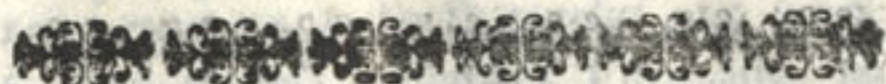
7 Ideo expositos reputandos esse puri sanguinis tenent plures apud Dian. *dict. resolut.* 96. Valenz. *cons.* 90. num. 70. Boss. *ubi supra*, Frances *ubi proxime.*

8 Et sunt habiles ad Episcopatus, dignitates, & ad omnes Ordines, officia, & beneficia, neque ulla dispensatione Pontificis, aut Episcopi indigent, ut tenet Scan. *dict. cap.* 2. num. 22. & 29. Dian. *dict. resolut.* 9. Lessius *in* 3. p. *Devi Thomæ*, cap. 9. de irregularit. dub. 1. num. 62. Boss. *ubi sup.* Frances *ubi proxime.*

9 Reputantur enim legitimi, ut communiter affirmant DD. Paleot. de *notibus & spuris* cap. 64. num. 3. Faschal. de *virib. patriæ potest.* part. 1. cap. 6. num. 10. Castill. *tom.* 6. *contr.* cap. 124. num. 21. Lezan. *in summa quæstion. regular.* tom. 3. *verb.* Illegitimi regulares, num. 15. Basseus *in florib. Theologic.* *verb.* Expositus, num. 2. Bordon. *tom.* 1. *resolut.* 12. num. 55. Pellizar. *in manual. Regular.* tom. 2. *tract.* 7. cap. 5. num. 70. Machad. *en el perfecto Confessor*, tom. 1. lib. 1. part. 3. *tract.* 17. *document.* 1. num. 6. Castro Palao *tom.* 6. *disp.* 6. *punct.* 9. n. 3. Bossius *ubi supra.* Frances *ubi proxime.*

10 Neque obstant quæ in contrarium adduximus, & alia quæ omisimus; ad omnia enim sigillatim respondet, & satisfacit Bossius *dict.* §. 43. num. 1572. usque ad num. 1575. Frances *dict.* cap. 28. num. 104. & seqq.

11 De expositis, & de eorum privilegio, & materia ad varias quæstiones, & ad omnes, quæ accidere possunt, sunt videndi supra citati, & maxime Bossius *dict.* §. 43. num. 1576. & seqq. Frances de *Eccles. Cathed.* *dict.* cap. 28. num. 104. & seqq. ubi omnia tradit.

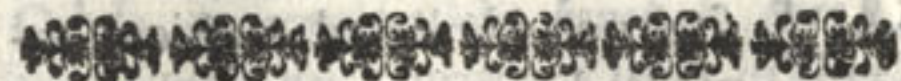
CAPUT X.

An ignotis natus parentibus, vel de quibus utrum legitimè generaverint, dubitatur, in Episcopum promoveri possit.

SUMMARIUM.

1 An ignotis nati parentibus admittantur ad Episcopatum.

Hanc quæstionem latè resolvit Girond. de *Episcopatus ratione*, lib. 2. disp. 3. §. 4. ubi num. 1. resolvit affirmativè ex Avila 7. p. disp. 3. dub. 10. & idem Girond. *vers. Secundus casus*, agit de illo qui quidem censebatur antea legitimus, & cœpit postea vel per infamiam, vel aliquo nomine illegitimus haberi; & ibi per plures casus resolvit.

CAPUT XI.

Utrum nobilitas, seu fidalguia, requiratur ad hoc ut aliquis ad Archiepiscopatus, aut Episcopatus dignitatem eligatur; & an ignobilis possit nominari.

SUMMARIUM.

1 Nobilitas requiritur ad hoc ut aliquis ad Archiepiscopatus aut Episcopatus dignitatem eligatur.

2 Eadem nobilitas requiritur ad Ordinis Militaris Habitum.

3 Nobilitas requiritur in hoc Regno in Justitiæ Rectore, & in omnibus Magistratibus: & de ratione, num. 4.

4 De nobilitate, & fidalguia, quomodo probentur.

5 Utrum præstet Episcopum nobilem esse quàm ignobilem, & an ignobilis possit eligi.

Resolvenda est hæc quæstio affirmativè, ut experientia docet, quia totum Nobiles, vulgò *Fidalgos*, ad Archiepiscopatus, aut Episcopatus dignitatem eliguntur, ut in hoc Regno videmus, & probatur per ea, quæ Barb. *de potest. Episcop. p. 2. alleg. 1.* eleganter cum multis tradit: Girond. *de Episcopatus ratione lib. 2. disp. 6. cap. 1. de nobilit. sacri Præsulis*, ubi eleganter exornat, & eruditè pertractat.

2 Et eadem nobilitas requiritur ad Ordinis Militaris habitus admissionem. Tarrifa *en la fundacion de la orden en el viage de Hierusalem, cap. 2. fol. 111.* Mendo *de Ordinibus Militaribus. disquisit. 2. quest. 1. num. 10.* Burat. *decis. 42. num. 2.* Rojas *dec. 50.* Scano *in propugnaculo sacre Religionis, discept. 3. cap. 3. n. 1.*

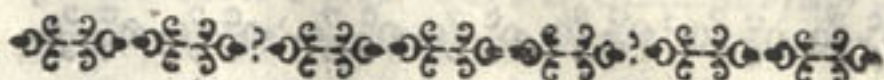
3 Quæ etiam nobilitas requiritur in hoc Regno in iustitiæ Rectore, & in omnibus Magistratibus, ut cum multis DD. diximus *in commentar. ad ord. tom. 1. tit. 1. glos. 5. per tot.* Marquez *de gubernatore Christiano lib. 1. cap. 2. §. 4.* Valasc. *de Judice perfect. rubric. 4. annot. unica, num. 9.* Scobar *de purit. & nobilit. probanda, quest. 1. proæmial. §. 5. num. 3. & seqq.* Ribeiro *in lib. intitulo Lustre ao Desembargo do Paço, cap. 2. num. 162. & seqq.* exornat Valenz. *cons. 166. tom. 2.* Fragos. *de regim. Reip. 1. p. lib. 4. disp. 9. per tot.* Carvalh. *in cap. Rainaldus, de testam. 1. p. numer. 273.* Larrea *decis. 17.* Censal. *ad l. unicam, Cod. si quis Imperatori maledixerit, §. 11. pag. 78.* exornat Solorzan. *emblem. 52. n. 41. & seqq.*

4 Ratio in qua fundatur hæc resolutio consistit in præsumptione, quæ pro Nobilibus militat, ut exornavimus *in commentar. ad ord. tom. 3. lib. 1. tit. 24. gloss. 1. n. 7. & seqq.* Scan. *d. cap. 3. n. 2.*

5 De nobilitate & fidalguia, & quomodo probetur, & quis dicatur nobilis, diximus *tom. 1. d. glos. 5. num. 5. & tom. 3. d. glos. 1. num. 12. & seqq.* Scan. *d. cap. 3. per tot.*

6 Utrum autem præstet magis Episcopum nobilem esse, quàm ignobilem; & an, & quando possit eligi in casu necessitatis ignobilis, tradit Girond. *d. disp. 6. cap. 2.*

Pars I.

CAPUT XII.

Utrum habens filios, vel nepotes possit ad Episcopatus dignitatem eligi, aut nominari.

SUMMARIUM.

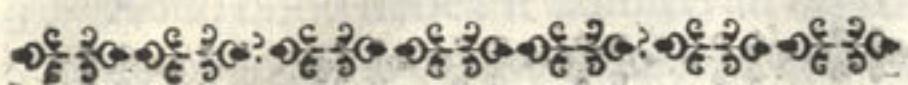
1 Utrum habens filios, & nepotes possit ad Episcopatus dignitatem eligi: & n. 2. 3. & 4.

Quamvis possit eligi in Episcopum, qui filios habet, aut nepotes, iuxta textum *in cap. Episcopus qui filios, 12. quest. 2.* & multi Episcopi habentes filios à Sede Apostolica ad Episcopatus fuissent promoti, ex rationibus de quibus Aug. Barb. *de potest. Episcopi p. 1. tit. 2. glos. 19. num. 30. in med. & seqq.* ubi multos refert, & non paucas auctoritates allegat.

Attamen contraria sententia mihi **2** verior videtur, cum Navarr. *de spoliis clericor. §. 19. num. 2.* ex authent. *Quomodo oportet Episcopos, §. 1. collat. 1. & ex textu in cap. De Syracusano, 28. dist. & ex rationibus de quibus idem Barbof. d. gloss. 9. num. 26. & seqq.* quod antea dixit *tit. 1. cap. 3. num. 46.*

Et meritò, quia per filios Prælatorum Ecclesiastica solet periclitari substantia, ut ait Pelagius *in d. cap. de Syracusana, relato à Barbof. d. n. 46.*

Et contraria opinio procedit quando summus Præsul dispensat, ut ex Inno-**4** cent. & Abb. tenet Navarr. *d. §. 19. n. 2.* ut dispensavit cum nobilissimo Episcopo Leiriensi Petro Vieira de Silva, qui multos filios habebat anno 1671.

CAPUT XIII.

Utrum habens concubinam, vel uxorem, possit ad Archiepiscopatus, aut Episcopatus dignitatem eligi, aut nominari: & quid si in scia uxore promotus, vel ordinatus fuerit.

SUMMARIUM.

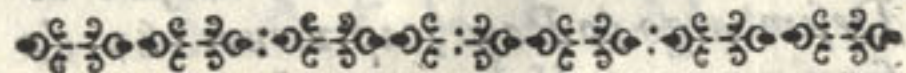
- 1 Episcopo ordinando, aut eligendo concubinam habere nocet; uxorem non item, si iam non habeat.
- 2 Quid si maritus in scia uxore factus clericus electus fuerit ad Archiepiscopatum, & suscipit Ordines sacros, vel in Religione profitetur.
- 3 Idem etiam procedit si inter coniuges divortium sit celebratum, nisi ex mutuo consensu coniuges ingrediantur Religionem: quod etiam post consummatum matrimonium facere possunt: & n.4.
- 4 Religiosus potest nominari ad Archiepiscopatus, aut Episcopatus dignitatem.

- 1 **E**piscopo ordinando, aut eligendo concubinam habere, aut habuisse nocet; uxorem non item, si iam non habeat, & fuerit eius qualitatis, quæ proponitur in novella, de qua Arias de Meza lib.3. var. cap.41. num.18. de quo vide Aug. Barbof. de offic. & potest Episcopi part.1. tit.2. glos.4. num.5. Azor. inst. moral. p.1. lib.13. cap.13. quæst.7. Alzed. de præcellenti Episcoporum dignitate, 1.p. cap.3. num.64. cap. Catinensis, 61. dist. ibi: Qui nec uxorem habeat, neque filios.
- 2 Quid si maritus in scia uxore factus clericus electus fuit ad Archiepiscopatum, & suscepit Ordines sacros, vel in religione profitetur? Totum est nullum, quamvis mulier consentiat vel per dolum, vel metum, ad textum in cap. Placet, in cap. Quidam, de conversione conjugatorum: cap. Notificasti, 35. quæst.

5. cap. Sunt qui dicant, 27. quæst. 2. Sanch. de matr. lib.7. disp.34. & 35. Basil. de matr. lib.9. cap.11. Gratian. tract.1. definit.5. add.4. punct.3. num.46. & seqq. Mendo de Ordimb. disquis 5. quæst.3. n.10.

Idem etiam procedit si inter coniuges divortium sit celebratum. Basil. lib.9. cap.19. Dian. part.3. tract.4. resolut. 257. Scan. in propugnaculo Religionis, discept.3. cap.5. num.5.

Nisi si ex mutuo consensu coniuges ingrediantur Religionem; quod etiam post consummatum matrimonium facere possunt, cap. Qui uxorem, 33. quæst. 5. cap. Cum ad Apostolicam, de conversione conjugatorum; sine licentia Episcopi, nec alterius personæ. Thomas Sanch. de matr. lib.7. disp.32. num.3. Cesp. de exemptis Regularib. dub.56. Gratian. in politic. Regular. tom.1. tract.2. definit.2. dub.10. punct.3. num.43. Scan. ubi supra, num.2. In his enim terminis cum Religiosus possit in Archiepiscopum aut Episcopum eligi, ut cum multis tenet Barbof. de potest. Episcop. p.1. tit.1. cap.3. num.47. & seqq. Rojas de incompatibilit. pag.308. tunc benè potest uxoratus esse Archiepiscopus, aut Episcopus.

CAPUT XIV.

Ære alieno gravatus an possit in Archiepiscopum, aut Episcopum eligi, aut in Religione admitti.

SUMMARIUM.

- 1 Ære alieno gravatus an possit in Archiepiscopum, aut Episcopum eligi, aut in Religionem admitti; & quid in decoëtoribus.
- 2 Limitatur in quinque casibus, de quibus etiam num.3.4.5. & 6.

Non solum debitores, sed & qui ad ratiocinia obligati sunt, non possunt in Archiepiscopatus, Episcopatus, aut Religionibus admitti, cap. Legem,

Legem, 53. dist. cap. unic. de obligat. ad rationem. latissime Carol. Marant. respons. 51. p. 5. & disponit Bulla Sixti V. quæ incipit Cum de omnibus, expedita anno 1587. qua prohibentur admitti decoctores post dilapidatam rem familiarem & contractam ingentem vim æris alieni, quam Sixti V. dispositionem postmodum revocavit Clemens VIII. in Bulla quæ incipit Insuprema, data anno 1602. quantum ad valorem professionis decernens, validam fore professionem emissam à gravato ære alieno, licet incertas pœnas incurrant, qui cum admitterint, ut testatur Scan. d. discept. 3. cap. 6. num. 2. 3. & 4. cum quo venit limitanda prædicta resolutio in sequentibus casibus.

2. Limitatur primò prædicta resolutio, si debita sint incerta quantum ad personas, cum restitutio fieri debeat pauperibus, & alicui in specie quis non sit adstrictus. Aragon. 2. 2. quæst. 88. art. 12. circa solutionem ad primum: Rodrig. tom. 3. regular. quæst. 10. art. 9. Fagund. de iustitia lib. 1. cap. 19. n. 5. Trullench. in Decalog. lib. 2. cap. 2. dub. 22. n. 1. Sanch. lib. 4. in sum. S. Faust. lib. 5. in thesaur. Religionis, quæst. 134. Garcia in politic. Regular. tom. 1. tract. 2. definit 2. dub. 9. n. 8. Pelliz. in manual. Regul. tom. 1. tract. 2. cap. 4. num. 46.

3. Secundò limitatur in eo, qui bonis cedit, quamvis bona non sufficiant ad debita solvenda, de quo vide S. Thom. 2. 2. quæst. 189. art. 6. ad 3. Azor. lib. 12. cap. 5. quæst. 5. Sanch. ubi supra, num. 8. Lessium de iustitia & iure cap. 16. lib. 2. dub. 8. Dian. p. 3. tract. 2. resolut. 41. Lezan. tom. 2. regular. cap. 24. num. 17. Garcia cum aliis num. 9. S. Faust. d. quæst. 134. num. 5. Dian. p. 4. tract. 4. resolut. 82. Bordon. de profess. Regular. cap. 3. quæst. 29. vers. 7. dubio.

4. Tertiò limitatur in eo qui ingenti ære alieno non fuerit adstrictus, ut quando debitum non fuerit supra vires facultatum, ut in prohibitione dicti motus docent Roderic. 2. tom. summæ, cap. 3. num. 7. & tom. 3. quæst. regular. quæst. 10. art. 9. notabil. 2. Sanch. d. cap. 19. n. 24. Lugo tom. 1. de iustitia & iure, disp.

21. sect. 6. n. 87. & 88. Fagund. ubi supra, num. 5. Garcia num. 11.

Quartò limitatur in eis, qui absque culpa pervenerunt ad inopiam, & impotentiam solvendi creditoribus, ut tenet Sanch. supra, num. 25. Fagund. num. 7. Garcia num. 11. Dian. d. resolution. 81. Bonacin. de restit. disp. 1. q. ultim. punct. 2. §. 1. n. 8.

Quintò limitatur in debitoribus ex promissione liberali, ut ex donatione, quia propriè non possunt dici ære alieno gravati. Sanch. num. 10. Dian. d. resolut. 82. vers. Notandum est, cum aliis Garcia supra, num. 13. ubi quod donationes liberæ non possunt hoc impedire, nec donator potest compelli, nec carcerari à donatario, ut ex Hermosill. profequitur Scan. d. cap. 6. num. 13.

CAPUT XV.

Utrum criminosi possint in Archiepiscopos aut Episcopos eligi, ac in Religionem admitti.

SUMMARIUM.

1. Utrum criminosi possint in Archiepiscopos, aut Episcopos eligi, ac in Religionem admitti: & n. 2. 3. & 4.

Quamvis criminosi non videantur exclusi, multos enim delinquentes admissos fuisse notant Portel. in dubis regularib. verb. N. vitii qualitates, num. 12. & in tom. de responsis moralib. p. 1. cas. 7. & 8. Garcia in politic. Regular. tom. 1. tract. 2. difficult. 2. dub. 9. n. 2. Scan. d. discept. 3. cap. 7. n. 2.

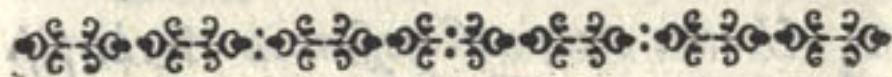
Attamen qui crimen habent non possunt in Archiepiscopos, aut Episcopos eligi, ut probat textus in cap. Catinensis, 61. dist. ibi: Neque crimen aliquod; ut unico verbo notat Barbof. de potest. Episcopi p. 1. tit. 2. glos. 4. num. 9.

Neque in Religionem admitti, ex Bulla Sixti V. de qua Scan. d. cap. 7. num. 3. quæ prohibet ne ad Religionem admittantur

tantur qui in sæculo criminosi fuerint, delictaque perpetrassent; & irritam susceptionem habitus, professionemque eorum nullam esse declarat, & decernit: de qua constitutione meminerunt Roderic. *quæst. regular. tom. 2. quæst. 2. art. 3.* Garcia *ubi supra, num. 3.* Pelliz. *in manual. Regular. tom. 1. tract. 2. cap. 3.* Quarant. *in sum. Bullarii, verb. Monasteria & Conventus, Graffis de effectibus clericat. 1. effect. n. 1142.*

- 4 Quod tamen Clemens VIII. reformavit quoad eam partem quâ irritat professiones admissorum ad Religionem, easque nullas declarat, & decernit; reducens prædictam constitutionem ad terminos iuris communis, & Sacrorum Canonum, prout testantur Sanch. *in summa, lib. 4. cap. 19. num. 21.* Portel. *d. cas. 7. & 8.* Peyrin. *de Prælato, quæst. 3. cap. 1. num. 6. & 7.* Lezan. *tom. 1. regular. cap. 24. num. 15.* Garcia *ubi supra, num. 5.* Mendo *de Ordinid. Militarib. disquisit. 2. quæst. 2. num. 78.* Barbof. *de potest. Episcopi alleg. 101. num. 42.* Carleval. *de iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. n. 449.* latè Bordonus *de professione regulari cap. 3. quæst. 23.* & ad varias quæstiones vide Fermosin. *crim. tract. 1. cap. 4. de accusat. pag. 29. & seqq.*

C A P U T XVI.

Utrum corpore vitiati, infirmi, & insani possint in Archiepiscopos aut Episcopos eligi, ac in Religione admitti.

SUMMARIUM.

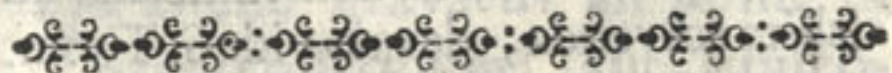
- 1 Corpore vitiati inhabiles sunt ad munera Ecclesiastica exercenda.
- 2 Deformitas corporis animi deformitatem ostendit.
- 3 Infirmi etiam actualiter, vel habitualiter an possint eligi.
- 4 Insani an admittantur.

IN hac materia est certum, quod corpore vitiati inhabiles sunt ad munera ecclesiastica exercenda, ut ex titulo *de corporis vitiatis*, probant DD. Bordon. *de professione regular. cap. 3. quæst. 14.* Marant. *respons. 64. p. 5.* Tamburin. *tom. 3. de iure Abbat. disp. 6. quæst. 3. num. 29.* Garcia *in politic. regular. tom. 1. tract. 2. different. 2. duda 11. punct. 3. n. 4.*

Deformitas enim corporis animi deformitatem ostendit, *cap. Cum infirmitas, de pœnitentia: exornat Scan. in propugn. Religion. Militar. discept. 3. cap. 8. num. 3. & 4.*

Infirmi etiam actualiter, vel habitualiter, quibus scilicet persæpè advenit aliqua gravis infirmitas, ut fatigatio cordis, non possunt admitti. Garcia *ubi supra, num. 3.* Lezan. *tom. 4. verb. Professio, num. 18.* à S. Faust. *in thesaur. lib. 5. quæst. 212.* Bordon. *ubi supra, quæst. 16.*

Insani quoque non admittuntur, quia sunt incapaces, *cap. Sicut, de Regularib. de cuius conclusionis limitationibus, & declarationibus latè agunt Sanch. in Decalog. lib. 4. cap. 1. num. 5. & lib. 5. cap. 4. n. 53.* Suares *de Religione tom. 3. lib. 5. cap. 4.* Tamburinus *tom. 3. disp. 6. quæst. 3. num. 2.* Bordon. *de profess. regular. cap. 3. quæst. 8. n. 41.* Hieronym. Garcia *difficult. 2. dub. 6.* Mirand. *tom. 1. quæst. 17. art. 5 conclus. 3.* Peyrin. *de Prælato, quæst. 3. cap. 1. num. 37.*

C A P U T XVII.

Quæ ætas requiratur ad hoc ut aliquis eligatur ad Archiepiscopatus dignitatem, aut Episcopatus dignitatem.

SUMMARIUM.

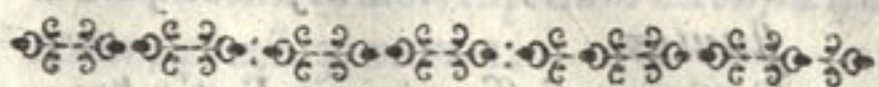
- 1 Quæ ætas requiratur ad hoc ut aliquis eligatur ad Archiepiscopatus dignitatem: & num. 2.
- 2 Impubes si consecratur, quid dicendum.

AD Episcopatus culmen nemo promovetur potest ante annum trigessimum, ut habetur *in cap. Quicumque, 77. dist.* postmodum vero, ex constitutione Alexandri III. in Concil. Lateranensi superadditum fuit ut exegerit trigessimum annum, *in cap. Cum in cunctis, de electione*, ubi Barbof. & Fermosin. Azor. *Instit. moral. lib. 6. cap. 5. in princip. Guttier. canonicar. lib. 1. cap. 28. n. 39. Cardos. in prax. verb. Episcopus. n. 2. Castro Palao oper. moral. tom. 2. tract. 13. disp. 4. punct. 3. num. 1. cum multis Aug. Barbof. de pot. st. Episcopi p. 2. alleg. 1. num. 26. & 27. ubi quid in Regno Franciæ: latè Narbona de ætat. anno 30. quæst. 2. num. 4. & quæst. 5. & quæst. 8. num. 4.*

2 Itaque non amplius fatis est attigisse prædictos 30. annos, nisi expleuisse pateat, ex Rebuf. *in prax. beneficial. rubric. Requisita ad collationem bonam, num. 37. licet Glos. in cap. unico, vers. Compleverint, de ætate, & qualitate in 6. dixerit Episcopum esse posse, qui trigessimum ingressus est annum: cui respondetur per Barbof. d. alleg. 1. num. 28. Narbona de ætatis anno 30. quæst. 5. & num. 2.*

3 Impubes autem si consecraretur nihil ageret, ex Divo Thom. *ad 3. p. Summæ, quæst. 39. art. 2. Henriq. in summ. lib. 1. cap. 21. §. 4. & lib. 10. cap. 14. §. 3. Silvest. verb. Ordo 4. num. 1. Menoch. de arbitr. cent. 5. cas. 427. num. 10. August. Barbof. dict. alleg. 1. n. 29. de quo etiam vide Narbona dict. anno 30. quæst. 5. n. 5. & seqq.*

4 Contrarium tamen resolvit Bonacin. *de Sacram. disp. 8. quæst. unic. part 5. n. 5. Suarez tom. 5. disp. 31. sect. 1. num. 29. Alter. de censur. tom. 2. disp. 10. cap. 1. dub. 3. idem Bonacin. de censur. extra Bull. disp. 3. quæst. 1. punct. 2. num. 10. Sanchez in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 32. num. 4. quos refert Barbof. ubi suprâ.*

CAPUT XVIII.

Quo iure Regi, ac Principi nostro competat ius patronatus circa electiones ac nominationes Archiepiscopatum, aut Episcopatum sui Regni; & quomodo à summo Pontifice concedatur talis dignitas.

SUMMARIUM.

- 1 Electio Episcoporum jure regaliæ usurpata fuit ab Imperatoribus.
- 2 Electio summi Pontificis sine Imperatorum placito non fiebat.
- 3 Reges jus usurparunt nominandi Episcopos.
- 4 Patronatus jus inusucapibile est.
- 5 Gelasius II concessit Imperatori Henrico jus nominandi Episcopos.
- 6 Reges jus nominandi Episcopos quare desiderent: & num. 7.
- 8 Regum voluntas in electionibus Episcoporum sui Regni necessaria est, ne parum fideles Regi in Episcopos eligantur.
- 9 Assensus Principis temporalis ad electionem Episcopi sic necessarius est, ut in terris Ecclesiæ desideretur, ut à Papa tanquam Principe temporali conferatur.
- 10 Rex cogi non potest admittere in Episcopos sui Regni sibi suspectos.
- 11 Prælatorum admissio in Regno damnum Reipublicæ temporali irrogare valet, ad quod vitandum tria remedia inuenta sunt.
- 12 Jura Regibus competentia in electionibus, vel admissionibus Episcoporum sui Regni, qualia?
- 13 Reges patroni sunt Ecclesiarum majorum sui Regni.
- 14 Episcopi in principio Ecclesiæ eligebantur consensu secularium, & clericorum.
- 15 Episcopus primus in Ecclesia electus;

- omni turbâ fidelium astante fuit institutus.
- 16 Episcopus suffragio populi eligebatur.
- 17 Divus Ambrosius à Populo, & Clero electus Episcopus Mediolanensis.
- 18 D. Ildephonsus à Populo, & Rege electus Archiepiscopus Toletanus.
- 19 Episcoporum electiones à populo fieri statutum sub Leone Papa.
- 20 Reges propter translata à populo potestatem gaudent jure nominandi Episcopos.
- 21 Sacerdotes apud Romanos suffragio populi eligebantur.
- 22 Reges jure nominandi Episcopos gaudent apud quamplurimas nationes.
- 23 Regum Hispaniarum jus ad electiones Episcoporum suorum Regnorum non provenit à jure temporali regalico, immò omne rejiciendum est.
- 24 Reges Hispaniarum à tempore Gothorum eligunt Episcopos Hispaniæ.
- 25 Reges Patroni sunt Ecclesiarum sui Regni.
- 26 Gothi Reges qualiter eligebant Episcopos.
- 27 Toletanus Archiepiscopus in Regis Hispaniarum absentia eligebat Episcopos.
- 28 Reges Hispaniarum nunquam ius patronatus eis competens ad electiones Episcoporum amiserunt.
- 29 Sixtus IV. Regibus Hispanis Bullâ Apostolicâ latâ ius patronatus eis cõpetens confirmavit, & concessit de nuò.
- 30 Pater Mariana negavit directo jure competere Regibus Hispanis electiones Episcoporum.
- 31 Lusitanorum Reges ac Principes, Hispaniarum quoque Reges patroni sunt Ecclesiarum sui Regni.
- 32 P. Marianæ in denegatione Regij patronatus nihil dandum: & num. 33.
- 34 Patronatus Regius, etsi antiquâ tantum consuetudine valeret, legitimus est.
- 35 Concilium Tridentinum Regibus reseravavit ius patronatus eis competens jure regalie.
- 36 Concilium Tridentinum non derogavit patronatum Regibus competentem.
- 37 Pontificium mandatum derogans jus competens Regibus in electionibus Episcoporum, suspendendum est usque ad certiorandum Pontificem.
- 38 Casus referuntur, in quibus Episcoporum provisio à Papa facta in derogationem juri Regis fuit suspensa usque ad certiorandum Pontificem.
- 39 Episcoporum electio difficillima res est.
- 40 Reges Hispaniarum non ex propria voluntate, sed consilio prudentium Episcopos eligunt.
- 41 Consiliarij supremi, quibus competit consultare Regi, quos nominat ad Episcopatus, qualiter procedere debeant in consultatione.
- 42 Rex an possit nominare ad Episcopatus alios, quàm à suis Consiliariis propositos.
- 43 Papa an possit non admittere propositum à Rege ad Episcopatum.
- 44 Rebuffus quid senserit in hac quæstione?
- 45 Pontifici remittitur resoluenda quæstio.
- 46 Rex si simoniacè elegit Episcopos, Pontifex potest non admittere nominatum.
- 47 Rex si indignum nominet ad Episcopatum, potest à Papa non admitti.
- 48 Electus præsumitur dignus.
- 49 Rex an teneatur eligere digniorem ad Episcopatum.
- 50 Papa tenetur eligere digniorem ad Episcopatum ex propositis à Rege, si Regi tantum competit propositio.
- 51 Papa tenetur confirmare dignum à Rege electum ad Episcopatum, dum tantum confirmatio competit Pontifici, & Regi electio.
- 52 Episcopus confirmatus intra quod tempus confirmationem petere teneatur.

Cognita itaque qualitate & capacitate eorum, qui eligi aut nominari possunt ad Archiepiscopalis, aut Episcopalis celsitudinis dignitatem, sequitur ostendere ad quem pertineat eorum nominatio ac electio, confirmatione? Et utendo verbis ac discursu Doctissimi Gonzal. de leg. lib. 2. cap. 11. constabit resolutio: unde notandum est quod Regalico jure fuit usurpata Prælato:

latorum electio, tam ab Imperatoribus Orientalibus, quàm Occidentalibus, ut de Nicephoro Phoca, qui constitutionem edidit vetantem ut nullus Episcopus sine Imperatorum jussu eligeretur, relatam à Gothofredo *in constit. Imper. cap. 4. fol. mibi 499.* scribit Zonaras *tom. 3. ann. 961.* sed postea revocata fuit à Basilio Porphyrogenita Orientis Imperatore: & Alexius Comnenus elegit Metropolitanum Basilicæ: & Theodosius Imperator, & Arcadius, mortuo Nestorio Ioannem Chrysostomum Antiochenum Presbyterum ad illam Ecclesiam accersiverunt. Socrat. *Histor. Ecclesiast. lib. 7. c. 29.* Fermosin. *in cap. Cum Ecclesia Sutrina, 3. quest. 2. de caus. poss. & propr.*

2 Nec tantum Episcopatum electiones ambire ausi fuerunt, sed electionem summi Præsidis, ac Patroni Ecclesiæ usurpare conati sunt: quod à tempore Iustianiani Imperatoris, quo Narfes Italiae ora à Gothorum sævitia liberarat, usurpatum legimus. Testis est Platina, Ciacion. Gualter *in vita Sylverij Pontificis.* Theodatus Rex Longobardorum Sylverium Pontificem creari fecit contra decreti rationem, à quo jus eligendi Pontificem Imperatori concedunt taliter, ut electio Pontificis sine assensu Imperiali non fieret, ex Platin. *in Gregor. I. usque ad tempora Iustiniani II. qui in manus Constantini I. Pontificis hoc jus remisit, quamvis alij sanctitate, & humilitate Pontificis Benedicti II. ab Imperatore Constantino Pogonato fuisse renuntiatum referant, ut Platin. in Benedict. II. quo jure usi fuerunt aliquando Clerus, & Populus Romanus à tempore Bonifac. III. quamvis necessaria fuit post populi electionem confirmatio Imperatoris, ut scribit Platin. in Bonifac. III. vel Exarchæ Italiae, Platin. in Severin. I. taliter ut Gregor. IV. teste Platin. prius Pontificis munus accipere renuit, quàm à Ludovico Imperatore sua confirmaretur electio, usque ad tempora Caroli Magni, cui jus eligendi Pontificem concessit Adrianus I. cap. Adrianus, 22. cap. In synodo, 63. distinct.* Marc. Anton. Sabellicus *lib. 8. Anecdos*
 Pars I.

6. Fermosin. *in dict. cap. Cum Ecclesia Sutrina, quest. 3. num. 1.*

Quod absolute renuntiavit Ecclesiæ Ludovicus primus, ut ex canone *Ego Ludovicus, 63. dist.* scribit Volaterran. *lib. 3. Geographica, cap. de Pepini & Caroli gestis, fol. 21.* S. Antonin. *histor. part. 2. tit. 16. cap. 1 §. 2.* Azor *tom. 2. instit. moral. lib. 4. cap. 2. quest. 2. & 3.* qui hanc historiam diffuse narrat. Barbof. *cap. Adrianus, num. 7. 63. distinct.* & sic generaliter, ut nec Imperialis, nec Exarchica authoritas ad electionem Pontificis desideraretur, sed illicò Pontifex haberetur quem Populus, & Clerus Romanus eligerent. Platin. *in Benedict. II. Fermosin. in dict. cap. Cum Ecclesia Sutrina, quest. 3. num. 4.*

Quod postea Imperatores irremissibile esse jactitantes, electionem Summi Pontificis ad se pertinere dicebant, privilegio ad id rogato postea à Leone III. per Imperatorem Othonem. Platin. *in Leone III.* in quo si exornare vellem hanc conclusionem autoritate, ac lectione, nihil aliud facerem quàm transcribere quæ Petr. Gregor. Tolos. *ad Decret. cap. 5. de elect.* refert. Sed cum plagiarie non conuinci studeam, vide Petr. Gregor. ubi omnia eruditione magna à tempore Constantini usque ad nostrum tempus collecta inuenies; & *lib. 25. syntagm. cap. 3. ad num. 19.* Vincent. Cabot. *var. disp. lib. 1. cap. 5.* Azor *tom. 2. instit. moral. lib. 4. ex cap. 2 & optimè tradit Fermosin. in dict. cap. Cum Ecclesia Sutrina, quest. 3. per totam.*

Reges etiam id sibi jus arrogarunt; 3 nam Henricus I. Angliæ Rex Episcopatum electiones usurpavit. Polydor. Virgil *lib. 11. hist. Angl.* Petr. Gregor. *lib. 15. syntagm. cap. 12. num. 11.* Clodomirus Gothorum Rex Archiepiscopum Turonensem elegit. Gregor. Turon. *lib. 3.* & Gruntanus Episcopum Biturigum, teste eodem Gregor. *lib. 6.* ut de Sueffionensi Ecclesia, & alijs testatur Renat. Chopin. *de sacra Politia lib. 1. tit. 7. ex num. 22. usque ad fin.* de Ecclesijs Hungariæ Naucler. *generat. 37.* Fermosin. *suprà.*

Tamen cognitum est partim in usu-4
 F capi

capibile esse, *cap. A nobis*, & ibi Abb. de *jure patronatus*, lib. 1. tit. 15. part. 1. Alexand. *consil.* 74. lib. 4. Couarr. *regul. Possessor*, 2. part. §. 10. num. 4. partim verò ut legitimo modo exequeretur, diversis privilegijs Regibus fuit concessum, ut Prælaturas, Episcopatus, & Archiepiscopatus suis in Regnis eligerent, ac nominarent.

5. Primum à Pontifice datum credo, quod in Concilio Romano habito anno Domini 780. concessum fuit Carolo Magno, ut eligeret Episcopatus, & Archiepiscopatus, *cap. Adrianus*, 63. *dist.* Marc. Anton. Sabellic *lib.* 8. *Aneid.* 8. Bozius *de signis Ecclesie* lib. 9. sign 79. & *de stat. Italiae* lib. 3. *cap. ultim.* Uvald. *de dignitat. Reg.* *cap.* 20. num 16. Jul. Laur. *variar. tom.* 1. tit. 4. num. 23 & 24. Fermosin. *dict. quest.* 3. num. 1.

Quod jus Ludovicus Imperator renuntiavit Paschali I. ut Platina *in eo*, ibi: *Ludovicum liberam eligendorum Episcoporum potestatem Paschali dedisse, cum antea eà quoque in re Imperatores consulere-
rentur.*

Sequenti tempore Henricus Imperator minis & terroribus à Paschali II. extorsit privilegium, & investituras Episcoporum: quod Synodo habità Romæ recusavit idem Paschalis, quod iterum fecit in Concilio Lateranensi habito anno 1116. Sed quia Imperator renuntiare volebat illud, à Callisto II. & Gelasio II. excommunicationis vinculo fuit innodatus: quâ territus, & quia Imperium à se defecerat, in Curia generali apud Vormiam habita in manus Legati Apostolici publicè usurpatum, & violentum jus resignavit. Abb. Urspergensis *in Chronico*, anno 1123. Ciacon. *in vita Paschal. II. & vita Callist. II.* qui concesserunt Imperatori, ut Episcopi omnes, tam Cisalpini, quàm Transalpini non prius Episcopi ordinarentur, quàm voluntate Imperatoris fuissent electi. Albertus Krantz. *lib.* 5. *cap.* 34. 37. & 38. Gothofred. Uviterniens. *in chron. cap.* 17. *in Henric. V.* Petrus Gregorius Tolos. *lib.* 5. *syntagmat. cap.* 12. num 10. & *ad Decretal. de election. cap.* 5. num. 14. & 15. Fermosin. *ubi suprà.*

Ex quo omnes Reges desiderarunt 6 hoc jus habere. Primò, ne vassalli tot sumptibus Romam adire cogerentur, ut de Rege Castellæ Camil. Borel. *de præst. Reg. Catholic. cap.* 50. & 51. Moscon. *de Maest. Eccles. cap.* 8. §. 1. & 2. *lib.* 1. part. 1. Moneta *de commutat. ultimar. volunt. cap.* 11. num. 122 Vivian. *de jure patron. lib.* 3. *cap.* 1. num. 37. & *lib.* 11. *cap.* 12. num. 2. Garc. *de benefic. part.* 5. *cap.* 1. num. 218. August. Barbof. *de jure ecclesiastic. lib.* 1. *cap.* 8. num. 84. Fermosin. *dict. quest.* 3.

Secundò, ut saniori jure electiones 7 subsisterent, & nullum jus eis in re tam spiritali sine Pontificio jure competere, cum ad acquisitionem necessarium privilegium esset, *cap. Nobis, de jure patron. cap. Hinc est etiam*, 19. *quest.* 1. Rebuff. *in Concord. tit. de Reg. ad Præl. nomin. fol.* 542. *lit. B.* Fermosin. *dict. quest.* 2. & 3.

Tertiò, ne exteri, parumque fideles 8 ac suspecti Episcopi ad Episcopatus proveherentur: quapropter cautum fuit, ut post electionem Episcopi à Clero, vel populo factam, Regi adducerentur, ut in electum consensum præberet (tanta curâ; solitudineque ut esset, à Pontificibus prospiciebatur pro conservatione Reipublicæ temporalis,) *cap. Cum terra* 14. *cap. Quod sicut, de electione, cap. De hoc, de simonia, cap. Reatina, cap. Lectis*, 63. *distinct.* Host. *dict. cap. Cum terra*, & ibi Ancharan. num. 5. & Abb. num. 7. Francisc. Marc. *decis.* 44. Imola *cap. Quod sicut, num.* 3. *de elect.* Azor *com. 2. instit. mor. lib.* 4. *cap.* 2. *quest.* 3. *ad fin.* Barbof. *cap.* 1. num. 4. 63. *distinct.* Fermosin. *dict. quest.* 3. num. 8.

Et taliter ex illa causa necessarius est 9 assensus & notitia Principis temporalis, ut in terris Ecclesiæ, ctsi notitia Pontificis ad confirmationem electionis Episcoporum (in terris ubi electio ad Capitulum pertinet) desideretur ex sacris Constitutionibus, adhuc necesse fit, ut Pontifex tanquam Princeps temporalis de electione Prælati certioretur, *cap. Cum inter universas*, 18. *de elect.* ibi: *Per quos à nobis vice Regia postuletis assensum, & Apostolicæ confirmationis gratiam re-
quirat.*

quiratis. Et ibi Abb. num. 6. & Anton. de Butr. num. 14. & Imola, & Fermosin. in dict. cap. Cum Ecclesia Sutrina, de caus. poss. quest. 2.

10 Nec potest Rex cogi ad admissionem Prælati sibi suspecti in regimine temporali, ut scribit Abb. in cap. 1. num. 9. de elect. & in cap. Cum terra, eodem titul. Butr. Hostiens. Bald. Zabari. Acharan. Ioan. Andr. & Bellam. Henric. Boic. cap. Super his, num. 17. de elect. Boisio direct. lect. part. 1. cap. 6. num. 3. & 4. Marius Mut. ad c. Regn. Sicil. cap. 21. num. 35. Carol. de Graf. de effect. cleric. effect. 1. numer. 1039. Francisc. Marc. decis. 355. n. 5. Conrad. in Temp. judic. lib. 1. cap. 1. §. 3. vers. 2. num. 4. Palac. Rub. in præfat. rubric. de donat. inter vir. num. 28. 29. & 30. Gonzalez reg. 8. Cancel. gloss. 1. num. 166. etsi de eo provisio facta sit à Papa, prout etiam testatur Fermosin. dict. quest. 3.

11 Sed cum hæc Prælatorum admissio damnum quàm grande valeat Reipublicæ temporali adducere, tria fuerunt remedia inventa ad ei obviandum.

12 Assensus Principis secundum dispositionem dictorum capitum: jus patronatus Regibus competens in electionibus Episcoporum.

Vel post nominationem, electionem, & confirmationem Pontificis, placet Principis temporalis ad apprehensionem possessionis, quâ utuntur Mediolani, ex Conrad. in Templ. judicium, lib. 1. cap. 1. §. 3. vers. 2. num. 4. cum multis Fermosin. in dict. cap. Cum Ecclesia Sutrina, quest. 3. num. 1. & seqq.

13 Et cum jura nostra de Patronatu Regio loquantur, & hoc jure mediante Reges nostri ad electiones Episcoporum, & nominationes procedant, antequam ad jura ex privilegio eis competentia perveniamus, ab exteris scriptorum monumentis inveniemus consonam, ac receptam consuetudinem, ut Reges patroni sint Cathedralium Ecclesiarum suorum Regnorum, ut de Regibus Galliarum, Hungariorum, & Angliarum testantur Guillelm. Benedict. & Afflict. relati à Camill. Borel. de præstant. Reg. Cathol. cap. 50. num. 7. & seqq. Speculat. tit. Ne Sede vacante.

Pars I.

Oldrad. cons. 1. Renat. Chopin. de Dom. Franciæ tit. 4. num. 9. Cevall. comm. quest. quest. 897. ex num. 464. de elect. Regni Sicilia: Mar. Cutell. ad ll. Sicilia, ad ll. Federic. not. 87. Barbof. cap. Cum terra, num. 9. de elect. & cap. Nullus 1. num. 9. 63. dist. latè exornat Fermosin. in dict. cap. Cum Ecclesia Sutrina, quest. 3. per tot.

Quod potuit illo inniti principio, quod tanquam cætera jura Regibus concessa à populo cum translatione domini, & hoc jus fuit translatum, prout testatur Fermosin. dict. quest. 3.

Quia nascentis Ecclesiæ primordiis 14 Antistites eligebantur pariter consensu Sæcularium ac Clericorum, ut ex Greg. in cap. Quanto, Gelasio cap. Plebs, & Nicolao c. Episcopos, Stephano cap. Nosce, 63. dist. cap. Episcopus, cap. Nullus, cap. In ordinatione, & alius, 67. dist. Fermosin. dict. quest. 3. num. 8.

Et si antiquam historiam recolimus, coram populo electionem Sacerdotis factam inveniemus: Num. cap. 20. Et impones eos in montem coram omni synagoga.

In prima Episcopi electione inveni- 15 mus omnes fideles coadunatos. Actor. cap. 1. In diebus illis exurgens Petrus in medio fratrum, dixit: (erat autem turba hominum simul ferè centum viginti.) Et vers. 20. Et Episcopatum ejus accipiat alter. Quod etsi ad Petrum pertineret præcipua confirmatio, attamen omni interveniente populo fuisse factam sacra historia refert. Statuerunt duos, & orantes dixerunt. D. Athanas. epist. 1. de persecutione sua ad Theod. Sed secundum Canones Ecclesiasticos, prout Apostolus præcipit, congregatis populis unâ cum Spiritu sancto, quem Episcopum constituunt.

Æqualis fuit ex mente D. Athanasij, 16 D. Ambrosij electio in Episcopum Mediolanensem, consentiente populo, & Clero temporibus Valentiniani, ut ex Theodor. lib. 7. tripart. capit. 8. scribit Nicephor. Callist. lib. 7. histor. capit. 8. Petr. Gregor. lib. 5. syntagm. cap. 12. n. 8. Baron. annal. Eccles. ann. 374. Platin. in Anastat. 1. & Ciacon. in eodem, Fermosin. dict. quest. 3. num. 8.

Alias electiones populi suffragio factas refert Renat. Chopin. Doman. 17.

Franc. lib. 2. tit. 10. n. 2. & 3. & Fermosin. dict. quest. 3.

18 D. Ildephonsi electionem à populo & Rege Rechelvindo factam refert novissimè ex Luitprando *in Chronic. num 97.* Dom. Laurentius Ramires de Prado antiquæ lectionis fidus & verus investigator *in notis illustr. ad Luitprand. n. 97.*

19 Sub Leone Papa I. *epistol. 82. aliàs 84. cap. 5. & in Concilio Aurelianensi fuit cautum, ut populi placito electiones Episcoporum fierent: de quo vide Vincent. Cabot. variar. disput. lib. 1. cap. 4. Petr. Gregor. de election. cap. 5. num. 2. & num. 16 & 17. qui memorat rationes, quare fuerunt moti Pontifices ad abolendam factam à populo electionem Prælatorum: quod refert Platin. & idem Petr. Gregor. lib. 15. syntagm. cap. 12. n. 7. & 8. Barbof. in Pastor. tit. 1. cap. 3. num. 4 & in cap. 1. num. 1. 2. & 3. 63. dist. Bobadill. lib. 2. polit. cap. 18. num. 222. Alzed. de election. Episcoporum cap. 3. num. 1. Fermosin. dict. quest. 2. & 3.*

20 Atque quidem justè, propter populi ad Principem translata potestatem voluit Renatus Chopinus *de sacr. Polit. lib. 1. tit. 7. num. 10.* ut vacuo Episcopatu solus Princeps Regali uteretur conferendi Sacerdotij prærogativâ, ut testatur etiam Fermosin. *d. quest. 3.*

21 Sed ne Ecclesiasticarum Historiarum tantùm seriem attingamus, jure etiam sæculari, antiquitusque apud Romanos recepto varia fuit Sacerdotum electio: & abstracto illo principio, quo Reges pariter ac Sacerdotes erant, ut scribit Xiphilin. *in Pompeio, Plutarch de Isid. & Osirid. Tullius lib. 2. de legib. Dion. Cass. lib. 53. histor. Livius lib. 1. histor. Virgilius ibi:*

Rex Anius cum Rex hominum, Phœbique Sacerdos.

Balduinus *ad ll. Romul. l. 2. num. 2.* apud Græcos Prytanæ sacra peragebantur ab his, qui potestatem summam habebant, & apud Ægyptios. *Plato lib. 16 de Regno, Ælian. lib. 14. antiq. c. 26. de sacerdotibus, Druides apud Gallos in honore fuere. Julius Cæsar de bell. Gallic. quod jus divisum tempore Turni, ac Latini legimus ex Virgil.*

Sacra Deosque dabo, fœcer arma Latinus habeto.

Rosinus antiquit. Roman. lib. 3. cap. 5.

Ad jus eligendorum Sacerdotum deveniamus. Et primò patet ex lege Romuli cautum fuisse, ut singulæ Curiæ sibi Sacerdotes eligerent. *Dionysius Halicarn. lib. 2.* quod multo tempore invaluit: contra quod jus fuit lata prima Licinia à quinto Licinio Crasso, quamvis non fuisset prolata quousque tertio C. Marij Consulatu C. Domitius Tribunus plebis tulit, ut Sacerdotes, quos collegæ sufficiebant, populus crearet, lata *1. Domitia de Sacerdotijs: quamvis ut Cicer. 2. Agrar. non omni plebi, sed ad minorem partem selectam hoc jus fuisse translatum referat quæ à L. Sylla sublata, à T. Labieno Tribuno plebis fuere relata Consule Cicerone. Dion. Cass. lib. 37. ut scribit Cicer. orat. 2. in Rullum. Adest etiam & 1. Tullia de Sacerdotijs, ex Anton. August. de legibus, tit. de leg. Domit. & Julia de Sacerdotijs. Fermosin. d. quest. 3. num. 4. & siqq.*

Sequenti tempore Marc Anton Consul à populo eligendi Summum Pontificem potestatem abrogavit, & in uniuscujusque collegium transfudit. *Dion. Cass. lib. 4. Histor. quæ lex cum cæteris Antonianis sublata fuit. Ascan. Pedian. in divinat. Ciceron. Manut. de leg. Anton. Aug. d. lib. tit. de lege Domitia, & Julia de Sacerdotijs: Petr. Gregor. ad Decretal. cap. 5. num. 15. & lib. 17. syntagm. cap. 12. num. 36. Carol. Sigon. de antiquo jur. Roman. cap. 9. Balduin. ad ll. Romul. lib. 5. n. 4. & 8. Rosin. antiquit. Roman. lib. 3. cap. 8. & lib. 8. cap. 1. fol. 640. Fermosin. ubi supra.*

Sed sicuti Magistratum electio à populo in Reges abdicata fuit, pariter & Sacerdotum: quod à tempore Augusti, & cæterorum Romanorum Principum arbitrio executum recenset *Rosinus lib. 3. antiquit. Roman. cap. 8. & de Nerone testatur Sueton. cap. 2. & Fermosin. d. quest. 3. n. 4.*

Nec nostros juris Professores latuit hanc Sacerdotum creationem à Principe fieri: nam jure Regalico, aut Imperiali ad eos pertinere dicit *Modestinus. l. 1. ad l.*

Juliam

Juliam de ambit. vel ut Anton. August. de legib. titul. de l. Julia de ambit. sensit, ad stabiliendum jus summum Imperij hæc lex lata fuit ab Augusto: meminit Petrus Gregor. lib. 36. syntagm. cap. 29. num. 3.

22 Ex quibus juribus partim privilegio Apostolico, partim legitimâ consuetudine jus eligendi, vel nominandi Episcopos statuunt in Regibus Germaniæ, Angliæ, Hungariæ, Scotiæ, Saxonæ, & Galliæ Carol. Grass. *de jur. Regal. Franc. lib. 2. centur. 3. Anastas. Germon. lib. 3. sacr. immunitat. cap. 12. à num. 30. Annæus Robert. lib. 3. rerum judic. cap. 1. Marth. de jurisdic. cap. 40. 2. part. num. 12. Fab. §. Habet, Instit. de mandato, Cevall. commun. quæst. 897. ex num. 468 Petr. à Monte in Monarch. Concil. in princip. cap. 4. Castald. tract. de Imperat. quæst. 100. num. 14. Conrad. in Temp. jud. lib. 1. cap. 2. §. 3. num. 10. Boer. decis. 32. num. 8. Bald. l. Rescripta, Cod. de precib. Imper. offer. Silva de benef. part. 2. quæst. 23. n. 23. Marth. de jurisd. omn. judic. part. 2. c. 40. Guillelm. Benedict. cap. Raynunt. verb. Uxorem, decision. 2. num. 78. Petr. Gregor. de election. cap. 6. num. 23. Ugolin. de censur. part. 1. tab. 1. §. 10. num. 3. Bellug. specul. Princip. rubr. 11. §. Videndum, & ibi Camill. Borel. de præstant. Reg. Cathol. cap. 53. Cened. quæst. can. 22. ex num. 26. August. Barb. in cap. Cum terra, num. 9 de elect. Solorzan. de gubern. Indiar. lib. 3. cap. 2. num. 48. Et de Comitatu Flandriæ privilegium fuisse concessum Philippo II. Hispaniarum Regi à Pontifice Paul. IV. testatur Onufr. Panuin. in eum, cum alijs Fermosin. d. q. 3. num. 1. & seqq.*

23 Rejeto autem illo Regali principio, ac protectorio, à quo patronatum in electione Episcopatum deducunt aliqui, Conrad. in Temp. jud. lib. 1. cap. 2. §. 3. Fermosin. ubi supra: illo proveniente à tempore legis antiquæ, ubi Sacerdotes creari suffragio populi dixit Petr. Gregor. ad Decret. cap. 5. de elect. num. 23. & illo quo utitur Menchac. lib. 2. variar. cap. 51. num. 38. intendens deducere ratione superioritatis jus Regibus nostris ad præsentandum, & electionem Episcoporum; cum hæc omnia parum con-

ferre inter Catholicos verissimum sit, immò ab ambitiosa cupiditate ortum habere dicat Renat. Chopin. *Doman. Franc. lib. 2. tit. 10. num. 6. Palac. Rub. in præfat. rubr. de donat. inter vir. num. 28. versicul. Cessante.*

Ad jus patronatus Regi Castellæ, & 24 nostro competens ad electionem, & præsentationem Episcoporum recurrendum est: quod à tempore Heruigij Gothorum Regis Hispanici anno Domini 685. & duodecimi Toletani Concilij deductum invenimus, capit. *Cum longè, 58. distinct. Roder. Archiep. Tolet. lib. 3. Concil. cap. 12. Didacus Perez ad l. 1. tit. 6 lib. 1. ordinam. Camil. Borel. de Reg. Cathol. præst. capit. 50. num. 36. Garcia de benef. 5. part. cap. 1. §. 10. num. 447. Pereyr. cap. 7. num. 25. Cabed. Patron. Reg. Coron. cap. 8. Zevall. de cognit. ad tollendum, glos. 8. num. 16. Cened. quæstion. can. 22. num. 27. Salazar de Mendos de origin. dignit. Hispan. lib. 1. cap. 6. fol. 8. Magu r. aduocat. armat. cap. 9. num. 11. & 376. Renat. Chop. *Doman. Franc. lib. 2. tit. 10. num. 6. cum multis Fermosin. in d. cap. Cum Ecclesia Sutrina, quæst. 3. num. 1. & per tot.**

Nec nostri instituti est Regibus no- 25 stris ius patronatus generale, quod omnibus Regibus suis in Regnis competit ratione protectionis, assignare, cum sint Patroni maiorum Ecclesiarum Reges suorum Regnorum, capit. *Lectis, 63. dist. Bald. cap. 4. de judic. colum. ultim. Anton. Corset. tract. de excellent. Reg. quæst. 34. Covar. in Reg. Possessor, 2. p. §. 10. num. 5. Azor. p. 2. instit. moral. lib. 3. cap. 18. Castald. de Imper. q. 100. num. 6. Zevall. quæst. 897. num. 379. Gonzal. regul. 8. Cancel. glos. 43. num. 60. Spin. specul. testam. glos. 4. num. 13. Cabed. de Reg. patron. cap. 37. à num. 2. & decis. 63. num. 3. p. 1. Cened. collect. 51. ad Decretum, Conrad. Temp. jud. lib. 2. cap. 1. §. 4. num. 9. Vincent. Cabot. variar. disp. lib. 1. cap. 5. Petr. Gregor. ad Decret. cap. 5. de elect. num. 7.*

Sed prænotare oportet, quod Patro- 26 natus jus Lusitanorum ac Hispanorum Regum omni tempore ex Apostolica concessione observatum, radicatum, nec amif-

amissum fuit: nam decedente Episcopo apud Hispanias, Episcopi conterranei obitum nuntiabant Regi, & Rex successorem eligebat, confirmatioque à Concilio Episcoporum expectabatur; quousque sequenti tempore propter Provinciae longinquitatem, difficilemque nuntiatorum aditum fuit cautum, ut Archiepiscopi Toletani confirmatio sufficeret electioni, jusque conservaret legitimum, ut patet ex Concilio Toletano XII. *can. 6. d. cap. Cum longè. Marian. histor. Hispan. lib. 9. cap. 19. Bobadill. lib. 7. politic. cap. 18. num. 277. Anastas. Germ. lib. 3. sacr. immunit. cap. 12 n. 4. & adducti supr. à num. 24. Covarr. regul. Possessor, 2. p. §. 10. num. 6. Menchac. contr. illustr. cap. 22. num. 16. Spin. spec. testam. glos. 4. num. 13. Gregor. Lop. l. 18. tit. 5. part. 2. Barbof. in Pastoral. 3. p. allegat. 57. num. 87. Chassan. cathalog. glor. mund. 5. part. confid. 24. num. 194. Mar. Alzed. de Episcop. præcell. cap. 1. num. 2. & cum Salazar de Mend. & Martin. Mager. Advocat. armat. cap. 9. num. 11. & 376. & cap. 11. num. 21. Solorzan. de Ind. gubern. lib. 3. cap. 4. n. 31.*

27 Nec tantum hæc confirmationis prærogativa concessa fuit Archiepiscopo Toletano; immò in eodem Toletano Concilio XII. statutum est, ut in Regis absentia ipse Archiepiscopus absolute Episcopos eligeret, ac nominaret, ut ex Canone 6. patet, & memorat D. Franc. Padilla *histor. Eccles. Hispan. centur. 7. cap. 57. Salazar. de Mend. de origin. dignit. Hispan. lib. 1. cap. 6. Marian. histor. Hispan. lib. 6. cap. 17. ibi: La segunda cosa fue dar al Arçobispo de Toledo authoridad para criar y eligir Obispos en todo el Reyno. Alzed. de Episcop. præcell. cap. 3. num. 7.*

28 Hispaniarum miserâ amissione, Maurorumque ingressu hoc jus non amissum, ut omitteretur necessitas continui belli coegit, quousque sequenti tempore jure postliminij recuperatis Hispaniarum Provincijs, Ecclesijsque constructis, recuperatum fuit partim religione Regum, partim pietate Pontificum. Sic tempore Regis Alphonsi, vulgò *el Casto*, qui primus D. Iacobi Basilicam construxit, hoc ius patronatus Re-

gibus competeat. Renat. Chopin. *de sacr. polit. lib. 1. tit. 7. num. 25. Didac. Perez l. 2. tit. 6. lib. 1. ordin. fol. 149. Guillelm. Benedict. in cap. Raynunt. verb. Uxorem, dec. 2. num. 78. & 79.*

Bellis autem ingravescentibus, tam 29 exteris, quam civilibus, parum à Regibus fuit provisum de conservatione inviolabili horum jurium, quousque bellis pacatis hoc jus inviolabiliter observari debere Reges cognoscentes, ut conservaretur, ac observaretur magno-perè fuerunt conati, in quo diversi fuerunt & casuum, & temporum successus, quousque gubernans Ecclesiam Sixtus IV. privilegio Apostolico jus patronatus Regibus Hispanis competens ad electionem Episcopatum confirmavit, & si quid antiquo juri deficeret, auxit Bullâ ad id latâ, quam postea Adrianus VI. approbavit, ut DD. laudati numero sequenti referunt.

Et licet aliqui voluerint, quod non 30 fuisse jur dicere hoc jus antiquo privilegio stabilitum, & quod Canon sextus Concilij Toletani nullum Regibus Hispaniæ jus tribueret, qualiter Marian. *histor. Hispan. lib. 25. cap. 5. notat, ibi: Desta manera en España los Reyes pretendian fundar el derecho de nombrar los Prelados de las Iglesias: (& miror quo jure Mariana hæc verba profert.) De mas desto el Pontifice Sixto por la muerte de Don Inigo Manique Arçobispo de Sevilla. dio aquella Iglesia al Cardenal Don Rodrigo de Borja: cosa que sentio mucho el Rey D. Fernanao hasta mandar prender a Pedro Luis Duque de Gandia, hijo que era de aquel Cardinal. Torcedor conque al fin alcanço revocada la primera gracia.* Nam si ex canone Concilij Toletani hoc jus competeat Hispanis Regibus, ut lex voluit; aut ex consuetudine antiqua, & ex concessione Pontificis, ut Gregor. Lop. quare hoc potuit fundamentaliter Mariana exscribere, præsertim sui immemor? qui *lib. 24. cap. 26. Inquit: Juntamente se expedio una Bula, en que concedio el Papa à los Reyes de Castilla para siempre, que en los Obispados fuesen eligidos los que ellos nombrassen, y pidiesen.*

Tamen ex omnium consensu est receptum 31

ceptum Regi nostro & Hispano electiones Episcoporum competere, jusque habere legitimum ad electiones Prælatorum, Episcoporum, Archiepiscoporum sui Regni, l. 18. tit. 5. p. 1. l. 1. tit. 6. lib. 1. *recopilat.* Chassan. *catalog. glor. mund. p. 5. consid. 25. vers. 99* Palac. Rub. *de benef. in Cur. vac. §. 4. & 8.* Didac. Perez d. l. 3. tit. 3. lib. 1. *ordin.* Azevedo d. l. 1. tit. 6. lib. 1. *recopilat.* Menchac. *conir illustr. lib. 1. cap. 22. num. 14.* Spin. *specul. testam. glos. 4. in princip. & num. 13.* Ioan. Guttier. lib. 3. *præct. quæst. 13. num. 72.* Bôbadill. lib. 2. *politic. cap. 18. num. 215.* Quintanad. lib. 1. *Eccles. cap. 5. num. 4.* Azor. *instit. mor. p. 2. lib. 10. cap. 7. quæst. 4.* Fr. Manuel. Rodrig. *quæst. regul. tom. 2. quæst. 112. art. 3.* Camill. Borel. *de Reg. Catholic. præstant. cap. 50.* Guillelm. Bened. *ct. cap. Raynunt. verb. Uxorem, dec. 2. num. 78.* Conrad. *Temp. judic. lib. 1. cap. 2. §. 3. num. 15.* Covarr. *reg. Possessor, 2. p. §. 10. num. 5.* Cened. *Collect. §. 1. ad Decretum, num. 3 & canonic. quæst. 9. 22. ex num. 27. & 28.* Marth. *de jurisdict. 2. p. cap. 40. num. 13.* Acuña *in com. ad cap. 2. n. 7. distinct. 23.* Diana 3. p. *resolut. moral. resolut. 62. in fin.* Gonzal. *reg. 8. Cancel. glos. 24. num. 153. & glos. 51. num. 49.* Aug. Barb. *in cap. Cum terra, num. 7. & 8. & cap. 4. n. 28. & 29.* Pereyr. p. 2. *cap. 22. num. 14. vers. Quare, ad fin. & cap. 59. num. 15.* Cabed. *de Patr. Reg. Coron. cap. 37. à num. 1.* Isidor. *Mosc. de Majest. Ecclesiast. lib. 1. p. 1. cap. 8. §. 1. & 2.* Vincent. Cabot. *var. lib. 1. cap. 5.* Ioan. Kochier. *tract. de prim. precib. Imperat. in proæm Vivian. de jure patron. lib. 3. cap. 1. num. 37. & lib. 11. cap. 12. num. 2.* Ioan. Filaf. *de sacr. Episcop. author. cap. 7.* Ioan. de Balboa *in cap. Cum Ecclesia Sutrina, num. 50. de caus. possess. & propriet.* Ramirez de Prado *in not. illustr. ad Chronic. Luitprandi. num. 99.* Garc. *de benef. d. cap. 1. num. 218.* Barbof. *de jur. Eccles. lib. 1. cap. 8. n. 80. cum multis Fermosin. in d. cap. Cum Ecclesia Sutrina. quæst. 2. & 3. per tot. & ad rubric. de elect. quæst. 2. num. 7.*

32 Hoc ius, quidquid senserit Marian. d. cap. 5. lib. 25. legitimum est, in quo tam parum auctoritatis adhibendum erit assertioni suæ, ut quod Ferdinandus Pi-

zarro *en la censura à la historia de las Ordenes Militares*, apponit ex mente Martialis epigram. *ad Martianum,*

Si cupis ut ploret, des Mariane nihil:

Ad hoc melius referendum iudicem, cum coarguat mentem Regis Catholici suum jus quærentis conservare, paucis antè temporibus ab ipso Sixto IV. Hispanis Regibus concessum, ut ipse Mariana refert *suprà.*

Quæ omnia constant sive antiquo privilegio ex canone 6. Concilij Toletani XII. relato *in d. cap. Longè, 63. distinct.* Azevedo *in d. l. 1. tit. 6. lib. 1. recopilat.* Covarr. *in reg. Possessor, 2. p. §. 1. deducamus, sive ex antiqua consuetudine, ut voluit lex 18. tit. 5. p. 1. & dicta lex 2. tit. 6. lib. 1. ordin. & ibi Didacus Perez; & non ex nova Sixti IV. & Adriani VI. concessione, d. l. 1. tit. 3. lib. 1. & Gregor. Lopez d. l. 18. refert quod ex Cevall. & è cæteris retulimus, & ultra eos Fermosin. d. q. 3.*

Observandum quoque est, quod ex Concilio Tridentino *sess. 25. de reformat. cap. 9.* præcipitur, ibi: *Decernit sancta Synodus, ut titulus juris patronatus sit ex fundatione, vel donatione, qui ex authentico documento, & alijs jure requisitis ostendatur, sive ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, aliasve secundum juris dispositionem.* Et postea: *Exceptis patronatibus super Cathedralibus Ecclesijs competemibus, & exceptis alijs, quæ ad Imperatorem & Reges, seu Regna possidentes, aliosque sublimes, ac supremos Principes jura Imperij in dominijs suis habentes pertinent.* In quo fuisse comprehensum hoc ius patronatus in Rege Hispano existens, non est ambigui juris, præcipuè cum ei non competat solum ratione Regaliæ: quod ex dicto canone Concilij sufficere poterat, ut ex verbis Concilij patet, quidquid dicat Diana *resolut. moral. 9. part. tract. 1. de immunit. Eccles. resolut. 65.*

Nam Reges possunt patronatus adquirere præscriptione, dum descendat à legitimo & possibili principio (qualiter ius Imperij, ut ex Concilij mente patet;) seu ex privilegio Summorum Pontificum,

tificum, & Bullis à Sixto IV. & Adriano VI. expeditis, ut tenet Dian. *dict. resolut. 65. in fin.* Balboa *in cap. Cum Ecclesia Sutrma, num. 50. de caus. possess. & propriet.* confirmando antiquam consuetudinem in hoc Lusitano ac Hispano Regno præexistentem, ut *d. l. 18 part. & ordin.* demonstrant, & tenent Cabed. Barbosa. & Cunha *ubi supra, num. 31.*

36 Quod jus Regium illæsum remansit post dispositionem Concilij Tridentini. Cassad. Aimon. & cæteri relati à Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. glos. 18. num. 20. & glos. 24. num. 160.* Ioan. Gutier. *practic. lib. 3. quæst. 13. num. 72.* Garc. *de benef. 5 p. cap. 1. num. 218.* & disputat Solorzan. *de Indiar. gubern. lib. 3. cap. 5. n. 11.*

37 Quare si lex, vel statutum feratur, ut Episcopi in Hispania admitterentur etiam sine Regis permisso, qui eos eligit, ut supponit Anastaf. Germon. *d. lib. 3. cap. 12. num. 40.* habitoque personarum delectu, Cevall. *d. quæst. 897. num. 175.* Guttier. *Canon d. lib. 2. cap. 11. num. 2.* debere suspendi executionem illius legis, vel statuti hodie non dubito sine incurfu excommunicationis, ut illibatum remaneat privilegium Regis, ut in terminis nostris, quidquid aliàs notavit, scribit Dian. *resolut. moral. 1. p. tract. 2. resolut. 62.* sequendo doctrinam Duardi *in Bullam Cænæ, lib. 2. can. 15. quæst. 11. num. 59.* Marth. *de jurisdict. 4. p. centur. 1. casu 46. num. 8. & 24.* quod sic observatum exponit Didacus Perez *l. 2. tit. 6. lib. 1. ordinam.*

38 Sic executum exposuit Marian. *histor. Hispan. lib. 2. cap. 16.* ibi: *En especial, que en aquel tiempo tenian introducida una costumbre, que ningun Obispo fuesse en España eligido sino à suplicacion de los Reyes, y por su nombramiento: ocasion con que poco despues resultò otra contienda sobre la Iglesia de Tarragona, por muerte del Cardenal Andres Ferrer, la dio el Pontifice à uno llamado Andres Martines: hizo resistencia el Rey Don Fernando con intento, que revocada aquella eleccion, se diesse aquel Obispado al Cardenal de España, como ultimamente se hizo. Acabose este pleito con otra reyerta semejante. El Pontifice Sixto confirió quatro años adelante*

*el Obispado que vacava de Cuenca à Rafael Galeoto, pariente suyo. Opusosse el Rey D. Fernando, y en fin acabò, que se diesse aquella Iglesia de Cuenca à Don Fray Alonso de Burgos su Confessor, que ya era Obispo de Coraova. Idem ait de provisione facta in Cardinali Auzias Despuch, de Ecclesia Cæsaraugustana: & idem executum in Archiepiscopatu Mediolanensi à Phillippo II. Hispaniarum Rege, testatur Ripamont. *histor. Ecclesiast. Mediolanens. 2. p. cap. 18.**

Et cum Regi nostro, ac Principi Lusitano, nec non Regi Catholico hoc iuspatronatus circa electionem Episcoporum competat, & electio tantæ difficultatis sit, ut sicut Bellarm. *de offic. Princip. lib. 1. cap. 10.* inquit, Sanctus Gregor. vir sapientissimus & optimus nunquam se immiscere voluerit in electionibus Episcoporum, ut ipse testatur, ne videlicet esset particeps peccati gravissimi, quod illi committunt, qui quoquo modo indignum eligunt, præattento præcepto Apostoli *1. ad Timoth. cap. 3.* quod adducitur *l. 22. 24. 31. 32. 36. usque ad 40. tit. 5. part. 1.*

Episcopos eligunt non tantum ex proprio placito, sed interveniente diligentia, de qua meminit Guttier. *Can. quæst. lib. 2. cap. 11. num. 2.* Sic facit Catholicus, & prudentissimus Rex Castellæ, & noster, qui in eligendis Episcopis, ac in provisione Episcopatum, quorum ipse verus Patronus est, mirum in modum diligentiam adhibet, ac haberi semper sua instructione circumscriptâ sic providit, ut quotannis nomine Regio scribatur Prælati suorum Regnorum, ut eum suosque Regios Consiliarios certiores reddant virorum eminentiorum, & huic muneri Prælatorum præficiendorum convenientiorum doctrinâ, moribus, omniumque virtutum meritis, cæterisque requisitis in suis Dicecesibus existentium, ut ab his digniores in Prælatos eligantur. Cevall. *com. quæst. 9 897. num. 475.* & de exteris Anastaf. Germon. *sacr. immunit. cap. 12. num. 40.* tales viros Pontifici maximo non in Hispanis solum, sed in Indis, & Neapolitano, & Siciliensi Regno præsentat,

sentat, qui Episcopali dignitate merito ab omnibus digni existimentur, ut nominati fuerunt, & confirmati à S. Pontifice Domino nostro anno 1671. Regnante Petro Principe nostro totius Regni Dominatore & Regente.

41 Ex quibus cum nominatio ad Prælaturas, Archiepiscopatus, & Episcopatus hujus Regni tantâ adhibitâ curâ, ac præstitâ diligentia fiat, verissimè fateor Consiliarium supremorum conscientiam gravari, si diligentiam quammaximam omittant in examine qualitatum præsentati, in quo eis, non Regi nostro accomodanda sunt quæ Tridentina Synod. circa Episcoporum electiones exposuit *sess. 24. de reform. cap. 1.* quia cum Regi nostro nominationes Episcopatum competant, & Pontifici summo tantum confirmatio præsentationis, cogitent supremi Consilij quantâ extent necessitate compulsi scrutandi vitas, & mores illorum, quos ad Episcopatus Regi consulunt, ne malitiâ, ignorantia, commissione, omissioneve illud bonum opus indigno conferatur, vel incurrant in id, quod dixit D. Hieronym. *in epistol. Pauli ad Tit. cap. 1. super verb. Et constituas per Civitates, fol. mibi 198.* ibi: *At nunc cernimus plurimos hanc rem beneficium facere, ut non quærant eos in Ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscant in Ecclesia prodesse, sed quos vel ipsi amant, vel quorum sunt obsequijs deliniti, vel pro quibus maiorum quispiam rogaverit, & (ut deteriora taceam) qui clerici fierent, muneribus impetrarunt.*

42 Sed ut Fr. Ioan. Zapata *de justit. distribut. 2 part cap 6 num. 26* asserit, raro Rex Castellæ ad Prælaturas, & Episcopatus alios nominat, eligitve, quàm à Consiliarijs suisve Consultatoribus propositos, vel ut voluit Marius Alced. *de præcell. Episcop. cap. 3 num. 13.* Rex tenetur digniorem eligere ex propositis à Consiliarijs suis sub peccato mortali; quod etiam nostro in Lusitaniæ Regno observatur.

43 Nunc verò sciendum est, num Pontifex possit electum nominatumve à Rege non admittere.

44 In qua quæstione meum interponere

judicium temerarium esset, cum Rebuff. *in Concordat. suo, tit. de Reg. ad Prælat. nominat. §. 1. fol. 556. lit. B. vers. Quid si Papa, dicat: Super his effari periculosum est.* Et D. Ioan. de Solorzano *de Indiar. gubernat. lib. 3. cap. 4. num. 29 circa finem,* remissivè tantum hanc quæstionem tetigerit.

Summo quidem Pontifici remittenda 45 quæstio, nec resolvenda est à me ommissa à tantis viris resolutio illius. Verumtamen haud asserendo utinam principijs sequentibus decidi possit. Cogitent Lectores, & videant Fermosinum *d. et. quæst. 2. & 3.*

Si Princeps abutendo potestate à 46 consuetudine, vel privilegio concessa eligendi Episcopos sui Regni, vel simoniacè proponit, vel indignos, hoc casu posse Pontificem nominatos non eligere, immò & jure nominandi privare Reges asserit Vincent. Cabot. *lib. 1. var. cap. 5.* Petr. Gregor. *ad Decretal. tit. de election. cap. 5. n. 23.* Guillelm. Benedict. *in cap. Raynunt. verb. Uxorem, decis. 2. num. 89.* Sic à Pontifice Gregor. VII. factum refert Platin. *in eum,* ibi: *Adeptus Pontificatum Gregorius statim Henricum Imperatorem admonet, ne demceps largitione corruptus Episcopatus, & beneficia alicui per simoniacam cupiditatem committat, aliter se usurum in eum, & delinquentes censuris ecclesiasticis.* De quo factò latè Abrah. Bzou. *de Roman. Pontific. cap. 38. fol. 490.* & eleganter cum multis Fermosin. *ad rubric. de elect. quæst. 2. per tot.*

Quare enim si licet Principibus laicis 47 obijcere, & opponere se electioni, Petr. Gregor. *dict. cap. 5. n. 22.* Pereyra *Man. Reg. part. 2. cap. 59. num. 25.* vel denegare possessionem simoniaco, etsi à Papa proviso, ut diximus suprâ; denegandum erit Pontifici, ut non admittat electum à Patrono, etsi Rex Patronus sit, dum de indignitate constat?

Et quare Pontifici denegandum, quod Episcopis concessit sancta Synodus Trident. *sess. 25 de reformat. cap. 9. ibi: Ad hæc liceat Episcopo præsentatos à patronis, si idonei non fuerint, repellere;* ut cum Rebuff. ait Solorzanus *de Indiar. gubernat. lib. 3. cap. 15. num. 85.*

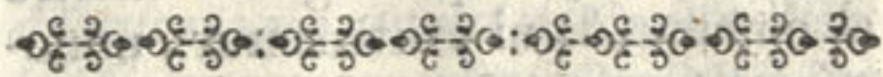
48 Sed cum pro electo adsit praesumptio, ut est Glossa celebris in *cap. monasterium*, 16 *quest* 3 praecipue in electionibus Regis nostri, cum tanta consultatione fiant a tam Catholicis, pijs, supremisque Consiliarijs.

49 Inquirendum est, quod cum Rex noster non teneatur digniorem ad Episcopatus porponere, ut explicans dictum caput *Monasterium*, tenet Lambertin. de *jure patronat. part. 1. lib. 2. quest. 10 art. 3. n. 17. 18. 19. & 20 fol. 660. & 661. Sanchez consil. moral. lib. 2. cap. 1. dub. 5. num. 2.* (caveat tamen Rex hanc sequi strictam resolutionem, quam etsi veriore existiment DD. in puncto juris, in praxi vero nunquam sequendam censeo, cum tanta ad id cura intenta sit a Deo in eligendis Episcopis, ut D. Paulus *epist. ad Tit. cap. 1.* demonstrat,) utrum si eligat dignum, possit a Papa removeri, vel denegari confirmatio?

50 In quo nota, quod aut Regi competit praesentatio aliquorum ad Episcopatus, & Pontifici electio: & eo casu Pontifex ex nominatis, & electis tenetur eligere digniorem, ut cum Spino *specul. testam. gloss 4 num. 86. Sanchez consil. moral. lib. 2. cap. 1. dub. 8 num. 6.*

51 Aut competit Pontifici confirmatio nominatorum a Rege; & hoc casu sequendum videtur quod inquit Soto *lib. 3. de justit. & jure, quest. 6 art. 6. conclus. 8. ibi: Unde Rex, aut quisvis alius gaudens jure patronatus, cum eligit dignum, cui jura non refragantur, nequit vel Papa, vel inferior Praelatus electionem in favorem dignioris perimere. Sanchez dict. dub. 8. num. 8. 9. & 10.*

52 Et intra quod tempus debeat Episcopus nominatus petere confirmationem Episcopatus, late d. sputat Fermosin. in *cap. transmissam 15. de elect. quest. 1.*

CAPUT XIX.

De diligentijs necessarijs ad hoc ut Episcopus obtineat dignitatem: & quomodo fieri debent, & apud quem; & quid de praconizatione.

SUMMARIUM.

1 De diligentijs necessarijs ad hoc ut Episcopus obtineat dignitatem.

DE hac materia in praxi est videndus doct. ssumus Lucas de Andrade in *libello intitulo a goes Episcopales, cap. 4. & 5. Mandos. in rubric. de constitutionibus, num. 43. & 44. Paris. lib. 8. quest. 8. num. 24. & 25. Pax Jordan. lib. 1. cap. 1. num. 24.*

CAPUT XX.

De juramento fidelitatis, & ad quod praestandum teneatur Archiepiscopus aut Episcopus; & quare, & apud quem.

SUMMARIUM.

1 De juramento fidelitatis, & ad quod praestandum teneatur Archiepiscopus, aut Episcopus; & quare, & apud quem. & num. 2. & 3.

QUAMVIS in sex casibus Presbyter teneatur jurare, & cogi possit, de quibus *Glos. verb. Sacramento, in can. Quoties 1. quest. 7. ibi:*

Hec sex Presbyterum faciunt jurare coactum,

Ut sit recta fides, ut obediat, ut bona fama;

Ne verum pereat, ne res sacra, vel data damna.

De quo etiam Barbof. *in collect.*

2 Attamen in quatuor casibus tantum Canonicae Sanctiones statuunt Episcopum ad iuramentum praestandum posse compelli, & teneri, scilicet pro recta fide, pro obedientia, pro pace, & pro indemnitate Ecclesiae, *cap. significasti, de elect.* ubi Barbof. & Fermosin. *can. De civitate Syracusanae, dist. 28.* de qua materia & iuramento fidelitatis, ad quod tenetur, agit Saufay *de Episcopali monogamia & unitat. Eccles. causa 9. & in panop. Episcop. lib. 2. pag. 157. & pag. 148.* quomodo praestatur in Franciae Regno, & in Regno Castellae. Gonzalez *de leg. lib. 1. cap. 4. n. 28. ad num. 31* item in Regno Angliae & Scotiae, & in alijs: vide etiam per eum Valascum *consult. 100.* & Solorzanum *de jur. Ind. tom. 2. tit. 3. cap. 6. & cap. 27. num. 26.* ubi omnia tradunt, & latissimè Fermosin. omnia tradit circa fidelitatis iuramentum *in cap. 4. & 5. de jurejurand. & in cap. Significasti, de elect. num. 4.* ubi etiam an possit praestari per procuratorem: latè Fermosin. *de Sede vacante tract. 1. quest. 6.*

3 Et de forma iuramenti fidelitatis, & apud quem praestari debeat, & quomodo, est textus *in cap. 4. de jurejurand. & in tit. de consecrat. electi in Episcop.* Saufay *in panop. Episcop. lib. 2. p. 165. & seqq. & pag. 174.* agit de iuramento Archiepiscopi in pallij susceptionem, *ex cap. Significasti 4. lib. 1. Decret. tit. 6. de elect.* ubi Barbof. multos refert, & Fermosin. & DD. *ubi supra.*

CAPUT XXI.

An & quando Archiepiscopus aut Episcopus possit adipisci possessionem virtute litterarum Apostolicarum; & quibus requisitis: & an absque Bulla confirmationis possit administrare, aut per Regis mandatum, aut ex epistola Cardinalis, in qua dicit literas esse expeditas? Et Pras I.

quid quando apprehendit possessionem absque Bullis, & an eam possit obtinere & apprehendere per procuratorem saecularem; & quid possit administrare ante consecrationem, & post adeptam possessionem?

SUMMARIUM.

1 An & quando Archiepiscopus aut Episcopus possit adipisci possessionem virtute litterarum Apostolicarum; & quibus requisitis, & quando.

DE hac materia est textus elegans in extravaganti *Injunctae*, de electione, ubi multos refert August. Barbof. *in collect. ad dict. text. & in cap. Avaritia, de electione, & de potest. Episcop. cap. 4. de confirmat. numer. 9. & 10. & alleg. 54. num. 161. & 162 & de jur. Ecclesiastico cap. 19. de elect. lib. 1. num. 247.* Solorzan. *de jur. Indiar. lib. 3. cap. 4. & num. 35.* eleganter Fermosin. *de Sede vacante tract. 1. quest. 5. & 6* & latissimè optimèque *in cap. Transmissa 15. de elect. in princip. & quest. 1. 2. 3. 4. 5. 6 & 7.* ubi omnia tradit: eleganter etiam & latissimè Villaroel *in tract. Governo Ecclesiastico, y pacifico, 1. part. quest. 1. art. 10. 11. & 12.* ubi multos refert, & est omninò videndus.

CAPUT XXII.

De consecratione Archiepiscoporum, aut Episcoporum, & quomodo fieri debeat, & in quo tempore, & quibus requisitis, & ceremonijs.

SUMMARIUM.

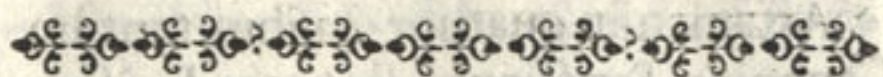
1 De consecratione Archiepiscoporum, aut Episcoporum, & quomodo fieri debeat, & in quo tempore, & quibus requisitis & ceremonijs. G 2 Lau

Laudatur Dominus Inquisitor Alexander de Silva, Ibid.

2 *Utrum Episcopus nondum consecratus fruatur privilegio capitis fin. de privileg. in 6. & quid de tantum electo.*

DE hac materia, quaestione, & resolutione sunt textus in cap. *Quoniam*, 75. *distinct. c. Quoniam*, 100. *dist. cap. Archiepiscopus*, de temporib. ordinationum; Concil. Trident. *sess. 23. de reformat.* & ibi August. Barbof. de potestat. *Episcopi*, part. 2. alleg. 1. num. 39. & seqq. Avendaño *thesaur. indic. 2. part. titul. 13. cap. 3. 4. & 5.* Doctissimus Lucas de Andrade in libello intitulo *arçoes Episcopales*, cap. 7. 8. & 9. Solorz. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 6. num. 37. & 38. idem Barbof. de jur. Eccles. 1. part. cap. 9. num. 51. Marchin. de sacram. Ordin. tract. 1. part. 2. cap. 12. Leander de Sacram. tract. 6. disp. 3. *quest. 4.* & ad Decalog. tom. 3. disp. 6. *quest. 11.* Alzed. de *precedentia Episcopi*, part. 1. cap. 4. num. 12. Fermosin. in cap. *Si Archiepiscopus* 6. *quest. 1.* & seqq. de temporib. ord. & ad rubric. de sacram. *Unctionis*, q. 2. à n. 16. Castr. Palao *moral. tract. 27. disp. unica, punct. 14* quos accepi à sapientissimo viro D. Alexandro de Silva à Consilij Principis, & Mensæ magnæ Inquisitore, in juris literalitate Alexandro, in partibus magno, in toto maiori & inter omnes literis florentissimo, & nunc Episcopo Eliensi dignissimo: de quo etiam vide Fermosin. de *Sede vacante quest. 6.* Prosper. Fagn. in cap. *requisivit*, de ord. ab Episc. pag. 262. & seqq.

1 *Utrum autem Episcopus nondum consecratus fruatur privilegio capitis finalis de privileg. in 6. & quid de tantum electo*, tractat Pasqualig. de *sacrific. nove Leg. quest. 1228.*

C A P U T XXIII.

De Mitra Episcopalis antiquitate & usu.

S U M M A R I U M.

- 1 De Mitrae Episcopalis antiquitate & usu: & num. 2.
- 3 Mitrae usus quis esse debeat.

DE hac materia agit eleganter Andreas de Saufay in lib. intitulo *Panoplia Episcopalis*, lib. 1. cap. 1. & seqq. ubi omnia tradit de hac materia, & de illa agunt etiam Stephan. Durant. lib. 2. de ritib. Eccles. Catholic. cap. 9. num. 36. Angel. Rocca in annot. ad S. Gregor. ejusque parentum imagin. ad calc. tom. 1. oper. ejusd. *Sancti*, pag. 474. de ea loquitur Fortunat. lib. 4.

Tegmine vir niveus miro diademate fulvus.

Et in vita S. Hilarij lib. 1.

Hilarius famæ radios jaculabat in orbem.

Ruè sacerdotis penetralia jura gubernans,

Ornatum Ecclesie pollens diadema coruscum,

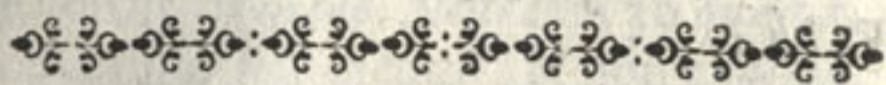
In membris Christi capitis velut infula fulgens.

De hac materia agit etiam S. Hieronym. in lib. de Eccles. Scriptor. cap. 45. & de ea loquitur etiam Ecclesiasticus cap. 45. ibi: *Coronam aliam super mitram ejus expressâ signo sanctitatis, gloriâ honoris.* Tertullian. de corona milit. cap. 3. Emodius Ticinensis epigr. 77. de vita & moribus S. Ambrosij, de cujus ornatu, & mitra sic cecinit:

*Serta redimitus gestabat lucida fronte,
Distinctum gemmis ore parabat opus.*

Baron. tom. 6. *annal. sub anno Christi* 354. ubi loquitur de mitra Episcopali. S. August. Episcop. Hipponensis, S. Bernardus epist. 42. ad Henric. Archiepiscop. Senon. ibi: *Usentes & ipsi more Pontificum mitrâ.*

mitra. Et de hac mitra, & quomodo de ea uti debeat, & quis loquitur textus elegans in cap. 6. de privileg. in 6. Campello infra, & August. Barbof. de potest. Episcop. part. 1. tit. 1. §. 5. num. 19. unico verbo inquit, quod in signum ordinis Episcopus habet mitram: de quo vide etiam Andrade accoes Episcopales cap. 13. Corona de potest. Episcop. tract. 2. cap. 4. num. 5. & eleganter num. 6. Pasqualig. de sacrific. nov. Legat. quest. 1230.

CAPUT XXIV.

De virga Episcopali, vel Pastoralis baculo.

SUMMARIUM.

1 De virga Episcopali, vel Pastoralis baculo: & num. 2. ubi de significatione, & an denotet ordinem vel potestatem.

1 Inter Episcopalis dignitatis insignia hic certè eminet magis post mitram spectabilis ornatus, de cujus antiquitate, & materia est videndus eleganter idem Sausay in panop. Episcop. lib. 2. pag. mibi 87. & seqq. Beda in collect. ad calc. tom. 3. ejus operum de septem ordinibus, ubi de Baculo Pastoralis: de eo loquitur Marc. cap. 6. Cassian. lib. 1. de Monach. veter. cap. 8. & 9.

2 Virgam autem ad indicium directionis ovium correctionisque etiam non esse prohibitam, facilè hinc perspicere licet, ut inquit Apostol. 1. ad Corinth. 4. ibi: Non enim in sermone est Regnum Dei, sed in virtute. Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in charitate, & in spiritu mansuetudinis. Extat Tolosæ in Ecclesia S. Stephani lapis marmoreus, in quo sculptæ sunt Sancti Petri, & Beati Saturnini imagines. Saturnini cum baculo recurvo, in quo versus ille legitur.

Curva trahit, quos recta regit, pars ultima pungit.

Refert Durant. lib. 2. de rit. Cathol. Eccles. & idem Sausay pag. 98. agit de be-

nedictione Baculi, & quomodo fieri debeat. Innoc. III. lib. 1. myster. Miss. cap. 62. & Gloss. verb. Propter historiam, in cap. unic. de sacr. unct. §. ult. qui incipit Licet, quatuor his versibus expressos docet Baculi Episcopalis significatus.

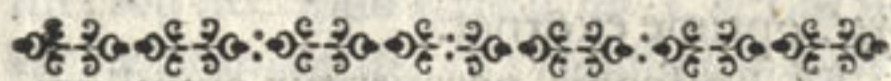
In baculi forma, Præsul, datur hæc tibi norma:

Attrabe per primum, medio rege, punge per imum.

Attrabe peccantes, rege justos, punge vagantes:

Attrabe, sustenta, stimula vaga, morbida, lenta;

Et etiam est videnda Glossa Mysticum, in §. ult. d. cap. & Innocent. d. cap. 62. explicat & dicit quare Summus Pontifex Baculo non utitur, & textus in cap. Cum venisset, de sacr. unct. ubi Barbof. de qua materia est etiam textus in can. Nullus Episcopus, dist. 1. & Glossa verb. Baculo: Campello infra, August. Barbof. de potest. Episcop. p. 1. tit. 1. inquit §. 5. num. 19. unico verbo, scilicet quod Episcopus in signum ordinis habet baculum: sed quod baculus, quo Episcopus utitur, potestatem denotet, tradit Corona de potest. Episcop. tract. 2. cap. 11. num. 2. Andrade accoes Episcopales cap. 13. Coron. d. cap. 4. num. 5. Pasqualig. de sacrific. nov. Leg. quest. 1230.

CAPUT XXV.

De Annulo Episcopali.

SUMMARIUM.

1 De Annulo Episcopali, & de ejus significatione, & quomodo eo uti debeat Archiepiscopus, aut Episcopus; & quâ formâ, & num. seqq.

DE hoc annulo Episcopali agit eleganter Dufaufay in panop. Episcop. lib. 3. cap. 1. ubi quod Christus est Annulus mysticus, & quare; & de eo agit Sacra Pagina Cant. 8. & S. Ambros. serm. 90. ibi: Annulo suo subarravit me Dominus meus

54 **Tract. de Competent. inter Archiep. &c.**

meus Jesus Christus. D. Aug. lib. 1. de Civ. Dei, cap. 13. tom. 5.

2 Et idem Dufaufay c. 2. agit de antiquitate Annuli Pontificalis, Archiepiscopalis, & Episcopalis, pag. 180. & seqq. & c. 3. pag. 188. agit de materia Annuli Episcopalis, & de qualitate Annuli agit Juvenal satyr. 1.

Ventilet aestivum digitis sudantibus aurum.

Nec sufferre queat maioris pondera formæ.

Et satyr. 7.

Semestri vatum digitos circumligat auro.

3 Idem Saufay pag. 191. agit de more portandi anulum auri, & de illis, quos sponsus sponsæ præstat: & cap. 4. pag. 208. agit de forma & ornatu Annuli Episcopalis, de quo Stephan. Durant. lib. 2. de ritibus Catholic. Eccles. cap. 9. ubi quod in gemma, quæ anulum decorat, nihil omninò exprimi oportere dicit, ut patet ibi: *Annulus Episcopalis ex auro puro puro solidè conflatus constat cum gemma pretiosiori, in qua nihil sculpti esse debet.*

4 At in illo non debet apponere profanas res, nec insculpere vanis hieroglyphicis, ut tenet Saufay pag. 213. ubi de ratione: & optimè. Clemens Alexandrin. lib. 2. Pædagog. cap. 12. & in tract. de discip. & hab. virg. ex cap. 17. Apocalypf. optimè exornat.

5 Et Episcopis permittitur anulum auri & cum gemma gestare, quia in Sacra Pagina plus æstimabatur, ut in Cantic. cap. 5. *Caput ejus aurum optimum. Psalmo 18. Iudicia Domini vera justificata in semetipsa, desiderabilia super aurum, & lapidem pretiosum multum. Apocal. 21. Exod. 35. Ezech. 28. Math. 13. Quærenti bonas margaritas.*

6 Sic magnus Ambrosius in Ecclesia coruscabat; cui ideò accinit Ennodius epigrammate 77. de ejus moribus, ac vita Deo digna, hominibusque gratissima.

Serta redimitus gestabat lucida fronte.

Distinctum gemmis ore parabat opus.

7 Sic & Hilarius, de quo Fortunatus cecinit.

Hilarius fame radios jaculabat in orbem.

Ritè Sacerdotis penetralia jura gubernas.

Et infra lib. 1. Carm.

Ornatum Ecclesiæ pollens diadema coruscum,

In membris Christi capitis velut infula fulgens.

Ita & Marinus, charus ejus alumnus, & deinde compar: de quo idem Fortunatus meritò prædicat lib. 3.

Vir cui digna foret stola lactea, & aurea fivva.

Et lib. 4.

Tegmine vir niveus miro diademate fuluus.

Et verò pretiosos lapillos gestari ab Episcopis, eo intento Ecclesia voluit, ut gemmarum instar in templo Domini collucerent: margaritarumque quarum clarent ornatu, non solum pulchritudinem, sed & vim ac excellentiam studerent seriò æmulari. Præclare Sanctus Hieronymus epist. 128. ad Fabiolam, de veste Sacerdotali, tom. 3.

Hinc & Antistites qui gerunt gemmas in annulis decet in earum delectum studium adhibere. Sicut enim sunt virtutes quædam Episcopis propriæ, quas ideò Apostolus eorum in ornatu speciatim exigit: sic & gemmæ nonnullæ sunt aptiores ad ipsas virtutes designandum: quamobrem condeceret, ut inferi annulis suis sacris nullas alias gemmas Episcopi paterentur, quam quæ ob mysticos significatus in Scripturis sacris divina ex approbatione commendantur, ut eleganter profequitur idem Dufaufay pag. 230. & seqq. & cap. 5. ubi agit de usu annuli, ad quod facit illud Martial.

Per cujus digitos currit levis annulus.

Annulus datur Episcopo in pignus casti amoris, & conjugij signaculum, ex Tertulliano in Apologetico contra Gentes, & Isidoro lib. 19. origin Daniel. 6. & 14. Dufaufay pag. 236. vers. In pignus, & seqq. ubi eleganter: & cap. 6. pag. 246. agit de annuli abusu, seu usu non pio, vel non honesto aut superfluo; & ibi eleganter exornat.

De situ annuli sacri in manu Antistitis agit.

agit idem Dufausay lib. 3. cap. 7. pag. 261. & Lipsius in commentar. ad Senec. de eodem agit, & ex professo ostendit anulum olim apud Romanos in sinistra tantum manus digito, qui inde annularis dictus est, solitum fuisse collocari: assipulatur Papinius lib. 3.

Atque idem in cuneos populos conduxit Equestres,

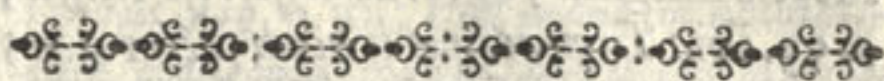
Mutavitque genus, lævæque ignobile ferrum.

Exiit.

12 Et quamvis in cap. *Nostrates*, 30. *quest.* 5. de annulo fiat mentio, & non exponat in quo digito soletur poni; at Isidor. Nicolao antiquior de hoc ritu loquens expressè anulum enuntiat in lævæ manus digito, qui extremo immediatè accedit, more apud fideles recepto solitum esse reponi, ut dicit lib. 2. de offic. cap. 19. de quo etiam est Canon. *Fæminæ*, 30. *quest.* 5. & ibi Gloss. *fin.* de quo etiam agit caput *Illud*, de *presumpt.*

13 At Episcopo non licet nisi unicum gerere anulum: at hunc in dextra manu, ejusque digito, qui dicitur annularis, qui proximus est scilicet extremo, & non alio ferre debet, juxta regulam in Romano Pontificali expressam, de qua & de benedictione annuli agit Saufay pag. 264. & pag. 266. disputat cur situs dexteræ excellentior ac dignior sinistra censeatur, juxta illud, *Dextra tua suscepit me*, Psalm. 17. *In potentatibus salus dexteræ ejus*, Psalm. 19. *Sed dextra tua & brachium tuum*, Psalm. 43. *Dextra Domini fecit virtutem*, Psalm. 117. ex eo quia virtus & potestas in sacris paginis solet per dextram designari: quod convenit Episcopo, quia est in Ecclesia Dei virtus, & ab eo habet potestatem: de quo situ annuli est controversia apud DD. Canonistas, ut tenet Durant. lib. 2. de ritib. Eccles. cap. 9. Imol. in cap. *Clerici*, de vita & honestate clericor. Sylvester verb. *Episcopus*, num. 1. Petr. Gregor. syntagmat. lib. 15. cap. 11. num. 39. Abbas in cap. *Licet*, de translat. Episcop. Mauric. de Alzed. de excellent. Episcop. dignit. cap. 5. num. 67 & 68. Saufay pag. 269. & cap. 8. pag. 261. tractat de mystica annuli Episcopalis significatione, de qua

est textus in cap. *Ex ore*, de jis quæ fiunt à maiori parte Capituli: & glossa signum, in cap. *Ad nostram*, de consuetudine, & ibi DD.

CAPUT XXVI.

De Episcopali cruce pectorali, & de ejus gloria, reverentia, & laudibus; & quantum sit ad benè regendum necessaria.

SUMMARIUM.

1 De Archiepiscopali, aut Episcopali cruce pectorali, & de ejus gloria, reverentia, & laudibus, & quare introducta: & num. seqq.

Licet in veteri Romano Ordine, sub titulo *Qualiter Episcopus in Ecclesia Romana ordinetur*, ubi etiam ejus referuntur ornatus, nihil de cruce pectorali expressum sit, uti neque apud Alcuin. lib. de divinis offic. cap. de singul. vestib. & Fortunat. lib. 5. de offic. Ecclesiast. ubi etiam agit de vestibus sacrorum Ducum, & cap. 15. & cap. 26. mysticos ipsorum vestimentorum significatus exponit: sed nec apud Raban. lib. 1. de Clericor. institutione, ubi ex professo de sacris ipsis vestibus tractat, scilicet à cap. 14. usque ad 24. inclusivè: quemadmodum nec Honorius Augustodunens. in gemma animæ, de antiquo Missæ ritu, lib. 1. ubi nempe à cap. 209. usque ad 221. differit de vestibus Episcopi; & mirum est, cur capite sequenti de ornatu Archiepiscopi differens, nullam super pectore ejus agnoscat crucem, præter eam quæ è pallij linea à parte anteriori defluenti super pectus ipsius Archipræsulis descendit: *In duabus quippe (inquit) lineis pallij ante & retro est purpureum crucis signaculum, quia Pontifex ex utraque lege debet proferre Christi passionis testimonium. Duæ enim lineæ pendentes sunt duæ leges Christi passionem proferentes.*

Attamen asserere non vereor anti-
quis-

quissimum Episcopis ritum esse gerendæ pectoralis crucis, quæ ideò verè annumeratur in Romano Pontificali recognito inter spectatissima horum sacræ dignitatis insignia, *lib. 1. de mysterijs Missæ, c. 53. ibi: Tum accipit crucem pectoralem;* ut eleganter prosequitur Dufausay *Pa. nopl. Episcop. lib. 4. pag. 294 & seqq.*

3 Et à Græcis videtur mos ille manasse, à quibus crux illa à sinu pendula unica voce à sinu vocitatur, quam se gestasse ipse meminit sanctus Gregor. Nazianzen. *carmin. 21. inter varia carmina, tom. 2. ejus operum edit Paris. pag. 94. qua à se dæmonem abegit: ita siquidem tetrum in hostem adoritur.*

— Diffuge jamjam,

Ne cruce quam meruunt omnia te feriam.

Namque crucem in membris meo
quoque in corpore gesto,

Inque vijs, &c.

4 De qua re idem Divus Gregor. *tom. 1. de Sancta cruce: & de hac pectorali loquitur Nicephorus Patriarcha in ejus epistola ad Leonem III. Pontificem Romanum, de quo Baron. tom. 9. sub anno Domini 811. Augustin. Pivifant. lib. 2. de ritu præferendi crucem Romano Pontifici, cap. 7. Divus Gregor. lib. 7. epist. 126. Maurit. de Alzed. p. 1. cap. 11. de prisca veneratione Episcoporum. &c. 13. de præ eminentia ac prælatione ipsorum Episcoporum, agit cur Episcopus hanc perferat crucem. Sanct. Basil. lib. de Spirit. sanct. cap. 27. Lancelot. in Templo judic. lib. 2. cap. 5. Chassan. in catalogo glor. p. 1. considerat. 4. Rupert. lib. 1. de divinis officijs, cap. 26. de cruce (ubi etiam quod signare frontes fidelium signo crucis in chrismate solius est Episcopi munus:)* & ibi etiam agit de cruce pectorali Archiepiscopi aut Episcopi.

5 Quæ crux est gloria Episcoporum, aut Archiepiscoporum, ut ait Dufausay *d. lib. 4. pag. 317. ex qua eis maxima reverentia debetur, ut patet ibi: Crux nempe inæstimabile signum est, admirabilis virtus est. Crux spes Christianorum, resurrectio mortuorum, cæcorum dux, claudorum baculus, destructio superbiorum, consolatio pauperum, sustentatio inopum, spes*

desperatorum. Crux Regum magnificentia, Sacerdotum gloria. Et pag. 325. agit etiam, an passim uti pectorali cruce Abbatibus, Episcopali more liceat.

Et in ea ideo Apostolus præcipuum 6 decus suum reponebat. *Gal. 6. 14. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi. Super qua est videndus Divus Augustin. de verbis Apostoli serm. 27. inter fragmenta, tom. 10. citatus à Beda in epistol. ad Gal. 6. & est videndus D. Dufausay d. lib. 4. pag. 318. vers. Præclare Sanctus Chrysostomus in locum Apostoli præcitatum, sese Episcopum sola in cruce dicebat cum eodem Apostolo gloriari; quia in ea patet magnitudo peccati nostri, & immensus Domini in nos amor: in cruce enim vulnera nostra Christus curavit, ubi sua per tulit: ibi à morte sempiterna nos servavit, ubi temporaliter mori dignatus est. Sanct. Augustin. serm. seu tract. 3. in Joannem. Quo die crux fixa est, mundus sanctificatus est. Crux vicit, & mors victa est. Per crucem Diabolus vincit, homo solutus, & Deus glorificatus est. Crux enim est destructio inferni, perditio diaboli, clavis Paradisi, victoria Christi, arbor resurrectionis, lignum vitæ æternæ, & signum salutis perpetuæ. In hoc igitur signo Dei elucet misericordia, manifestatur justitia, amplificatur gloria: ex quo nostra erit fides, exurgit spes, ac charitas inflammatur, omnisque nostra profuit felicitas. Nam crux Christi peccatores salvat, cæcos illuminat, infirmos curat, catechumenos baptizat, fideles justificat, pœnitentes reparat, justos augmentat, Martyres coronat, virgines, viduas, & conjugales casto pectore conservat, clericos ordinar, Sacerdotes consecrat, Sacramenta sanctificat, electos denique associat Angelis, & cum eis æternæ hereditatis efficit beatos consortes. Eleganter etiam Gunth. in Ligur. sic canit:*

— Suo cum Præsule Clerus.

Vestibus ornatissimis, pretiosa ferentes,

Signa crucis.

Marc. Anton. Muret. in hymno sanctæ Crucis, præter alia de laude, & triumpho crucis elegantissimè decantata sic extulit:

Gentes nulla quibus notitia est Dei,
Armis, imperio, prole superbiant:
Nobisque is melior spiritus obtigit.
Sola est in cruce gloria.

7 Cum multis eleganter exornat, & crudite pertractat, nullis ex his consideratis, Solorzan. emblem. 10. ubi agit de historia Rudolphi crucem pro sceptro in sua inauguratione fumentis cum lemmate *Sceptrum Præstabile*: quod luculenter ornat, & in vera crucis & Christi imitatione, & pietatis ac veræ religionis stricta observatione verum & securum Regum & Regnorum sceptrum fulcrumque consistere pluribus demonstrat, & multa in cruces laudem adducit pag. 78.

8 In hoc igitur salutari crucis signaculo divina beneficia quasi in speculo splendidissimo Episcopus intuetur. Nec enim suspensam è sinu crucem potest pectori suo impositam cernere, quin mysteriorum omnium (si bene attendat) recordetur, quæ Christus in ea pro genere humano salutarem oppetendo mortem dignatus est operari, ut probat Divus Bernard. epistol. 42. ad Henric. Senonens. Archiepiscop. Divus Chrysofom. in commentar. super epistol. ad Gal. cap. 6. in fin. tom. 4.

9 Quæ crux cum auro & gemmis perferri potest, quæ omni auro longè pretiosior, gemmaque inæstimabilis est: quamobrem in ejus triumphali festo Ecclesia has in laudes lætabunda erumpit: *O quam pretiosum lignum! quam pretiosa gemma, quæ Christum meruit sustinere!*

CAPUT XXVII.

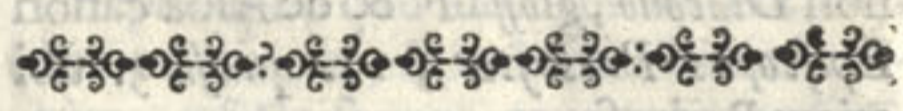
De chirothecis Archiepiscoporum seu Episcoporum.

SUMMARIUM.

1 De chirothecis Archiepiscoporum, seu Episcoporum.

1 DE hac materia est omninò videndus Dufaufay in *Panoplia Episcoporum* Pars I.

pari, lib. 5. ubi elegantissimè ex Divo Hieronymo scribente ad Fabiolam de veste Sacerdotali epistol. 128. tom. 3. pag. 727. Durant. lib. 2. de Ecclesiæ Catholicæ ritibus, cap. 9. ibi: *Post indutam dalmaticam Episcopus manus operit chirothecis.* Quid verò chirothecæ significant enarravit Innocentius III. lib. 2. de myster. Missarum, cap. 41. Durant. lib. 3. ration. cap. 12. Honor. Rupert. lib. 1. operis cuius titulus est, *Gemmæ animæ*, cap. 209. cum de septem vestibus Episcoporum proprio sub programme tractat, inter eas nominatim chirothecas recenset: ibi *Episcopus jisdem septem vestibus induitur quibus Presbyter, insuper & alijs septem redimitur, scilicet sandalijs, dalmatica, rationali, mitra, chirothecis, annulo, baculo.* Et c. 215. speciale syntagma prænotat de chirothecis, & de earum morali ac mystica significatione, de qua latissimè est videndus idem Dufaufay p. 334. & seqq. Corona, Barbof. & Pasqualig. relati cap. 22. in fin.

CAPUT XXVIII.

De dalmatica, & tunicella Archiepiscopali, & Episcopali.

SUMMARIUM.

1 De dalmatica, & tunicella Episcopali aut Archiepiscopali: & n. 2. & 3.

DE hac re est videndus eleganter idem Dufaufay *Panop. Episcopali*. lib. 6. pag. 356. cap. 1. ubi quod sacris vestibus non modò in divinis mysterijs, sed etiã in synodis Episcopi ac ceteri viri ecclesiastici hætenus usi fuerint: & ibi multa refert: & cap. 2. pag. 364. agit de discrimine tunicæ, & dalmaticæ, ac utriusque origine, & usu apud veteres, de quo etiam Cassian. lib. 1. de habitu Monachor. cap. 5. Rosin. lib. 2. cap. 3. Virgil. *Aneidos* 9. de illis mentionem facit. *Vobis picta croco, & fulgenti murice vestis,*

Desidia cordi, juvat indulgere cho-
rae.

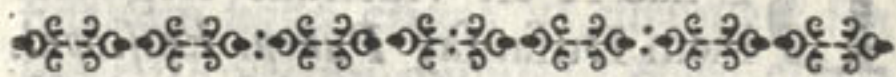
Et tunicae manicas, & habent redi-
micula muræ.

Idem notat Horat.

Vilia vendentem tunicato scuta po-
pello.

2 Idem Dufaufay *capit. 3.* agit de Ponti-
ficalis & Leviticæ tunicæ ac dalmaticæ
antiquitate: & *cap. 4 pag. 378.* loquitur
de usu dalmaticæ & tunicæ tum Episco-
palis, tum Diaconicæ jam diu approba-
to, tam canonica lege, quàm consuetu-
dine ecclesiastica: & ibi multa refert. Et
cap 5. pag 382. disputat an ex peculiari
privilegio jus gerendi dalmaticas non
Diaconis modò, sed Episcopis quibus-
dam accesserit, quo ornatu uti, hujus in-
dulti defectu, alijs Episcopis non lice-
ret: & *cap. 6. num Subdiacono* ex jure
dalmaticæ usus competat? ubi obiter de
differentia dalmaticæ Diaconi, & tunicæ
Subdiaconi differitur: de quo can-
on *De jejuniis, dist. 76.* ubi Barbof & can-
on *Diacono, gloss. F* & de Alba canon
Episcopus Presbyter, 11. quæst. 3. ubi
etiam Barbof.

3 Idem Dufaufay *cap. 7 pag 392.* agit de
dalmaticæ usu ecclesiastico, qui divinæ
approbationis plerisque indicijs com-
mendatur & *cap. 8. pag. 396.* agit de sa-
cræ dalmaticæ, ac tunicæ mystico sig-
nificatu: & *lib 7. pag. 404.* agit de com-
pagis, seu compagijs, caligis, & sanda-
lijs Pontificum, & de omnibus vestibus,
& ornamentis summi Pontificis, & vide
Barbof. *Corona, & Pasqualig. relat. cap.*
22. in fin.

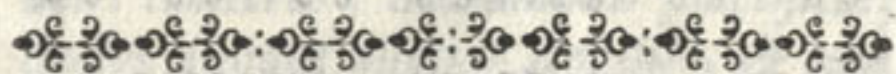
C A P U T XXIX.

De sandalijs, & podere, vulgò
Roxete, Archiepiscoporum, &
Episcoporum, & quomodo, &
quando portari possint.

SUMMARIUM.

1 *De sandalijs, & podere, vulgò Roxete,*
Archiepiscoporum, & Episcoporum:
& quomodo & quādo portari possint.

DE hac materia agit idem Dufaufay
Panoptæ Episcopalis lib. 7. cap. 6. de
sandalijs Episcoporum. & cap. 8. ubi etiam de
calceamentis; & ibi multa refert: & eo
non relato novissimè Doctissimus Lusit-
anus noster Lucas de Andrade Prior de
Villaverde *in libro intitulo accoes Epif-*
copaes, 1. part. cap. 6. pag. 25. ubi elegan-
ter Campello *infra pag. 424. num. 9. &*
seqq. de quo etiam Beda Venerabilis *in*
opusculo de septem ordinibus, ad calcem
tom. 3. Alcuinus *lib. de divinis officijs, cap.*
quid vestimenta significant, in exordio:
Amalarius *lib. 2. de ecclesiastico officio, cap.*
25. Strab. *de rebus Ecclesiæ, cap. 23.* Ru-
pert. *lib. 1. de divinis officijs, cap. 24.* Inno-
centius III. *lib. 1. mysteriorum Missæ, cap.*
48. Durant. *rational. divinorum officio-*
rum lib. 3. cap. 8. de quo etiam Solorzan.
emblem. 62. num. 10. ubi quod Christiani
Episcopi petaso ad Mercurialis simili-
tudinem fabricato, & filaminatis boru-
lis uti solent, quia cum Apostolorum
Gentiumque Pastorum, & Doctorum
munus exerceant, in continua veluti
peregrinatione esse debent, ideoque
etiam illis scapulis insigniuntur, quas
mufetas vocant, quæ peregrinorum
chlamydi, quæ sclavina dicitur, adapta-
tur, ut sui veluti præcipui muneris, quod
in visitandis, sæculoque divini verbi pa-
bulo suis ovibus reficiendis consistit,
admoneantur, de quo vide Dom. Seba-
stian. Covarr. *verbo Mufetas*, de quibus
sandalijs, vestibus, & ornamentis vide
etiam Nostrum Capello *in libel. intitulo*
Theouro de Ceremonias, pag. 423. & seqq.
ubi etiam de materia.

C A P U T XXX.

De vestibus Episcoporum, &
quibus uti possint, & quando.

SUMMARIUM.

1 *De vestibus Episcoporum, quibus uti pos-*
sint, & quando: ubi de Rochetto &
alijs: & num. 2. 3. 4. 5. 6.
7 *Quid in Episcopo regulari.*

IN omni loco possunt Archiepiscopi, aut Episcopi uti vestimentis violacei coloris rubeis transversis. Ceremoniale Episcoporum *lib. 1. c. 1. & 2.* Garcia de nobilitat. gloss. 48. §. 3. num. 52. August. Barbof. de potest. Episcopi part. 2. alleg. 1. num. 47. noviter Corona de potest. Episcopi tract. 2. cap. 4. num. 5.

2 Ac rochetto, quod est indumentum lincum, & album, cap. Clerici, de vita & honestate clericorum, August. Barbof. & Coron. ubi proximè: Andrade nas acçoes Episcopaes cap. 6 num. 42. & 43.

3 Cum hoc tamen temperamento, quod in propria Diœcesi incedunt rochetto discooperto, extra Diœcesim verò, vel in præsentia Legati de latere portant mantelettum ad rochettum coope riendum; nam loco manteletti in propria Diœcesi utuntur mozetta supra rochettum. Ugolin. de offic. Episcopi cap. 3 num. 6. Barbof. & Coron. ubi suprâ.

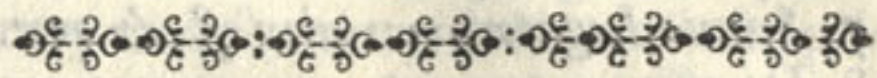
4 Uti etiam possunt galero nigro, laqueo, serico, viridi suffulto, cum chordulis, & floccis sericis, viridibusque, ut tenet Barbof. dict. alleg. 1. numer. 48. Coron. ubi suprâ, Andrade dict. cap. 6. num. 45.

5 Portare etiam possunt anulum gemmatum in quarto digito à pollice manus sinistrae, cap. Clerici, de vita & honestate Clericorum, Petr. Gregor. syntagmat. jur. part. 2. lib. 4. cap. 12.

6 Insuper possunt cappam gerere, cujus cauda à Capellano deferatur. Gratian. forens. cap. 467 num. 3. Corona dict. cap. 4 n. 5. Barbof. dict. alleg. 1. num. 49.

7 At Episcopus regularis cum monasticum habitum non amittat, imò illum gestare teneatur ex vi regulæ & juris, ex cap. Clerici officia, in fin. retento colore sui Ordinis possunt in forma seu figura habitus se conformare cum Episcopis secularibus, & anulum gemmatum ferre, ut multis citatis tenet idem Corona dict. cap. 4. num. 5. pag. 130 colum. 2. Andrad. dict. cap. 6. num. 46. Barbof. de potest. Episcopi 1. part. tit. 1. cap. 4 num. 26. & seqq. & eleganter est videndus Villaroel Gobierno ecclesiastico, y pacifico, quæst. 2. art. 2. & art. 1. tractat utrum possint gestare cappas magnas sericeas coloris

rubei, & quomodo uti debeant dorfuallijs, vulgò *Gualdrapa*. Andrade *acçoes Episcopaes cap. 18.* ubi in quibus diebus possint mutare vestes.

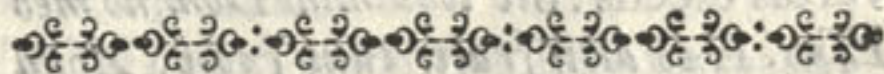
C A P U T XXXI.

De Archiepiscopali pallio, & quid sit, & quando tradendum.

S U M M A R I U M.

1 De pallio tradendo Archiepiscopis, & quid sit.

DE pallio tradendo Archiepiscopis, & quid sit, & de ejus materia latissimè Fermosin. in tit. de authorit. & usu pallij, August. Barbof. de jur. Eccles. part. 1. cap. 7. ubi num. 103. inquit, quod pallium est speciale ornamentum Archiepiscopi, quo utuntur in Ecclesijs suæ provinciæ, & in Missa solenni tantum, etsi Episcopus contigerit ordinare: & num. 107. agit de quæstione, an Archiepiscopus possit ordinare ante pallij receptionem: & quod nisi prius præstet fidelitatis & obedientiæ juramentum, ei non tradatur pallium, est textus in cap. Significasti 4. de elect. ubi Barbofa & Fermosin. Cum quo hîc, & in tit. de authorit. & usu pallij, omnia circa varias quæstiones videbis. Andrade *acçoes Episcop. cap. 11. & 12.* eleganter cum multis Coron. de potest. Episcop. tract. 2. cap. 2. num. 10.

C A P U T XXXII.

De antiquo more mittendi ad Regna Legatos, ac Nuntios cum potestate Legati à latere; & quæ debeat legatio continere.

S U M M A R I U M.

1 De antiquo more mittendi ad Regna Legatos: & num. 2. & 3.

4. *Summus Pontifex uti legatione solet.*
5. *Eligi potest Apostolicæ Sedis Legatus quicumque summo Pontifici visus fuerit idoneus: & num. 6. quid hodie observent Pontifices.*
7. *Species Legatorum triplex est, & quæ.*
8. *De officio, dignitate, immunitateque Legatorum, tam legationis tempore, quam functi muneris.*
9. *Ut aliquis Legatus optimè in legatione procedat, & accipiatur, sex requiruntur, & quæ.*
10. *An legatis fœdera frangentibus servanda sit fides, & an à Principe apud quem legatione funguntur coerceri, & puniri valeant.*
11. *Familia Legatorum utrum jure gentium ac fœderali immunis habenda sit à jurisdictione ordinaria.*
12. *Utrum Legatorum ædes immunitatis, & asyli jure gaudeant ad hoc ut delinquentes ab eis extrahi non possint.*
13. *De materia, potestate, & jurisdictione Legatorum à latere.*

Certum est moris antiquissimi fuisse Nuntios, Oratores, & Legatos mittere: ac non discedendo à Scripturæ sacræ testimonijs, se mihi offert ante omnia exemplum Patriarchæ Jacob filij Isaac, nepot s Abraham, qui discedens à Laban socero, & pergens ad suos cum omnifa milia, animalibus, & alijs bonis, ac Angelis Dei, quos obviam habuit, considerans ne ab Esau fratre suo, ob odum, invidiam, vel aliam ob causam offenderetur, misit Nuntios ante se ad Esau fratrem suum in terram Seir, in Regionem Edom, & præcepit illis his verbis dicens: *Sic loquimini Domino meo Esau. Hæc dicit frater tuus Jacob. Apud Laban peregrinatus sum, & fui usque ad præsentem diem. Habeo boves, & asinos, & oves, & servos, & ancillas: mittoque legationem ad Dominum meum, ut inveniam gratiam in conspectu tuo.* Reversique sunt Nuntij ad Jacob, dicentes: *Venimus ad Esau fratrem tuum, & ecce properat in occursum tuum, cum quadringentis viris, ut habetur in libris Geneseos, c. 32.* In erectione Altaris Domini ædificati in Chanaan, quòd illam non permitte-

rent filij Israel, deputaverunt legatos ad filios Ruben, Galaad, & dimidiæ Tribus Manassæ, ne id facerent: qui miserunt Phinees filium Eleafari, Sacerdotis, & alios decem Principes, qui exierunt ad Israel ad eosdem filios Ruben, & dimidiæ Tribus Manassæ; quorum legatorum medio quies inter ipsos facta est, ut habetur in libro Iosua, cap. 22. Similiter quando Nabuchodonosor Assyriorum Rex misit Holofernem militiæ suæ Principem cum millibus peditum pugnantis centum viginti, & cum equitibus sagittarijs duodecim millibus, cum innumerabili exercitu camelorum, & quadrigarum, qui destruebant Civitates omnes, & cuncta loca infestabant, qui incidebant vineas, & fiammis incendebant sata matura, terrorem ubique incutiendo: ob eas locorum destructiones ac ruinas Reges & Principes Syriæ, Mesopotamiæ, Sobal, Libyæ, & Ciliciæ, timentes Hierosolymæ, ac templi destructionem, aliarumque civitatum demolitiones, ad eundem Holofernem Legatos miserunt, qui illum rogarent, ut desineret sua indignatione uti, quia melius esset viventes ipsos conservare, ut servirent Regi Magno Nabuchodonosori, quàm destrui. Cùm idem Princeps obduratus existeret, & Legatos non audisset, tunc Eliachim Sacerdos magnus illos confortans hortatus est, ut ad Deum clamarent, pœnitentiam agerent, jejunijs, & orationibus vacarent, & cilicijs se induerunt Sacerdotes, ac alij omnes clamantes ad Dominum Deum, viri pariter & mulieres: qui omnes se humiliaverunt, atque animas deduxerunt in lachrymis, fletibus, orationibus, & jejunijs. Et cùm legatio cùm effectu non habuisset, per manus mulieris operâ Dei salvi facti fuere: quæ omnia in sacra Scriptura notantur *Judith cap. 3. cap. 4. & seqq.* Eodem modo Ionathas misit Legatos ad Bacchidem, ut componeret cum ipso pacem, quam libenter fecit, & accepit, ac ille juravit nihil ei mali facturum omnibus diebus vitæ ejus, ut scriptum est in libris Machabæorum, *lib. 1. cap. 9* ob virtutes, ac potentiam Ionathæ ac Simonis fratrum.

Postea Rex Alexander vocavit Ionatham, ut occurreret sibi Ptolemaidæ, quò abiit cum magna gloria. & occurrit auobus Regibus, & aedit illis aurum, & argentum multum, & invenit gratiam in conspectu eorum, & ad confusionem illorum, qui invadebant Jonatham: & Rex fecit illum vestiri purpura, & fecit eum sedere secum, & praecepit Principibus suis, ut irent cum eo usque ad medium Civitatis, & praeedicarent, ut nemo adversus eum interpellaret de ullo negotio, nec quisquam molestus sit ulla ratione: & magnificavit eum Rex, & scripsit eum inter primos amicos, & posuit eum Ducem & participem Principatus. Hæc omnia habentur Machabæorum lib. 1. cap. 10. Eodem modo Alexander Regis Antiochi filius ad Ptolemæum Ægypti Regem Legatos misit in hæc verba: Quoniam regressus sum in Regnum meum, & sedi in sede patrum meorum, & obtinui Principatum, & continui Demetrium, & possedi Regionem nostram, & commisi pugnam cum eo, & contritus est ipse, & castra ejus à nobis, & sedimus in sede Regni ejus, & nunc statuamus ad invicem amicitiam: da mihi filiam tuam in uxorem, & ero gener tuus, & dabo tibi dona, & ipsi dignitatem. Cui respondit Rex Ptolemæus: Felix dies in qua reversus es ad terram patrum tuorum, & sedisti in sede Regni eorum; & nunc faciam tibi quod scripsisti, sed occurre mihi Ptolemaidæ, ut videamus invicem nos, & spondeam tibi sicut dixisti. Et exivit Ptolemæus de Ægypto, ipse, & Cleopatra filia ejus, & venit Ptolemaidam anno centesimo sexagesimo secundo: & occurrit ei Alexander Rex, & dedit ei Cleopatram filiam suam, & fecit nuptias ejus Ptolemaidæ, sicut Reges in magna gloria. Quæ omnia continentur Machabæorum lib. 1. cap. 10. Antiochus Rex misit Nuntios cum epistolis hujus tenoris: Antiochus Rex, Senatui Judæorum, & cæteris Judæis salutem. Si valeatis, sic estis ut volumus: sed ipsi bene valeamus. Adijt nos Menelaus dicens velle descendere ad vestros, qui sunt apud nos. His igitur, qui commeant usque ad diem trigesimum mensis Xantici damus dextras securitatis, ut judaicis utantur cibis, & legibus suis, sicut & prius, & nemo eorum ullo

modo molestiam patiatur de his, quæ per ignorantiam gesta sunt. Misimus autem & Menelaum, qui vos alloquatur. Valet. De quibus habetur Machabæorum lib. 2. cap. 12. & in eodem loco Legati Romanorum scripserunt epistolam infra scripti tenoris. Quintus Memmius & Titus Manilius, Legati Romanorum, Populo Judæorum salutem. De his, quæ Lysias cognatus Regis concessit vobis, & nos concessimus: de quibus autem ad Regem judicavit referendum, confestim aliquem mittite, diligentius inter vos conferentes, ut decernamus sicut congruit vobis: nos enim Antiochiam accedimus, ideoque festinate rescribere, ut nos quoque sciamus, cujus estis voluntatis. Bene valet. Quæ omnia habentur eodem lib. 2. Machab. cap. 11.

Hactenus ex sacris literis quarundam 2 legationum exempla narrasse sufficiat, quando aliarum etiam gentium moris, & usus fuisse alia referam, quæ brevibus expedire conabor. Sed tamen hi Legati quandoque Oratores, Nuntij, & Interpretes appellati fuere. Oratorum nomine usus est Livius lib. 24. & 25. qui pluries quoad hos Legatos, ac homines legationibus deputatos Oratores appellat. Sed Guillelmus Budæus in annotationibus ad Pandectas. in titul. de vi publ. dicit Legatos esse, qui deprecationibus utuntur; in quorum numero collocare possumus Carthagenensium Legatos, qui ad Scipionem Africanum maiorem missi fuere, pacem & veniam petentes. Quibus responsum dedisse Scipionem hoc modo refert Franciscus Petrarcha in libris Africa.

Non pacis tractator ego, sed victor
& ultor.

Qui Legati eidem Scipioni deprecantes iterum replicasse refert idem Poeta:

Sed nulla victoria maior,
Quàm veniam petijisse reos.

De quibus Legatis Carthagenensium ad Scipionem maiorem, & de Legatis ad Quintium superato Philippo, & de Legatis ad Lucium Scipionem devicto Rege Antiocho, & ad Paulum Æmilium victo, & capto Perseo missis scribit Livius lib. 3. 33. 37. & 46. ubi etiam de Legatis ad Anicium redacto in potestatem Gentio,

Oratorum nomine Legatos ab Ænea missos appellat Virgil. *lib. 2. Æneid.* dum inquit:

*Tum satus Anchisa delectos ordine ab
omni*

*Gentium Oratores augusta ad mœnia
Regis*

Ire jubet.

Interpretes etiam vocati sunt Legati à Platone in Cratylo, de quibus interpretibus Cicero ad Brutum *epistol. 9* dicit esse illos Legatos, qui ferunt, referuntque mandata. De illis Virgilius *lib. 4. Æneid.* inquit:

*Interpres Divùm fert horrida iussa
per auras.*

Et lingua similiter vocatur animi interpretis per Lucretium dicentem *lib. 6.*

*Atque animi interpretis manabat lin-
gua.*

Et quemadmodum lingua dicitur nuncia, & interpretis animi, ac ipsius cordis præco, sic concinit illud Aristotelis *lib. 2. Perihermenas, sive de interpretatione*, quod voces sunt earum, quæ sunt in anima passionum notæ: proinde quinque nostros sensus animi nostri nuntios esse voluit Cicero *Tusculanarum questionum lib. 1.* ex quibus apparet à Scriptoribus diversimodè appellatos fuisse Nuntios.

³ A Senatu missas, Populoque Romano legationes scribit Terentius Varro *de lingua Latina lib. 4.* Quandoque id Consules fecerunt; nam Livius *lib. 29. Consuli*, inquit, à Patribus permissum, ut quem videretur ex his, qui extra Senatum essent, Legatum mitterent ad bellum Regi indicendum. Cumque nonnulli dicant soli Senatu permissum id fuisse, contrarium tamen dici potest ex dictis Varronis, & Livij authoritatibus: & ponderanda est historia in principio fundatæ urbis Romæ, dum fuere missi Legati pro habendis legibus ad Athenienses, Lacedæmonios, aliasque Græciæ Civitates: & his non citatis aliqua notavit novissimè doctissimus Salzed. in *lib. theatr. honoris glos. 26* ubi multos DD. refert: Parexa *de instrum. edit. tit. 2. resol. 2 num. 55.* Kochier *tract. de Legat. cap. 1. & seqq.*

⁴ Et in summo Pontifice ita observatur; legationes enim inter summos Pon-

tifices, Imperatores, Reges, Principes magnos, qui sui juris sint, in usum esse iolent, ut notat Villaroel. *Governo Ecclesiastico, y pacifico, 1. part. quest. 4. art. 6. per tot.* August. Barbof. *de jure eccles. lib. 1. cap. 5.* Fragof. *de regim reipub. 2. part. lib. 4. disp. 10. §. 1* eleganter Parexa *de edit. instrum. tit. 2. resol. 2.* Valenz. *conf. 170. num. 7. junct. conf. 151. num. 48.*

Et eligi potest Apostolicæ Sedis Legatus quicumque summo Pontifici visus fuerit idoneus, ut notat idem Barbof. *dict. cap. 5. num. 11* & potest creare Legatos à latere, quos sibi placuerit, *argumento cap. 1. de offic. Legati in 6.* ex his fuit Alexand. II. Pontifex *in cap. Præterea, §. Verum, 32. dist.* Fragof. *dict. §. 1.*

Et quid hodie observent Summi Pontifices, cum non soleant Legatos de latere creare nisi Cardinales, videndi sunt Angel. de Clavas. *in summa, §. Legatus, vers. Secundi sunt:* Bartholom. Fumeus *in summa. Armilla §. Legatus, num. 2.* videndus est etiam Æneas de Falconib. *in tract. reservation. p. 1. quest. 1. in fin.* Conradus *in templo omnium Judicum, lib. 2. cap. 3. §. 3. num. 8.* Fragof. *d. disp. 10. d. §. 1. num. 2.* Cæsar *Hierarch. Eccles. disp. 3. §. 1. num. 10.*

Et isti tales Legati alij sunt missi, & qui emanant; alij qui non emanant, sed constituuntur; alij qui non emanant, nec constituuntur, sed officium hoc habent dignitati connexum, & Legati nati dicuntur, quia cum dignitate quam acquirunt fiunt ipso jure Legati. & de hac triplici Legatorum specie satis constat ex glossa communiter recepta *in verb. Legati, cap. 1. de offic. Legati, lib. 6.* Gambar. *de offic. Legati, in initio num. 7. & 8.* Lælio Flamin. Azor. Reginal. Molin. Kochier. Garcia, Layman. Machad. quos refert & sequitur August. Barb. *d. cap. 5. num. 1. usque ad 10. & ultra eos Villaroel. Governo Ecclesiastico, y pacifico, 1. p. quest. 4. art. 6. per tot.* Fragof. *de regim Reip. d. disp. 10. §. 1. per tot.* Cæsar *Hierarch. Eccles. disp. 3. §. 1. cum multis August. Barb. ad rubr. de offic. Legat. Ferro de precedent. quest. 29.* Bordon. *var. resol. 78 p. 2. num. 66.* Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 33. num. 8.* Tondut. *benef. qq. quest. 290.* Monet. *de Conservat.*

servat. cap. 4. num. 24. Cordeiro Stat. Ecclesiastic. part. 1. tract. 2. de privileg. Canon. quest. 22.

8 Et ut aliquis Legatus optimè in legatione procedat, & accipiatur, sex necessaria adesse requiruntur, ut mihi videatur. Primò observari debet modus mox hæcenus à mundi initijs servari solitus inter diversitates Gentium, Populorum, Regum, Principum, ac Rerumpublicarum legationes mittendi. Secundò consideranda est mittentis persona. Tertiò consideranda est persona illius Legati, qui mittitur. Quartò consideranda est persona illius ad quem mittitur. Quintò considerandum est negotium, idest legatio negotij, sive rei pro qua mittitur. Sextò considerandus est finis pro quo Legatus mittitur. De aliquibus ex his qualitatibus tractat Villadamor. *en el libro intitulado Thomas de la Locura, o embustes de la malicia, assumpt. 3. §. 2. p. 114. & seqq.* Salzed. statim citandus, Cæsar *Hierarch. Ecclesiast. quest. 2. proæm. §. 2. n. 3. & disp. 3. §. 1.* Kochier. *in tract. de legat. quest. 1. & seqq.*

9 De officio, dignitate, immunitateque Legatorum, tam legationis tempore, quàm functi muneris, & an debeant vocari, seu appellari *de Señoria*, novissimè Salzed. *theatr. honoris glos. 26. per tot.*

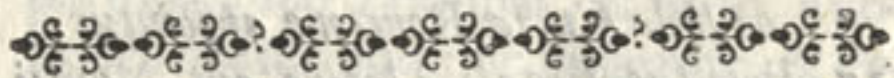
10 An Legato fidem frangenti servanda sit fides, & à Principe apud quem legatione fungitur coerceri, & puniri valeat? vide Ord. *lib. 3. tit. 4.* & latissimè, eleganterque Salzed. *theatr. honoris glos. 27.*

11 Utrum familia Legatorum de jure gentium, ac fœderali immunis habenda sit à jurisdictione ordinaria, eleganter tractat idem Salzed. *glos. 28.* Crespy de Valdaur. *observ. 5. num. 36. & 37. limitat. & observ. 113. num. 24.*

12 Utrum autem Legatorum ædes immunitatis ac asyli jure gaudeant ad hoc, ut delinquentes ab eis extrahi non possint? omnia tradit eleganter idem Salzed. *glos. 29. num. 28. & seqq.*

13 De materia, potestate, & jurisdictione Legati à latere, Barbat. Boer. Gambar. Villadieg. unusquisque *in tract. de offic. & potest. Legati*, inter tractatus Docto-

rum tom. 15. p. 1. Herman. *de Legato, ejusque jure, dignitate, & officio*, Canii. *in summa juris Canonici, tit. 17. de offic. Legati*, & ibi Barbof. Zecch. *de Rep. Ecclesiastic. tit. de stat. illustrissimi Legati*, Henriques *in summa, lib. 14. cap. 34* Gregor. Lop. *lib. 23 tit. 9. partit. 1.* Zerol. *in prax. Episcopal. 1. p. verb. Legatus Apostolicus*, Azor. *institut. moral. p. 2. lib. 2. cap. 27. cum seqq.* Reginald. *in prax. fori pœnitential. lib. 30. tract. 3. num. 237. & seqq.* Kochier. *de jurisdic. ordinaria in exemptos p. 2. quest. 2.* Paris. *de resignat. lib. 8. quest. 13.* Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 33.* Garcia de benef. *p. 5. cap. 1.* Layman. *in Theolog. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 7. §. 6. de jurisdictione Legati*, Cæsar *Hierarchie Ecclesiast. 1. p. disp. 3.* Machad. *en su perfetto Confessor, tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 2. document. 2. cum seqq.* latè August. Barb. *de jure ecclesiast. lib. 1. cap. 20.* Fragos. *de regim. Reip. tom. 2. lib. 4. disp. 10. §. 1. & seqq.* eleganter Tondut. *qq. benef. 3. p. cap. 200. per tot.*

C A P U T XXXIII.

Utrum Illustrissimus Nuntius cum potestate Legati à latere creatus habeat potestatem Legati à latere, vel non; & de ejus potestate.

SUMMARIUM.

- 1 De missione Illustrissimi Nuntij ad Portugallia Regnum.
- 2 Legatus est officium potestatis, & representat Principem.
- 3 Legatus à latere si quæ faciat, à Papa fieri dicuntur; & potest facere quæ reservata non fuerint.
- 4 Legatus de latere vires gerit summi Pontificis, & ut talis honorari debet.
- 5 Legatus de latere venit appellatione Sedis Apostolicæ.
- 6 Legatus de latere in Provincia sibi decreta representat Papam.
- 7 Cardinales Legati de latere habent privile-

- privilegium utendi insignibus Apostolicis.*
- 8 *Litteræ Legatorum de latere dicuntur Apostolicæ: & explicatur num. 21.*
- 9 *Provisus à Legato à latere potest dici provisus auctoritate Apostolica: & num. 21.*
- 10 *Legatus de latere potest cognoscere de appellatione interposita expresso nomine ad Summum Pontificem: & idem Nuntius cum potestate Legati à latere.*
- 11 *Contrarium dicunt aliqui.*
- 12 *An in materia reservata possit idem.*
- 13 *Nuntius cum potestate Legati à latere habet eandem potestatem ac Legatus à latere.*
- 14 *Contrarium est verius.*
Nuntius non Cardinalis, non est Legatus à latere in potestate ultra facultatem illi concessam; sed in honore, & quare: & num. 16.
- 15 *Clausula, Cum potestate Legati à latere, adiecta in facultatibus Nuntij, de stylo Curie Romanæ apponitur.*
- 17 *Potestas Legati à latere aut Nuntij non extenditur ultra facultatem concessam.*
- 18 *Nuntius cum potestate Legati à latere solum provisionem facit beneficiorum quantitatis 24. ducatorum, & non ultra, & quomodo procedat.*
- 19 *Legatus à latere facit provisionem beneficiorum cujuscunque quantitatis, & qualitatis, & num. 20.*
- 21 *Quod per Legatum à latere fit, non potest dici factum à Sede Apostolica, nisi interpretativè.*
Si executioni Brevis concepti sub clausula Non tamen à nobis provisus, se opponat habens titulum etiam à Legato à latere, non juvabitur ea exceptione, ibid.
- 21 *Utrum jurisdictio Nuntij cum potestate Legati à latere sit restringenda, vel amplianda: & n. 23.*

Cum sit moris antiquissimi mittere Legatos, aut Nuntios ad Regna, ut diximus *cap. 32.* Pontifex Maximus Dominus noster Clemens anno 1671. uti supremus Pater totius populi Chri-

stiani, in Christo filium Principem nostrum Dominum Petrum & populum diligere, & amore summo, & affectione paterna illum prosequi demonstrare contendens, ab Urbe Roma misit Illustrissimum ac Reverendissimum D. Franciscum Raviza Archiepiscopum Sidoniensem, tanquam Nuntium creatum cum potestate Legati à latere; qui cum officij & honoris causâ Pontificio nomine declararet eidem Principi amplissimam Pontificiam voluntatem, & ejus promptitudinem ad complenda omnia justa desideria, quæ non solum ejus Majestatem, & Altitudinem, sed sui Regalis Palatij & familiæ, ac omnium Regionum subditorum hominum commoditates concernerent; ob eam Pontificij animi magnitudinem, & amicabilem zelum Princeps noster Petrus & Dominus gratias Deo reddidit, maximaque gratitudine clarissimum reputavit, & habuit; quis enim non magnificaret? Et maximâ lætitiâ acceptus, & acceptatus, exercere suam jurisdictionem cœpit, & continuavit usque ad præsentis controversiæ tempus, in quo dubitatum fuit ab Illustrissimo Archiepiscopo Ulissiponensi in suæ jurisdictionis defensionem de ejus potestate, cum qua assererat se posse in præsentis casu facultatem concedere ad hoc ut filius Illustrissimi Comitis cum Pontificalibus ab Illustrissimo Episcopo Capellano Majori baptizaretur, & cum in jurisdictionis ordinariæ præjudicium hoc foret, & in ea; cum etiam extenore licentiæ, de qua supra *cap. 1. num. 3.* fecisset fundamentum in potestate Legati à latere, venit disputandum utrum Illustrissimus Nuntius cum potestate Legati à latere creatus habeat potestatem Legati à latere, vel non.

In qua quæstione videbatur respondendum affirmativè, ex eo quia cum Illustrissimus Nuntius, aut Legatus Pontificis Domini nostri sit officium potestatis, ut tenet novissimè Salzed. *in theatr. honor. glos. 28. num. 29.* & ut talis repræsentet Pontificem D. N. non native, sed effigiate, aut repræsentativè, ut cum multis prosequitur idem Salzed. *d. glos.*

glos 28. num. 2. & glos. 29. n. 32. Valenz. conf. 201. num. 25. & 26. habet potestatem Legati à latere, & omnia potest sicut Papa; est enim suprema hæc legatio, & ideo quæ ab eo fiunt, à Papa fieri dicuntur, cap. 1. §. hi qui, de præbend. in 6. Frag. dict. disput. 10. §. 1. & 2.

3 Possunt enim facere omnia quæ reservata non fuerint, cap. 2. & cap. Quoad translationem, de offic. Leg. cap. frater, 15. quæst. 1. glos. in cap. Si abbatem, de elect. in 6. Sequitur Hostiens. in sum. ejusdem tit. §. Quod pertinet, vers. Gerunt enim: Cravet. conf. 117. num. 3. Franc. Marc. dec. Delfin. 317. num. 28. & dec. 975. num. 6. vol. 1. Themud. 3. p. quæst. 17. n. 15. & seqq.

4 Propterea benè concludit Speculat. in tit. de Legat. §. Nunc tractemus, in princip. quod Legatus de latere vices gerit summi Pontificis, & ut talis honorari debet, cap. fin. 93. dist. & cap. 1. de quo Barbof. de jure Ecclesiast. lib. 1. cap. 5. num. 14. & seqq. Fermosin. in cap. si duobus 7. de appell. quæst. 1. num. 39. Giurb. conf. 19. num. 14.

5 Et idè Legatus de latere venit appellatione Sedis Apostolicæ, & in sua provincia gerit vices ejusdem Sedis in non reservatis, c. Mandata, de præsumpt. Chucus instit. moral. lib. 2. tit. 5. num. 22. Garcia de benef. 5. p. cap. 3. num. 13. Giurb. conf. 19. num. 14.

6 Et in Provincia sibi decreta repræsentat Papam. Bonifac. in Clement. 2. de offic. Ordinarij, num. 13. Villadieg. de potest. Legati 1. p. quæst. 9. Pereyra de Castro decis. 118. num. 15. Fragos. d. disp. 10. §. 1. & 2. Giurb. supra.

7 Et Cardinales Legati de latere habent privilegium utendi insignibus Apostolicæ dignitatis, cap. Antiqua, de privileg. cum multis exornat Aug. Barbof. de jure Ecclesiastic. lib. 1. cap. 5. num. 18. & 23.

8 Et ideo literæ Legatorum de latere dicuntur Apostolicæ. Sernens. regul. de valore benefic. quæst. 2. de quo infra num. 21. & constituunt idem Tribunal cum Pontifice. Narbon. de appell. à Vicar p. 1. num. 153.

9 Unde provifus à Legato de latere
Pras I.

potest dici provifus authoritate Apostolica, ut eleganter resolvit Garcia d. cap. 3. num. 14. & 15. & explicatur num. 21. est enim imago Papæ. Fermosin. ad rubric. de author. & usu pallij, quæst. 2. num. 6.

Et sicut appellationem ad Sedem Apostolicam interpositam potest Legatus de latere committere; ita pariter & Nuntius habens potestatem Legati de latere. Garcia de benef. 6. p. cap. 2. sub num. 85. 87. & 90. Hieronym. Gonzal. glos. 12 num. 30. & num. 28. Scaccia de appellat. quæst. 17. limit. 47. memb. 3. quæst. 8. num. 16. latè Valasc. consult. 62. per tot. Barbof. in collect. ad cap. Constituit 45. in fin. de appellat. de quo vide Gratian. dec. 199. num. 2 in addit. & Salgad. de regia protect. 2. p. cap. 13. num. 234. & ita communiter practicatur in Tribunali Illustrissimi Nuntij, etiamsi nominatim appelletur ad Sanctissimum proprio nomine expresso, quoniam consideratur non persona, sed Tribunal, & Sedes Apostolica; & ita quotidie judicatur, & declaratum fuit in recurfu D. Antonij Ximenes de Aragon: optimè, & etiam in secunda appellatione loquendo Tondut. quæst. benef. 3. p. cap. 200. num. 40. & 41. explicat Fermosin. in cap. Constitutus, de appellat. num. 1. & 2. Gom. Bajo prax. p. 2. lib. 3. cap. 1. n. 3.

Licèt contrarium teneat Kochier de I I jurisdict. in exemptos lib. 2. quæst. 42. num. 6. Valasc. ubi supra, Fermosin. ubi supra: cui respondet Tanaglio de sacr. Rot. Aud. lib. 1. cap. 7. dec. 1. num. 7. ubi etiam quod potest committere causam appellationis interpositæ à suo Auditore virtute primæ commissionis, tam in secunda, quàm in tertia instantia, quando habet potestatem Legati à latere, vel non, & est creatus ad illius instar Legati à latere: de quo vide Themud. 3. p. quæst. 17. n. 21. & seqq. Ferro de præcedent. quæst. 29. num. 3. Narbon. de appellat. à Vicario, part. 2. fund. 5. pag. 265. num. 14. & 15. Mend. in praxi, p. 1. lib. 2. cap. 1. num. 15. Rodrig. quæst. reg. p. 1. quæst. 8. art. 13. ubi limitat quando adest clausula, Appellatione remota: Fermosin. in cap. Constitutus, de appellat.

12 Et ita si non est in materia solum reservata Pontifici conditione taxativa tantum, vel simili, potestas Legati à latere non manet exclusa, ut eleganter resoluunt Dominic. Franch. & Cardinal. in Clement. Quia con'ingit, de religios. domib. Villadieg. d. quest. 9. num. 7. quia potest ea omnia quæ sibi specialiter Papa non reservavit, vices enim ejus gerit, cap. Cum venerabilis, de consuetudine, cap. 1. & ibi Abbas notat, de offic. Legati, Guttier. canonicar. quest. lib. 1. cap. 1. num. 7. optimè Giurb. conf. 19. num. 14. Garcia d. cap. 3. num. 12. latè Fermosin. d. quest. 10. §. 2. Themud. 3. p. q. 17. num. 15. & seqq.

13 Quare hanc sententiam, & quod Nuntij Apostolici qui ad Regna mittuntur cum potestate Legati à latere, potestate Legati uti possint, & habeant, probatur in l. 1. de tutorib. & curatorib. tradit Bon. in tract. de potest. Legati à latere, n. 68. & 69. vol. 14. tract. Doctorum, fol. 274. sequitur Navarr. in cap. Cum contingat remedi 5. n. 2. de rescript. tom. 2. Paris. conf. 17. n. 3. & seqq. vol. 4. Francisc. Marc. decis. 135. Gonzal. in regul. 8. de mensib. glos. 9. in annotationib. num. 268. & glos. 23. num. 23. Villadieg. de Legato quest. 9. num. 9. Gigas de pensionib. quest. 6. num. 19. Mandoz. regul. 13. Cancellarie, quest. 6. num. 4. & de monitorijs quest. 60. num. 41. Garcia de benef. 5. p. cap. 3. n. 82. Aug. Barb. de jure ecclesiast. cap. 5. n. 24. Tanaglio de sacr. Rot. Auditorio cap. 7. dec. 1. num. 7. & seqq. & alij consulto omiffi: & Pacian. de probat. cap. 32. lib. 2. num. 11. & lib. 1. cap. 27. num. 4. Barbof. vot. 29. num. 36.

14 Sed his non obstantibus contraria sententia mihi verior videtur, quia cum Illustrissimus Nuntius non sit Cardinalis, non est Legatus à latere in potestate ultra facultatem illi concessam, sed in honore; & jura, quæ disponunt in concessione facta Cardinalibus Legatis à latere non extenduntur ad alios Legatos de latere non Cardinales, nec ad Nuntium missum cum clausula, Cum potestate Legati à latere, quia talis clausula de stylo Curie Romanæ consuevit adjici mandatis Legatorum ad honorem, &

non ad potestatem, quæ non extenditur ultra facultatem, ut tradunt Speculat. §. Sequitur, tit. de Legato, Hostiens. in summa de Legat. Eratimus à Kochier de jurisdictione ordinaria in exemptos, p. 2. quest. 2. num. 6. ibi: Concessio enim facta Cardinalibus Legatis à latere non extenditur ad alios Legatos de latere creatos non Cardinales. DD. in cap. 1. Qui clerici, Roch. in tract. de consuetudin. num. 323. Nec, inquit, idcirco vana erit atque superflua clausula, Cum potestate Legati à latere; quippe quod ea stylo Curie Romanæ consuevit adjici mandatis Legatorum, qui simbriam vestimenti Papæ tetigerunt, seu qui ab eo mandatum viva vocis oraculo receperunt: id quod ita molevit propter reverentiam sanctæ Sedis, cui meritis honor exhiberi non potest. Et per hæc verba idem tenet in terminis Aug. Barb. in cap. excommunicatis 9. de offic. Leg. n. 4. ubi eleganter.

Idem tradit Aug. Barbof. de jure Ec- 15
clesiastic. cap. 5. num. 4. ibi: Roch. tract. de consuetudine, num. 323. resoluit concessionem factam Cardinalibus Legatis à latere non extendi ad alios Legatos de latere non Cardinales; quippe quod aliquoties Summus Pontifex mittit inferiorem (qui non Legatus, sed Nuntius nominatur) adiecta in eis facultatibus hac clausula, Cum potestate Legati à latere, quæ de stylo Curie Romanæ consuevit adjici mandatis Legatorum. Optimè etiam Villaroel. in tract. Gobierno Ecclesiastico y pacifico. 1. p. quest. 4. art. 5. num. 4. ibi: Los Nuncios que embian los Pontifices à las Cortes de los Reyes, no siendo Cardinales no son Legados à latere (y que sean estos Legados diremo en el siguiente articulo) pero es estilo de la Curia Romana ponerles en sus titulos, y ellos en las bullas que despachan, Cum potestate Legati à latere. Et disp. 5. num. 4. ibi: Es tan sacrosanta esta jurisdiccion lateral, que en la forma que reside en los Cardenales no se extiende à los que no siendo Cardenales son Legados à latere: porque à estos les ponen una lista en su comicion, con que se pueden distinguir. No les dize su Sanctidad, que los haze Legados à latere sino cum potestate Legati à latere: notaron algunos, y veenao el titulo poderan entenderlo todos; porque

por que los señores Nuncios en sus bullas no se nombran Legados à latere, sino despues de su nombre, y de la provincia de su Nunciatura añaden: Cum potestate à latere Legati; de quo Roch. tract. de consuetud. n. 323. Optimè etiam G urb. cons. 19. num. 31. 33. 34. & 35. ubi asserit procedere etiam quando in facultate est clausula potestatis, ut alter Nos, quod magis est: optimè Bordon. resol. 78. p. 2. num. 67. benè etiam in specie Pacian. de probat. lib. 1. cap. 27. num. 4. in add. lit. A. Tondut. 3. p. quæst. benefic. quæst. 200. num. 1. ibi: Deputat nihilominus summus Pontifex alios qui non sunt Cardinales, adiectâ clausulâ cum potestate Legati à latere: sed hi non Legati, sed Nuntij appellantur. Gom. de infirm. resign. quæst. 3. Idem tradit Cordeiro de stat. Eccles. tract. 2. de privilegio Canon. quæst. 22. num. 2.

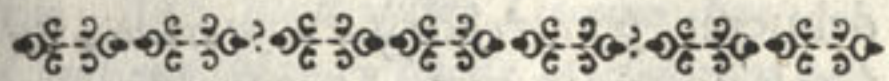
16 Neque obstant in contrarium adducta, quia dicti Doctores loquuntur in Cardinali Legato à latere, ut per illos videre est: & non loquuntur in Nuntio cum potestate Legati à latere, quia isti non sunt Legati à latere in potestate, sed in honore: tum ex dictis num. 14. tum etiam quia solum Cardinales possunt dici Legati à latere, quia sunt de latere Papæ, cui semper assistunt, ac propterea Legati de latere nuncupantur, cap. Decreto, cap. Si quis Episcopus 2. quæst. 6. & ita solos Cardinales cum mittuntur à Papa, dici Legatos de latere, tradunt verb. Legationes, cap. 1. de offic. Legati, & verb. Commissum, in cap. Excommunicatus, eod. tit. Boer. de potest. Legati à latere, num. 12. Villadieg. tract. de Legat. 1. p. quæst. 3. Menoch. cons. 190. n. 14. Flamin. de resignat. lib. 8. quæst. 13. num. 5. Azor instit. moral. part. 2. lib. 5. cap. 27. quæst. 2. Cæsar de Hierarch. Eccles. 1. part. disp. 3. §. 1. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 10. Santarel. variar. resol. quæst. 2. n. 8. Machad. en su perfetto Confessor, tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 2. document. 2. num. 1. Kochier dict. quæst. 2. num. 5. Barbof. de jure ecclesiast. lib. 1. dict. cap. 5. num. 3. Villaroel. dict. quæst. 4. p. 1. art. 6. num. 2. & 3. (ubi num. 16. refert quomodo receptus fuisset in Castellæ Regno Eminentissimus Cardinalis Barberinus à Rege Philippo

Catholico:) Aug. Barb. in cap. Excommunicatus 9. de offic. Legat. num. 4. Ferro de precedent. quæst. 29. num. 2. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 33. n. 9. & 10. optimè in terminis Nuntij cum potestate Legati à latere Tondut. quæst. benefic. cap. 200. n. 1. Monet. de conservat. cap. 4. num. 24. Cordeiro ubi supra, num. 2.

Et solum potest ut Legatus à latere 17 in his quæ sibi concessa specialiter sunt in facultatibus, & non extra facultatem; secundum enim illam in effectu dicitur Legatus à latere, quando est creatus cum potestate Legati à latere, quia certum est, ut plurimum potestatem Legati dependere ex tenore facultatum illi per summum Pontificem concessarum; quia facultas, quæ in ejus concessionibus non est expressa, censetur tali Nuntio cum potestate Legati à latere denegata. Ludovif. decis. 287. num. 8. Serafin. decis. 772. n. 3. ubi dicit quod tenor literarum Legati de latere auget, vel restringit eam potestatem, quæ ipsi de jure competit. Put. decis. 144. num. 1. lib. 2. ubi quod potestas Legati, seu Nuntij cum ea non extenditur ultra illi specialiter concessa, & solum in concessis expressè in facultate habet potestatem Legati à latere, ut tenet Tondut. quæst. benefic. 3. part. cap. 200. num. 12. & ita etiam tenet Villaroel. dict. quæst. 4. art. 5. num. 4. & seqq. loquendo de Nuntio cum potestate Legati à latere creato, asserendo habere tantummodò jurisdictionem & potestatem Legati à latere in expressis in facultate, & non ultra: quod etiam videtur sentire Barbof. de jur. ecclesiast. lib. 1. cap. 5. num. 24. Fragos. de regim. Reip. dict. disp. 10. §. 2. n. 14. ibi: Nisi in his quæ speciali commissione Papæ Legatus exercet. Gom. Bajo prax. Eccles. part. 2. lib. 3. cap. 1. num. 1.

Probatur etiam, quia cum Nuntius 18 Illustrissimus cum potestate Legati à latere, ut experientia docet, solum provideat beneficia quantitatis 24. ducatorum, & non ultra, de qua provisione, & quod non possit beneficia majoris quantitatis providere, & quando, & quomodo probetur beneficia esse illius quantitatis, adeo ut proviso facta de benefi-

- cio majoris quantitatis sit nulla, optimè & novissimè Cæl. Bicchius *decis Rot.* 213. num. 11. & 12. Clemens Merlin. *decis* 157. num. 12. & *decis* 785. num. 1. & *seqq.* Otthobon. *decis* 172 n 10. & *seqq.* & *decis* 221. per tot. Barbof. *de jur. eccles.* lib. 1. cap. 5. num. 51.
- 19 Certum est non habere in effectu potestatem Legati à latere, sed solùm in honore; quia si haberet potestatem veram Legati à latere, de jure provideret beneficia cujuscunque qualitatis, ac quantitatis, & pensiones ex solo titulo Legati à latere, absque alio speciali mandato aut facultate, prout in terminis tenet Gambar. *de offic. & potestat. Legati à latere*, lib. 6. num. 77. Garcia *de benefic.* 1. part. cap 5. num. 281. & *seqq.* Solorzan. *de jur. Indiar.* tom. 2. lib. 2. cap. 4. num. 14.
- 20 Et solùm si haberet potestatem amplam providendi talia beneficia sine limitatione, diceretur Legatus à latere in effectu, & non in honore, ut tenet idem Solorzan. *dict. cap. 4. num. 32.*
- 21 Et ideò in illis, in quibus habet facultatem expressam, & virtute illius potestatem Legati à latere, quod fit non potest dici factum à Sede Apostolica, nisi interpretativè, ut ex Gambar. *de offic. & potestat. Legat. in exord.* num. 43. resolvit Loter. *de re benefic. lib. 3. quæst.* 11. n. 20. ubi respondet ad contraria: & num. 21. ubi quod si executioni brevi concepti sub clausula *non tamen à nobis provisus*, se opponat habens titulum etiam à Legato à latere, non juvabitur ea exceptione: & ibi multos refert.
- 22 Maximè quando sive jurisdictio Illustrissimi Nuntij sit ordinaria, sive delegata appellanda, semper est restringenda, & non amplianda; nam etsi Nuntij cum potestate Legati à latere jurisditionem ordinariam exercere dicantur, tanquam Legati de latere nati, sive missi; tamen inspecto juris rigore, ut aliqui volunt, dato quod sint iudices ordinarij, sunt superinducti, non verò naturales; & sic odiosam jurisditionem habent, quare non debet ampliari, sed restringi titulus cum potestate Legati à latere in Archiepiscopi aut Episcopi favorem, ut tradit Glos. in *Clem. 2. de offic. Ordinarij.* Cassador. in *decis. super regul. Cancellar. tit. de decretis in reservationib.* *decis* 1. n. 3. & *decis* 3 num. 11. ibi: *Nam & potestas Legatorum ut superinducta, & extraordinaria, ac ordinarijs præjudicans, restringenda est; Ordinariorum verò, ut naturalis & favorabilis amplianda.* Crescent. *decis.* 20. *de præbend.* Puteus *decis.* 45. in fin lib. 2. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 21. num. 38. Garcia *de benefic.* cap. 13 5. part. num. 9. August. Barbof. in *prætermis. ad cap. P. & G. de offic. delegat.* num. 3. & *seqq.* ubi multos refert.
- Si autem delegatam habet, satis competentum est in jure odiosam etiam restringendam esse, & non ampliandam, cap. P. & G. 40 *de offic. & potestat. judicis delegati*, ubi Glos. & scribentes communiter, & Barbof. & in c. 1. *de rescript.* lib. 6. & ibi Glos. Kochier *de jurisdict. ordinaria in exemptos*, 2. p. quæst. 11. num. 2. Amat. *variar. resol.* 8. num. 4. & *resolut.* 39. num. 11. & ita in specie Nuntij missi cum potestate Legati à latere, tradit Oliva *de foro eccles.* 2. part. quæst. 23. n. 19. Parexa *de edit. instrument. tit. 2. resol.* 2. n. 7. & 8. & per tot. ubi etiam tradit, & eleganter tractat, utrum Nuntius cum potestate Legati à latere teneatur edere literas ei jurisdictionem tribuentes coram Rege, & quando ei credendum sit, & *resolut. sequentib.* ubi etiam disputat eleganter, & est videndus ad varias quæstiones circa materiam: & ita manet satisfactum contrarijs, & indubitabile quod Illustrissimus ac Reverendissimus Nuntius cum potestate Legati à latere missus, non habet in effectu potestatem Legati à latere, ultra casus in facultate expressos, sed solùm intra concessos, & ad omnia in honore, ut concludit Fragos. *dict. disp.* 10. § 2. num. 14. & Villalob. *de Legat. quæst.* 9. num. 9. Guttier. *de juram. part. 1. cap. 52 n. 6.* optimè Giurb. *conf.* 19. num. 21. & per tot. ubi ad omnia contraria respondet.

CAPUT XXXIV.

De potestate permiffa Archiepifcopo negandi facultatem fibi petitam, ac de nullitate facultatis concessæ ab Illustriffimo Nuntio Apostolico cum potestate Legati à latere, ad hoc ut contradicente Archiepifcopo Illustriffimus Epifcopus Capellanus major extra Parochiam cum Pontificalibus baptizaret.

SUMMARIUM.

- 1 *Papa læditur læfa jurifdictione Ecclesiastica, ac Ordinarij potestate. Archiepifcopi aut Prælati debent ecclesiastica jura, & fuas jurifdictiones pro viribus defendere: ibid.*
- 2 *Lædens unum Epifcopum, & perturbans Archiepifcopi jurifdictionem, contra libertatem Ecclesiæ facit, & omnes Epifcopi læduntur: ibid.*
- 3 *Archiepifcopus aut Epifcopus quando habet arbitrium à jure, vel à Concilio Tridentino, aut à constitutione, potest licitè negare, aut concedere secundum arbitrium suum.*
- 4 *Utrum Nuntius cum potestate Legati à latere credendum fit absque facultatum editione.*
- 5 *Utrum cum neget Archiepifcopus aut Epifcopus licentiam, possit supplicans per viam querelæ recurrere ad Illustriffimum Nuntium cum potestate Legati à latere, & eam obtinere, & ille concedere.*
- 6 *Ex fundamento unius juris, & tituli cessat præfumptio & existentiæ alterius.*
- 7 *Legatus de latere nihil potest statuere contra jus, aut Concilium: nec se intrmittere potest in jurifdictione ordinaria Archiepifcopi.*
- 8 *Utrum Illustriffimus Nuntius cum po-*

testate Legati à latere possit committere facultates suas: & num. 8.

9 *Clausula Sine præjudicio, jus Ecclesiæ aut Prælati conservat.*

CUM summus Præsul Dominus noster lædatur læfa jurifdictione Ecclesiastica, ac Ordinarij potestate, *cap. Gravem. 53. de sent. excommunic. & Archiepifcopi, ac Prælati debeant ecclesiastica jura & fuas jurifdictiones pro viribus defendere, ut multis citatis tenet Valenz. in monit. contr. Venetos, part. 5. n. 2.* quia lædens unum Epifcopum, & perturbans Archiepifcopi jurifdictionem, contra libertatem Ecclesiæ facit, & omnes Epifcopi læduntur, *cap. Olim, de injur. Clement. Si quis suadente, de pæn.* optimo jure defendit Illustriffimus Archiepifcopus suam jurifdictionem & potestatem, & impugnat licentiam ab Illustriffimo Nuntio concessam: & Ego ex ejus præcepto, ut Mitræ procurator, esse nullam ex defectu potestatis, & in defensionem Pontificæ Majestatis ostendam.

Quoad primam partem resolutionis certa est conclusio; nam cum in Parochia, & non extra, nisi in casu necessitatis, non possit infans baptizari absque Illustriffimi Archiepifcopi facultate, ut dicemus *c. 35.* & minus cum Pontificalibus, nisi cum Prælati licentia, juxta Sacros. Concil. Trid. decretum, ut etiam dicemus *c. 36.* jam constat de potestate permiffa Illustriffimo Archiepifcopo ad facultatem sibi petitam negandam, tam ex resolutis *in dict. cap. 36.* quàm etiam, quia cum D. Archiepifcopus liberum, & absolutum arbitrium haberet à jure, à Concilio Tridentino, & etiam à constitutione Archiepifcopatus, licitè secundum illud habebat negandi facultatem, & ad libitum non concedere licitum ei erat, ut negavit ex causa sibi visa; & non potuerat reprehendi cur ita faciebat, cum ad libitum negare, aut concedere poterat, tanquam Princeps in spiritualibus in sua Diœcesi, cui in potestate liberè arbitrando, aut negandi comparatur, ut ex Decian. *conf. 47 in princip. vol. 1. Gratian. forens. cap. 170. num.*

num. 6. Giurb. decis. 21. num. 4. Monter. à Cueba decis. 7. tenet Valeron de transact. tit. 3. quest. 1. num. 22. 23. & 24.

3 Quoad secundam partem indubitabilis etiam est resolutio nullitatis oppositæ contra facultatem concessam ab Illustrissimo Nuntio, de qua cap. 1. num. 3. quia dato quod in effectu haberet potestatem Cardinalis Legati à latere, ut in initio facultatis asserit, & tali assertioni credendum esset absque facultatum editione, contra DD. resolutiones, de quibus latè Parexa de instrum. edit. tit. 2. resol. 2. & aliorum, de quibus Nos infra cap. 38. num. 3. & esset in effectu Legatus à latere, ut asserit, adhuc etiam dicta facultas est invalida, & ex defectu potestatis nulla, ut patet ex seqq.

4 Primò, quia ut asserit dictus Illustrissimus, ac Reverendissimus Nuntius, concedit facultatem cum verborum sequentium fundamento, ut patet ex gratia inserta cap. 1. num. 3. ibi: *Recurrenti pro consequutione supradiçtæ gratiæ, quæ aliàs ab ordinarijs Prælatiis dicta potestate minime suffultis, ut præfertur, impartita fuit, annuendum esse jure merito existimamus.* Ex quo fundamento concedere licentiam non posse certum esse arbitramur, quia si Archiepiscopis, aut Episcopis ad aliquid faciendum aliquis facultatem petivit, & fuerit ab eo negata licentia, tam judicialiter, quam extrajudicialiter, non potest supplicans per querelæ viam, nec sine illa recurrere ad Illustrissimum ac Reverendissimum Nuntium cum potestate Legati à latere, & ab eo eam obtinere; nec ille in jurisdictionis ordinariæ præjudicium, aut perturbationem dictam facultatem negatam concedere, ut latè dicemus c. 39.

5 Secundò, quia dictus Illustrissimus Nuntius cum potestate Legati à latere non habet facultatem expressam in concessione ad hoc, ut possit concedere contradicente Archiepiscopo licentiam baptizandi infantem extra Parochiam per Episcopum cum Pontificalibus; si enim eam hassuisset, non essent fundamentum gratiæ illa verba, de quibus in dicta facultate, ibi: *Quapropter facultates nobis de jure competentes ad effectum de super*

memoratum, &c. Quia tunc ita asserere debuerat, *Quapropter facultates nobis ex facultate competentes.* Et cum de jure competere asserat, & non de facultate, fateri videtur non habere facultatem expressam in concessione: & dato quod haberet, ea usus non fuit, sed de jure; ex assertione enim unius tituli cessat præsumptio, & existentia alterius melioris, ex doctrina Baldi in l. *Si certis annis* num. 9. Cod. de pact. quem ad hoc laudat Ruinus cons. 63. num. 21. lib. 1. Paris. cons. 23. num. 11. lib. 4. Rot. Roman. in recent. apud Farin. decis. 412. num. 2. part. 2. in posthum. decis. 14. num. 1. circa finem, Ludov. decis. 467. num. 7. Serafin. decis. 1235. num. 4. & decis. 1498. num. 18. cum alijs Parexa de instr. edit. tit. 10. resol. 2. num. 3. optimè Garcia de benefic. part. 11. cap. 3. num. 329. Loter. de re benefic. lib. 3. quest. 21. num. 37. & 38.

Et cum ad gratiæ concessionem fuisset causa juris fundamentum, ut patet ex dictis verbis, *nobis de jure competentes*, fuit concessio invalida, & nulla extitit licentia; nam licet dictus Illustrissimus fuisset Legatus de latere, non illi licebat concedere dictam facultatem adversus S. Concil. Trident. decretum, & contra jus aut constitutionem Archiepiscopatus; hoc enim est prohibitum etiam Legato de latere, quia nec ille, nec à fortiori Nuntius cum potestate Legati de latere potest dispensare in conciliaribus dispositionibus, nec contra jus, aut S. Concilium Trid. aliquid statuere, contradicente Archiepiscopo, aut Episcopo, qui in illius decreto fundatur, ut dicemus cap. 38. neque etiam se intrmittere in Archiepiscopi jurisdictione, ac Episcopi potestate, nec etiam eam turbare, aut impedire, aut aliquid contra ipsam jurisdictionem statuere, nec cum eo in prima instantia concurrere, sed solum in secunda per appellationis viam, ut ostendemus cap. 39.

Et quando Illustrissimus ac Reverendissimus Nuntius haberet expressam facultatem exercendi per seipsum in alieno Archiepiscopatu Pontificalia, adhuc etiam erat invalida commissio facta in facultate Illustrissimo Episcopo Capellano

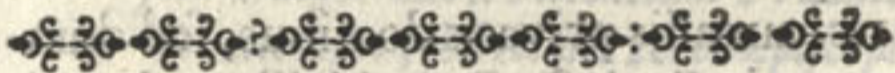
lano Majori in verbis sequentibus gratiæ, ibi: *Illustrissimo Domino Episcopo Capellano Majori tenore presentium pro hac vice tantum tribuimus, & communicamus, ita ut ipse etiam nomine nostro juxta auctoritatem quâ fungimur, omnia de super contenta gerere ac perficere valeat.* Quia dictam facultatem Illustrissimæ Dominationis suæ concessam dicto Illustrissimo Episcopo communicare ac tribuere non poterat, ex rationibus, & resolutionibus de quibus Nos *cap. 40.* nec Illustrissimo Nuntio si haberet facultatem expressam ad hoc, secundum eam erat permissum, quinimò Illustrissimo Episcopo prohibitum etiam cum dicta licentia absque Illustrissimi Archiepiscopi facultate, ex juris dispositione, ac S. Concil. Trid. decreto, ut dicemus *dict. cap. 38. & cap. 39.* contra quod nihil nec directè, nec per indirectum decernere ei licitum erat in jurisdictionis D. Archiepiscopi præjudicium.

8 Neque etiam esto quod potuisset dispensare, ac committere, erat valida licentia, sed potius invalida; deficiebat enim causa legitima, & non erat sufficiens in supplicatione, de qua *cap. 1. num. 3* relata, virtute cujus fuit concessa, ut latè dicemus *cap. 41.*

9 Maximè quando fuit concessa cum verbis finalibus, ibi: *Sine tamen ullo Ecclesiæ, ac jurium parochialium præjudicio.* Quæ clausula, etiam quando Illustrissimus Dominus Nuntius haberet facultatem expressam ad gratiæ concessionem, jus Ecclesiæ, aut Prælati conservavit, ac si nihil concessum fuisset. *Surd. decis. 163. num. 17. Peregrin. de fideicom. art. 47. n. 9. & art. 48. num. 36. & cons. 2. num. 63. lib. 1. Marefcot. var. lib. 1. c. 55. n. 31. & c. 137. uum. 2. Puteus decis. 32. num. 1. lib. 2. additio ad Ludovis. decis. Roman. 332. num. 6. Giurb. de feud. §. 2. glos. 9. n. 74. & 77. vers. Posterior, Salgad. in labyrinth. creditor. part. 2. cap. 6. num. 9. & seqq. & num. 69. & seqq. Bicch. decis. 341. num. 14. & 15. & decis. 614. num. 7. & decis. 218. num. 2. & 3 & decis. 23. num. 14. Otthobon. decis. 228. num. 3. ubi optimè.*

10 Et cum Ecclesiæ præjudicium fuisset

indubitabile in Pontificalium exercitio absque Prælati licentia, ac etiam in Baptismo extra Parochiam, nullo modo absque Archiepiscopi approbatione exequi potuerat, & ita manet probata nullitas facultatis concessæ ab Illustrissimo ac Reverendissimo Nuntio, esto quod haberet in effectu potestatem Legati à latere, & ut nulla exequi non debebat; nullum enim producebat effectum talis gratia nulla ex defectu potestatis, & ut talis non exequenda erat, nec ab Illustrissimo Archiepiscopo, casu quo ei ostenderetur, observari debebat, ut dicemus *cap. 42.* poterat enim etiam in his terminis præsentationis ei non obedire, & ex defectu potestatis, & jurisdictionis dictam gratiam non admittere, sed cognoscendo respectu suæ jurisdictionis ordinariæ de ejus nullitate nacta ex gratiæ ventre, eam licitè non observare, ut dicemus etiam *cap. 43.* Ex quibus constat de resolutione quæstionis circa gratiæ nullitatem, & justificatione negationis factæ ab Illustrissimo Archiepiscopo, non obstante dicta facultate, ut melius ex seqq. apparebit.

CAPUT XXXV.

De Fonte Baptismali Parochiæ in qua baptizari debent infantes, & non extra, nisi in casu necessitatis: & utrum possit aliquis baptizari in Monasterio exempto ex Nuntij cum potestate Legati à latere facultate, absque consensu Archiepiscopi, aut Episcopi, & contradicente eo.

SUMMARIUM.

- 1 De Baptismo, & de ejus effectu.
- 2 Baptismus non potest fieri in domo, sed in Parochia: & quomodo & quando possit fieri extra, & num. 3. 4. 5. 6. 7. & 12.
- 8 Baptismus habet effectum, sive à bono, sive

sive à malo Ministro administratur, & n. 10. & 11.

9 *Baptismus debet fieri non in nomine baptizantis, sed in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.*

1 **R**everentia tanti Sacramenti, quale est Baptismus, in quo originale peccatum in infantibus, actualia etiam in adultis remittuntur, per quod fructus sanguinis Christi Domini nostri in cruce effusi copiosè percipitur, locum in quo administraretur cum debito cultu in Ecclesia ædificatum, perpolitum, & cum veneratione custoditum requirebat. Cùm enim ex Beda *in Genes. cap. 5.* Noè per aquam & lignum liberasset suos; Christus per crucem, & baptismum liberavit Christianos: unde ratio recta poscebat ut locus construeretur, qui Fons Baptismalis, sive Baptisterium appellatur, ad nostram regenerationem operandam: quod baptisterium alij appellant fontem sacrum, ut dicit Durand. *de rebus Eccles. lib. 1. cap. 19. n. 10.*

2 Quandoquidem expressissima erat prohibitio *in Clem. unic. de Baptismo*, ne Baptisma conferatur in aulis, vel cameris, aut alijs privatis domibus, sed dumtaxat in Ecclesijs Parochialibus, in quibus ad hoc munus obeundem fontem specialem deputari statuitur, casu necessitatis excepto, & pro filijs Regum vel Principum, ut ibi communiter norant DD. de quibus Barb. *in collect. & de potest. Paroch. cap. 18. num. 39.* ubi latè quid sub nomine Principum intelligatur.

3 Et nec Monasterium Exemptorum, nec etiam Ecclesiæ omnes Baptisterium habere possunt, sed tantùm designata ab Archiepiscopo, aut Episcopo, vel Parochia, ut norat Baun. *de Sacram. tom. 1. tract. 2. cap. 1.* Clericos verò qui in alia parte ministrant, vel baptizant, hoc illius loci Archiepiscopi, aut Episcopi autoritate, & licentiâ facere debere decernitur: quare si quis Clericus hoc non sic servaverit, deponendus est, ut sunt verba textus *in can. Clericos, de consecrat. dist. ...* qui desumptus fuit ex Concilio generali *in Trullo, can. 3.* & ibi

etiam idem constituitur *can. 59* ubi idem disponitur.

Quare ex Concilij Meldensis decreto *cap. 7.* cuilibet Parochiæ suus assignatus fuit Fons, qui intra Ecclesiam collocatur, in quo baptizantur parvuli, aut infantes: qui fons debet esse vas lapideum. Barb. *de paroch. cap. 18. num. 38.* Gavant. *in man. Episcop. verb. Baptismus, num. 32.* addens debere esse sine rima, hoc est fractura; & in eo debet infans baptizari ad instantiam patris.

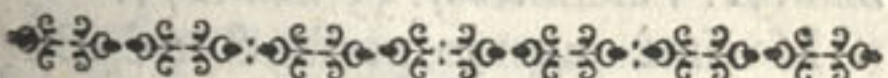
Nam cùm baptismus infantibus administratur, ut actus spectans ad parentes, seu gestantes, per quos parvuli fidem profitentur, quâ mediante baptizatus in Ecclesiam intrat, filiusque ipsius efficitur, *cap. Quævis, cap. parvuli, de consecr. dist. 4.* Merlin. *dec. 288 num. 6.* meritò in Parochia talis professio fieri debet, ut matre parochianorum, quia mater ista spiritualis spiritualiter in fide recipit, & parturit infantem, quem fides patris ac susceptoris regenerandum petit, quia per Baptismum ipsum filium Dei facit adoptivum, & à diaboli eripit potestate, ut multis citatis tenet August. Barbof. *in Const. Apostolic. verbo Baptismus, collect. 54. num. 1.*

Ideoque in ipsamet Parochia, & non extrà debet baptizari, excepto necessitatis casu, ex dictis, & ex constit. Ulissiponensi, in qua ita statuitur, & mandatur *lib. 1. tit. 7. pag. 24. decreto 3 § 2.* ibi: *O lugar em que se hade administrar o baptismo, he a Igreja Parochial, em pia baptismal della, na qual mandamos sejam baptizadas todas as crianças, salvo os casos de necessidade.* Et § 3. ibi: *Com tanto que seja na mesma Igreja Parochial.* Et pag. 25. §. 5. ibi: *O Sacerdote, ou qualquer outro Clerigo que baptizar criança alguma fora da pia baptismal da Parochia, tirados os casos de necessidade, incorrerá em excomunição e suspensão de suas ordens.* Et iam diximus certum esse de jure, suprâ in hoc capite.

Per Parochum, & non per alium debet administrari Baptismus, nisi obtenta facultate illius; & intra Parochiam, & extra eam de Archiepiscopi aut Episcopi licentiâ, ex textu *in cap. Placuit, 7. quest.*

quest. 1. cap. Sicut, 9. quest. 2. cap. Nullus 3. de Paroch. Barb. de Paroch. cap. 18. n. 7. Const. Ulissiponens. lib. 1. tit. 7. in princip. Et decret. 3. §. 3.

- 8 Et tunc sive à bono, sive à malo ministro administratur, tanta est Baptismi virtus, ut æquè gratiam conferat sive ab uno, sive ab altero administratur. Baron. *anno Christi 726 num. 47. tom. 9. cuius rei rationem adducit Divus August. relatus in cap. Dominus 87. 1. quest. 1.*
- 9 Non enim in nomine baptizantis, sed in nomine Divinæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti hujus gratiæ donum percipit baptizatus, ut docuit Divus Gregor. *epistol. 4. quem refert Baron. ann. 726. num. 41. & seqq.*
- 10 Nec quales Sacerdotes sint, sed quid de Domino loquantur, est magnoperè providendum: de quo est textus in *cap. Non qualis 86. caus. 1. quest. 1. latè Fermosin. crim. tract. 2. ad tit. de hæretic. ubi multa de Baptismo, & quomodo debeat esse quis baptizatus, ut tanquam hæreticus puniatur.*
- 11 Unde doctrina bona etiam à malo Sacerdote debet accipi, *ex cap. In Sacerdotibus. Moscon. de majest. Milit. Eccles. part. 1. lib. 1. cap. 19. De quo Baptismo, & de ejus origine & materia, his non consideratis, nec allegatis, vide Castr. Palao tom. 4. tract. 19. disput. unic. de Sacrament. Baptismi.*
- 12 Ex quibus constat baptismum fieri debere in Parochia, & non extra, nisi in casu necessitatis, & non in monasterio exempto, contradicente Episcopo, ex Nuntij etiam cum potestate Legati à latere facultate; quia cum sit contra jus concessa, nihil potest contra jus aut Concilium, ut dicemus *cap. 38. & ita fuit nulla Illustrissimi Nuntij licentia.*

CAPUT XXXVI.

Utrum Episcopus possit baptizare cum Pontificalibus, aut exercere Pontificalia in monasterio exemptorum, aut in alia Eccle-
Pars I.

sia absque licentia Archiepiscopi, aut Episcopi, in cujus Diœcesi invenitur, & eo contradicente, cum facultate Nuntij cum potestate Legati à latere ab eo obtenta.

SUMMARIUM.

- 1 Nullus Episcopus potest exercere Pontificalia in aliena Diœcesi, nisi de licentia Archiepiscopi aut Episcopi illius.
- 2 Contrarium num. 3. ubi respondetur.
- 4 Ampliatur quamvis Capellanus major sit, & quare: ubi reprobatur Alzeao, & num. 6.
- 5 Doctor quando perfunctoriè loquitur, non est ei credendum.
- 6 Concilium Tridentinum revocat privilegium Imperatorum & Regum.
- 7 Episcopus alienus etiam inducente Patriarcha non potest exercere Pontificalia, nec etiam Archiepiscopus: & num. 8.
- 9 Episcopus si voluerit exercere Pontificalia in monasterio, aut loco exempto, non solum debet habere licentiam Prælati loci exempti, sed etiam Archiepiscopi intra cujus fines locus exemptus est constitutus.
- 10 Exempti quoad ordinem Episcopalem sunt subjecti Archiepiscopo, aut Episcopo Diœcesano.
- 11 Nuntius Apostolicus absque licentia non potest exercere Pontificalia, & an possit facultatem concedere ad hoc.
- 12 Exercere aliquis Pontificalia quando dicatur, & an sit prohibitum exercitium tantummodò, an verò usus: & num. 14. & 15. ubi explicatur, & cui competat concedere facultatem.

HÆc resolutio in favorem Archiepiscopi aut Episcopi ordinarij loci est clara, attentis verbis sacrosancti Concilij Tridentini *sess. 6. cap. 5. de reformat. ibi: Nulli liceat cujusvis privilegij prætextu Pontificalia exercere in alterius Diœcesi, nisi de Ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subjectas tantum: si secus factum fuerit, Episcopus*

copus ab exercitio Pontificalium, & sic ordinati ab executione Ordinum sint ipso jure suspensi.

² Idem etiam statutum est in Concilio Constantiensi cap. 2. relato in cap. Placuit, 7. quæst. 1. & in cap. 1. & per totum, in quæst. 2. August. Barb. de potest. Episcop. part. 1. tit. 1. cap. 7. num. 11. & alleg. 6. n. 14. ubi ampliatur: & in collectan. ad Concil. pro quo militant Theologi, Navarr. conf. 69. de sententia excommunicat. Sayr. in florib. decis. sub tit. de sentent. excommunicat. decis. 70. Guttier. canonicar. lib. 1. cap. 26. num. 29. Salzed. ad Bernard. in practic. c. 26. lit. A. Henriq. in summ. lib. 11. cap. 3. §. 2. Flamin. de resignat. lib. 1. quæst. 17. num. 17. Narbon. l. 59. num. 22. tit. 4. lib. 2. recopil. Petr. Gregor. syntagmat. jur. lib. 16. cap. 9. Anguian. de legib. lib. 2. contr. 1. Alzed. de præcellentia Episcopi part. 2. cap. 5. Zerol. in prax. Episcop. verb. Archiepiscopus, & part. 2. verb. Episcopus: Ledesm. 1. p. tract. de sacram. Ordin. cap. 8. conc. 4. dub. 4. Mirand. in manuali Prælator. tom. 1. quæst. 38. art. 1. Piafecius in prax. Episcop. 1. part. cap. 1. Cened. ad Decretum, collectan. 52 num. 1. Ugolin. de offic. Episcop. cap. 2. §. 2. Riccius 2. p. decis. 188. Bonacin. de suspensionibus in particular. disp. 3. quæst. 1. punct. 12. & de censur. disp. 3. quæst. 6. punct. 9. Campanil. in divers. jur. Canonic. rubric. 9. cap. 1. Coron. de dignit. Episcop. tract. 2. cap. 15. §. 7. num. 1. Pasqualig. de sacrific. novæ Legis, quæst. 1229. & seqq. ubi explicat: Baptista de Luca theatr. verit. & just. tom. 3. de præeminent. disc. 16. n. 5. & seqq. qui in discurs. 31. in Pontificalibus funeralibus loquitur: & eleganter Prosper Fagn. in cap. Cum dilectus, num. 22. de religios. dom. & in cap. Quia nos, num. 5. & 12. de auctor. & usu Pallij, & per tot. pag. 141. Frances de Eccles. Cathedralib. cap. 32. num. 32.

³ Et quamvis aliqui tenerent contrarium, procedunt de jure antiquo, non verò attento jure noviori Sacrosancti Concilij Tridentini, secundum quod reprobata est hæc opinio, ut tenet Gavant. in Enchir. Episcop. verb. Functiones Episcopales, num. 12. ubi de consuetudine universali testatur: Dian. part. 3. tract. 6.

resol. 36. & part. 4. tract. 4. resolut. 143. vers. Notandum: & iterum tract. 6. part. 11. resolut. 23. Sanch. in opuscul. moral. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 50. num. 2. ubi in specie reprobatur hanc opinionem: Baun. in Theolog. moral. tom. 2. tract. 8. quæst. 18. Lessius in 3. part. Divi Thom. cap. 2. de suspensione, num. 7. Thesaur. in prax. part. 2. cap. 4. n. 3. Schillant. de privileg. Episcop. p. 2. cap. 3. num. 4. ubi testatur de praxi omnium Episcop. Tamburin. de jure Abbat. 1. part. disp. 15. quæst. 15. Manriq. quæst. moral. 2. part. quæst. 14. eleganter sic explicat Prosper Fagn. ubi sup. Tusch. lit. L. conclus. 158. ubi refert quod non valet argumentum: Hoc potest Episcopus: Ergo etiam Legatus in sua provincia.

Quamvis Capellanus Major sit, quia ⁴ ad hoc non habet privilegium expressum à Summo Pontifice Domino nostro, & de jure communi est subiectus, & tenet Sacellum Regium: Turret. cap. 4. num. 40. quia extra illud non habet jurisdictionem, quamvis habeat jurisdictionem in illius personas. Fermosin. in cap. 1. quæst. 1. n. 4. de for. compet. Mend. in prax. 1. part. lib. 2. cap. 1. num. 9. & semper Capellani manent subiecti Ordinario quoad ordinem Episcopalem, cap. per exemptionem, de privileg. cap. Cum Capella, de privileg. Concil. Trident. sess. 24. cap. 11. de reform. in terminis Fulv. Constant. in l. unica, Cod. de Palat: & domibus: & idem de Sacello Regio ait de Turret. cap. 4. num. 41. licet contrarium dicat Alzed. de præcedent. Episcop. 2. p. cap. 1. num. 66 quia loquitur secundum concessionem Apostolicas, ut videre est per Rodriguez, quem allegat, & ad hoc Regnum non extenditur. Giurb. observ. 6 n. 26. Posth. resolut. 108. num. 31. Valenz. conf. 33 num. 271.

Maximè quando perfunctoriè ⁵ Doctor loquitur, ei non est credendum. Souf. de Maced. decis. 22. num. 31. Galeot. alleg. fisc. 13. num. 46 & cum fecisset librum in decimonono anno; ut ipse testatur 2. part. cap. 3. num. 10. ideo in alio loco reprobatur à Parexa de instrumentor. edit. tom. 1. tit. 5. resolut. 5. n. 37.

Et allegando Fr. Emanuel. Rodrigues ⁶

tom. 3. de *us obras morales*, cap. 62. cum debeat intelligi Doctor secundum legem ac Doctorem quem allegat. Larrea alleg. 20. num. 24. Posth. resolut. 7. n. 60. Valenz. conf. 18. num. 52. & conf. 35. num. 10. Rodrig. in d. cap. 62. & solum fundatur in concessionibus Apostolicis, ut patet ibi: *Conformes concessionibus Apostolicas*. Et cum concessionibus impressæ Capellani Maioris huius Regni non habeant tale privilegium, illum non comprehendit talis doctrina, juxta dicta; eo maximè quando tales concessionibus, licet apparet, sublata & revocata fuerunt per Concilium, ex constitutione Pij IV. confirmatoria Concilij, quam refert Frances *Pastoral. Regular. p. 2. quest. 1. num. 30.* ibi: *Seu etiam Imperatorum, Regum, Ducum, & aliorum Principum*. Et ita extra Capellam Regiam non potest exercere Pontificalia absque licentia Archiepiscopi, sicut alij Episcopi non possunt, licet intra illam, ut Episcopus possit.

7 Ideoque non potest Episcopus alienus, etiam inducente Patriarcha obire munera Pontificalia in Dicecesi alicujus suffraganei, nisi de ejus licentia. Galletus in *Margarit. casuum conscientie, verb. Episcop.* refert decisum Riccius in *prax. Ecclesiastic. resolut. 495.* Barbof. *dict. alleg. 6. num. 14. & ad Concil. Trident. sess. 6. cap. 5. de reformat. num. 2.* Corona *dict. §. 7. num. 2. pag. 242. colum. 2.*

8 Nec Archiepiscopus hoc ipsum facere potest, cum sub eadem prohibitionem, quæ Episcopum ligat, comprehendatur quoque Archiepiscopus quoad materiam de qua agimus, ut tenet Corona ubi proxime, Piafec. in *prax. verb. Archiepiscopus, vers. Ad secundum*, & censuit sacra Congregatio Episcoporum apud Barbof. *dict. alleg. 6. num. 14. & ad Concil. num. 3.*

9 Et si voluerit Episcopus exercere Pontificalia in Monasterio, aut loco exempto, non solum debet habere licentiam Prælati loci exempti, sed etiam Archiepiscopi aut Episcopi intra cujus fines locus exemptus est constitutus: ita Aloysius Riccius in *praxi rerum fori Ecclesiastici, post resolutionem 495.* Galletus Pras I.

in *Margarit. casuum conscientie, verb. Episcopus*, August. Barb. *dict. alleg. 6. n. 12. & in collect. ad Concil. dict. cap. 5. n. 10.* Coron. *dict. §. 7. pag. 243 colum. 1.*

Exempti enim quoad ordinem Episcopalem sunt subjecti Archiepiscopo aut Episcopo Dicecesano. August. Barb. *de potest. Episcopi alleg. 105. num. 65.* Tamburin. *de jur. Abbat. tom. 1. disp. 15. quest. 7. num. 42.* Frances in *Pastoral. Regular. 2. part. quest. 18. num. 15.*

Et ideo Pontificalia in Ecclesia Archiepiscopi absque ejus licentia non debet exercere Nuntius Apostolicus, ut ex Aldano, qui ita refert decisum in sacra Congregatione, asserit Barb. *ad Concil. dict. cap. 5. num. 18.* si non habeat ad hoc facultatem expressam: & sicut non potest exercere Pontificalia, de quo vide Lucam *theatr. verit. & just. tom. 3. de præminent. disc. 16. num. 5.* ita non potest concedere facultatem ad hoc ut alius Episcopus contradicente Archiepiscopo possit exercere Pontificalia, tum ex dictis, tum quia cum hoc sit prohibitum per sancti Concilij Tridentini decretum, nihil potest Nuntius, nec etiam Legatus à latere statuere contra jus, aut Concilium Tridentinum, ut dicemus cap. 38. quia ad hoc est necessaria expressa facultas Pontificis, ut ibi diximus: & cum ei de jure non competat, & fundamentum concessionis facultatis concessæ ab Illustrissimo Nuntio fuisset prout de jure sibi competebat, ut constat ex verbis gratiæ, de qua cap. 1. n. 3. ibi: *Quapropter facultates nobis de jure competentes*; merito resolvimus non obstare facultatem, nec sufficere ad hoc ut Illustrissimus Episcopus Capellanus Major potuisset exercere Pontificalia in monasterio exempto, etsi Illustrissimus Nuntius sit Prælati illius; quia adhuc in hoc casu requirebatur licentia Archiepiscopi, aut Episcopi intra cujus fines locus exemptus est constitutus, ut tenet Coron. *d. tract. 2. & dict. §. 7. n. 2. pag. 243. colum. 1.* quia duplex licentia requiritur; una Prælati monasterij, altera Archiepiscopi dicecesani.

Exercere autem Pontificalia dicitur, quando Episcopus celebrat insignitus

mitra, baculo pastorali, annulo, sandalibus, tunicella, dalmatica, chirothecis, & cruce pectorali, quæ habent suas mysticas significationes, de quibus figillatim nos diximus *cap. 22. & seqq.* ita tenet Corona *de potest. Episcopi tract. 2. cap. 4. num. 5.* latè & eleganter August. Barb. *dict. alleg. 6. num. 8. & seqq. & alleg. 111. num. 33.* Pasqualig. *de sacrific. novæ Legis quæst. 1230. num. 1. & seqq.*

13 Erit autem Ordinarius loci, de cujus licentia Pontificalia in sua Diœcesi alienus facere potest, primò Episcopus in cujus Diœcesi constitutus est locus in quo Pontificalia exercenda sunt. Secundò Capitulum Sede vacante, qui cum succedat in locum Episcopi demortui, exceptis quibusdam casibus, benè potest concedere licentiam Episcopo extero exercendi Pontificalia in sua Ecclesia, ut ex Bonacina tenet Barbos. *dict. alleg. 6. num. 14.* & ita manet indubitabile, Episcopum non posse exercere Pontificalia in aliena Diœcesi absque consensu proprii Archiepiscopi, aut Episcopi. Quod tamen temperandum videtur, ut solum procedat in celebratione cum Pontificalibus Divinorum Officiorum, quæ continent exercitium Pontificalium cum actu concernente ordinem; non autem de usu Pontificalium simplici in Missis privatis, ut probat Glos. in *Clementin. fin. verb. Celebrare, de privileg.* cum multis Barbos. *de potest. Episcop. alleg. 30. num. 13. & part. 3. alleg. 81. num. 14.* Alzed. *de præcellentia Episcop. 1. part. cap. 13. num. 88. & seqq.* cum multis alijs Pascal. *d. 9. 1230. num. 5. & seqq.* & maximè num. 14. & ultra quos refert, idem tenet Villalobos in *summa, tom. 1. tract. 18. difficultat. 9. n. 5.* Tamburin. *de jure Abbat. tom. 1. disp. 15. quæst. 15. num. 3.* Campanil. in *divers. juris Canonici, rubric. 9. cap. 5. num. 1. & 3.* eleganter etiam Quarant. in *Summa, verb. Archiepiscopi autoritas, num. 32.* Coninch. *de sacrament. disp. 26. dub. 5. n. 35.*

14 Quæ resolutio probari potest ex verbis S. Concilij. Primò patet ex verbo hoc *exercere*, quæ vox non tantum significat usum pontificalium, sed etiam exercitium super alios. Secundò ex his

verbis, *in personas eidem Ordinario subiectas.* Tertio ex sequentibus, & sic ordinati; quia (inquit Barbos. in *collectan. Doctor. in Concil. Trident.* post Marium Alterium, Felicianum de Vega *ad cap. Et si clerici, §. Si verò, num. 34. de judic.*) etsi fortassis in ordinato non ad fuerit aliqua culpa, attamen quia ob ipsam ordinationem Episcopus, qui confert Ordinem ipso facto incurrit Pontificalium suspensionem, inde est quod ad eam suspensio respectu Ordinis suscepti ad ipsum ordinatum protrahatur. Cum igitur Concilium Tridentinum prohibeat Episcopis exercere in alijs Diœcesibus officia Pontificalia, sequitur posse ibi celebrare cum Pontificalibus, cum mitra & baculo; sic enim celebrans non exercet in alios officia Pontificalia prohibita à Concilio, sed tantum sacrum celebrat cum Pontificalibus ornamentis. Porro hanc opinionem probabilem putat Paulus Layman. in *questionibus Canonici, cap. 17. num. 224.* & veram existimat Ioannes Vanseel in *Clement. de privileg.* Mauritius Alzedo in *prax. Episc. part. 1. cap. 13. num. 88.* qui plures alios citat; & ita tenet Corona *de potest. Episcop. cap. 4. num. 7. pag. 132.*

Sed adhuc etiam in hoc casu contra-¹⁵ria opinio mihi verior videtur, & in his terminis eam sequuntur Pacian. *de Prælato lib. 2. cap. 29. num. 46. & 54.* Campanil. in *diversor. Juris Canonici, rubrica 6. cap. 1. n. 2. resolut...* Gravant. in *manuali Episcoporum. verb. Orationes Episcopales, n. 11.* Diana *part. 2. tract. 6. resolut. 36. & part. 4. resolut. 183. vers. Notandum est.* Barb. *de potest. Episcopi alleg. 80. num. 14.* Kochier. *de jurisdict. in exemptos part. 2. quæst. 1. num. 8.* quos refert idem Pasqualig. *dict. quæst. 1230. num. 3. & 4.* cum quo probatur ex Sacrosancto Concilio *dict. cap. 5.* ubi prohibet Episcopis in aliena Diœcesi usum Pontificalium; & non intelligitur solum quatenus dicunt adversi prohiberi exercitium alicujus actus concernentis ordinem Episcopalem, sed etiam usum insignium Pontificalium; nam usus & praxis ita interpretantur, cum non celebrent Episcopi in aliena Diœcesi cum Pontificali-
bus

bus sine licentia. Nec dici potest, quod id faciant ob reverentiam, & decen-
tiam, quia si negaretur licentia, de facto celebrarent: quia non est credendum quod vellent amittere jurisdictionem, si illam haberent; & cum insignia Pontificalia contineant signa jurisdictionis, non potest Episcopus in aliena Dicecesi exercere jurisdictionem, nec potest uti insignibus Pontificalibus, ut profequitur idem Pasqualig. dict. num. 4. & 10. & seqq. ex quibus satisfit contrarijs.

CAPUT XXXVII.

Vtrum si ab Archiepiscopo aut Episcopo ad aliquid faciendum aliquis petivit licentiam, & fuerit ab eis negata, tam judicialiter, quam extrajudicialiter, possit supplicans per querelæ viam, aut sine illa recurrere ad Nuntium cum potestate Legati à latere, & eam obtinendo exequi, contradicente Archiepiscopo, aut Episcopo?

SUMMARIUM.

- 1 Negata facultate ab Archiepiscopo aut Episcopo inferiori, potest recurri ad Nuntium cum potestate Legati à latere, uti superiorem, ut per viam querelæ concedat quod ab inferiori negatum est.
- 2 Contrarium est verius, attento sancti Concilij Tridentini decreto.
- 3 Nuntius cum potestate Legati à latere, ac etiam Legatus à latere, ut superior, dempto Pontifice, non potest se intromittere, aut ingerere per viam querelæ, nec recursus ad concedendum quod negatum fuit, ibid.
- 4 Nuntius, aut Legatus à latere nihil potest mandare nisi per viam appellationis in secunda instantia, servatâ formâ Concilij ad cap. Romana.

- 4 Idem observatur in Archiepiscopo respectu Episcopi suffraganei: & quare, num. 5.
- 6 Idem in Auditore Camere Apostolicæ, ac alijs Judicibus superioribus Romanæ Curie.
- 7 Nec Nuntius, nec Archiepiscopus adiri à subditis potest per viam querelæ interpositæ à negatione Archiepiscopi, aut Episcopi; & quare: & num. 8.
- 8 Querelare non est appellare, sed dicere de nullitate; & ideo non potest Nuntius cognoscere de nullitate per viam querelæ, sed per viam appellationis.
- 9 Ampliatur etiam probatâ consuetudine contrariâ.
- 10 Propter negligentiam quando, & quo tempore habeat locum recursus.
- 11 Respondetur ad contraria.

Licet negatâ facultate ab Archiepiscopo, aut Episcopo inferiori, ex negligentia, aut negatione sua posset de jure recurri ad Nuntium cum potestate Legati à latere, uti superiorem, ut per viam querelæ concedat quod ab inferiore negatum est, ex doctrina Bart. in l. si expressim, num. 14. & 15. de appell. Abbas in cap. In literis, in fin. de offic. deleg. quos refert Ciarlin. forens. tom. 2. cap. 125. num. 25. & 26. ex cap. 1. de offic. Leg. & tradit num. 43. Prosper Fagn. in cap. Significasti, num. 33. de foro compet. pag. 98. Themud. 3. part. quæst. 17. num. 18. August. Barbof. in cap. 1. de offic. Legat. n. 1. Giurb. observ. 56. num. 21.

Attamen de jure noviori S. Concil. Trident. hæc querelâ fuit sublata, & dispositum, quod in prima instantia Archiepiscopus, aut Episcopus non potuissent decidere, concedere, aut negare quod sibi visum fuisset; adeo ut Nuntius cum potestate Legati à latere, ac etiam Legatus à latere, ut superior, dempto Pontifice non possit se intromittere, aut ingerere in materia per viam querelæ; aut recursus ad concedendum quod negatum fuit, ut latè probat Ciarlin. dict. cap. 125. n. 1. & seqq. & n. 27. & seqq. & in specie Nuntij cum potestate Legati à latere, & Legati à latere Leo in thesaur. fori Eccles. part. 1. cap. 2. n. 20. & part. 2. cap. 7.

cap. 7. n. 61. & optimè idem Ciarlin. *dict.* cap. 125. num. 44. & *seqq.* & n. 48. *vers.* Ergo concludit, ibi: Ergo etiam Legati habent limitatam jurisdictionem de jure ad causas appellationis, & sic non poterunt adiri per viam querelæ: & num. 82. & cap. 148. num. 35. & *seqq.* optimè Bordon. *decis. miscell. decis. 423.*

3 Nec alio modo potest decidere aut mandare, nisi per viam appellationis in secunda instantia, servatâ formâ Concilij & dicti capituli Romana, ut sunt verba Concil. ex quibus ita tenet Fusc. *de vis. lib. 1. cap. 33. post num. 3.* Francisc. Leo *in fori Eccles. Thesaur. part. 1. cap. 2. num. 20. & part. 2. cap. 7. num. 61.* ubi loquitur de Nuntijs Apostolicis Legatis à latere. Vivian. *de jure patron. part. 2. lib. 7. cap. 3. n. 5.* Riccius *collect. 1353. Barbof. de potest. Episcop. part. 3. alleg. 81. num. 2. & 3. & ad Trid. sess. 24. cap. 20. num. 1.* Posth. *de manut. observ. 207. num. 2.* Ciarlin. *dict. cap. 125. n. 13.* & in terminis similis facultatis negatæ ab Archiepiscopo, ut Episcopus exerceret Pontificalia, tradit Lucas *tom. 3. de jurisd. & foro compet. discurs. 31.*

4 Idem etiam observatur in Archiepiscopo respectu Episcopi suffraganei, ut non possit, nec debeat se ingerere in materia coram eo agitata, nisi per viam appellationis in secunda instantia, *cap. 1. de offic. Ord. lib. 6. dict. cap. Romana, & dict. Concil. Barbof. ibi, & in summa bull. verb. Archiepiscopus, in fin. Ciarlin. dict. cap. 125. n. 16. & seqq. & num. 21.*

5 Solùm enim in illa habet limitatam jurisdictionem, ut ex uno decreto sacre Congregationis tradit Ciarlin. *d. cap. 125. num. 22.*

6 Et in Auditore Camerae Apostolicæ, ac alijs Iudicibus superioribus Romanæ Curia idem observandum est, ut tenet Riccius *in praxi, resol. 126 & part. 4. decis. 271. num. 6.* Barbof. *de potest. Episcop. alleg. 81. num. 3.* Ciarlin. *dict. cap. 125. n. 17. & 47.*

7 Non possunt enim nec Nuntius, nec Archiepiscopus adiri à subditis per viam querelæ interpositæ à negatione Archiepiscopi, aut Episcopi; prohibitus est namque talis recursus ad Nuntium

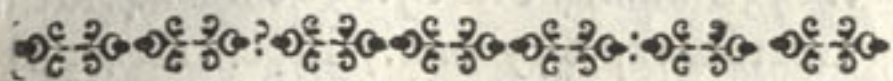
respectu Archiepiscopi; & ad Archiepiscopum ratione Episcopi suffraganei, ut ex textu in *cap. 1. de offic. Leg. cap. Venerabilis, de sent. excommun. in 6.* tradit eleganter Ciarlin. *dict. cap. 125. num. 27. & seqq.*

Et meritò, nam ideo Nuntius respectu Archiepiscopi, & Archiepiscopus ratione Episcopi non potest adiri per viam querelæ, aut per modum recursus, quia habent limitatam jurisdictionem ad causas appellationis; & cum querelare non sit appellare, sed dicere de nullitate, non potest adiri per viam querelæ, & nullitatis, quia non potest de nullitate cognoscere principaliter, nisi per viam appellationis, & sine ea non potest tractare de nullitate, aut injustitia negationis per se & principaliter absque appellatione, nec extra remedium appellationis, *cap. fin. in princip. ibi: Cum minimè appellatum extiterit;* ubi *glos. 2. de foro compet. in 6.* exornat eleganter Ciarlin. *dict. c. 125. num. 30. & seqq.*

Adeo ut nec valida censenda sit consuetudo contraria, utpotè offendens regulas SS. Patrum & Canonum antiquorum, ut per textum in *c. Nullus, 9. quæst. 2. & cap. Singulas 1. quæst. 2. cap. Conquestus, cap. Archiepiscopus, 9. quæst. 3.* Barbof. *de jur. Eccles. lib. 1. cap. 7. num. 77.* Ciarlin. *dict. cap. 125. num. 81. & 82.*

Et licet in dicto Concilio *dict. cap. 20.* præcipiatur, ut Ordinarij infra biennium à die litis motæ causas terminare debeant, alioquin ad superiores liceat habere recursum, aut querelam, tamen hoc intelligendum est si ipse Ordinarius fuerit in dicto termino negligens, & steterit per ipsum quin causa expediatur, adeo ut defectus sit in iudice, qui etiam interpellatus noluit causam expedire. Sic decisum refert Marchesan. *de commiss. part. 2. §. 4. num. 54.* Riccius *in prax. aur. resol. 334. in princip. & decis. 153. part. 4.* Barbof. *de potest. Episcop. part. 3. glos. 81. num. 9.* ubi quoad hoc, ut constet de culpa iudicis, debet sæpe perquiri, & de hoc etiam coram superiore instari; quia si per iudicem non steterit, etiam elapso biennio non erit locus. Idem Barbof. *ad dict. Concil.*

Concil. sess. 24. cap. 20. num. 25. Ciarlin. dict. cap. 125. num. 94. & 95.
 10 Neque obstant adducta num. 1. quia respondetur cum eodem Ciarlin. dict. cap. 125. num. 40. & seqq.

CAPUT XXXVIII.

Utrum Nuntius Apostolicus cum potestate Legati à latere possit dispensare in Conciliaribus dispositionibus, aut contra jus, aut sanctum Concilium Tridentinum aliquid statuere, contradicente Archiepiscopo, aut Episcopo, qui in illius decreto fundantur?

SUMMARIUM.

- 1 Papa solum habet potestatem supra Concilium, & ad hoc ut licite contra Conciliaria statuta aliquid decernatur, necessaria est expressa derogatio Concilij facta per Summum Pontificem, cui solum est licita derogatio sacrosancti Concilij.
- 2 Nulli inferioris iudices, sive Episcopi, Archiepiscopi ve, etiam Sedis Apostolicæ Legati ac Nuntij aliquid in Concilij derogationem statuere possunt.
- 3 Isti tales à summo Pontifice potestatem expressam non habeant, Conciliaria statuta derogare non possunt, sicut nec possunt quæ à jure communi statuta sunt.
 Hanc potestatem debent inferere, & copiam dare, maxime in præjudicium tertij & jurisdictionis ordinariæ: & quare, ibid.
- 4 Idem de Legato à latere.
- 5 Legatus de latere non potest quidquam facere violando jus commune, nec contra jus aliquid statuere.
- 6 Legatus de latere nec etiam Concilij Tridentini decreta interpretari potest absque speciali facultate.

7 Legatus de latere nihil potest contra legem superioris statuere.

8 Dispensatio contra Concilium censetur à Papa prohibita eo ipso quod non reperitur concessa.

9 Legatus non potest dispensare contra Concilium, nec contra Canones non conciliares, nec aliquid statuere, aut tollere. & num. 10.

11 Legatus à latere solum habet potestatem in non reservatis, sed non in reservatis, etiam quando in facultate habet clausulam facultatis, ut alter nos.

Cum Regalia præcipua adhærens i visceribus Pontificiæ Majestatis sit potestas supra Concilium, Victoria de pot. st. Pape & Concilij num. 4. ad hoc ut licite contra conciliaria statuta aliquid decernatur, necessaria est expressa derogatio Concilij facta per Summum Pontificem Dominum nostrum, cui solum est licita derogatio Sacrosancti Concilij, prout testantur Riccius 4. part. collectan. 849. & collectan. 1367 & in praxi fori Eccles. decis. 556 num. 1. Garcia de benefic. 4 part. cap. 5. num. 30 Bonacin. de cens. disp. 1. quæst. 3. punct. 2. num. 4. Azor tom. 2. mor. lib. 5 cap. 14. Rodrig. qq. Reg. tom. 1. quæst. 8. art. 10. & tom. 3. quæst. 36. art. 2. Gratian. forens. cap. 397. num. 35 Flores de Mena lib. 1. var quæst. 10 num. 50. Guttier. præct. lib. 3 quæst. 17 num. 131 Henriq. lib. 3. cap. 57. §. 1.
 Ideò nulli inferiores iudices, sive 2 Episcopi, Archiepiscopi ve, etiam Sedis Apostolicæ Legati, ac Nuntij, aliquid in Concilij derogationem statuere possunt, ex textu in cap. Volentes, cap. penult. de offic. Leg. lib. 6. August. Barbof. in collect. ad rubric. de offic. Legat num. 2. Cæsar Hierarch. Eccles. part. 1. disp. 3. num. 7. Paris de resignat. lib. 7. quæst. 13. num. 2.

Præsertim si à Summo Pontifice Do-3 mino nostro potestatem expressam non habeant, quam ostendere debent ante omnia, & eam inferere, & copiam dare, ad textum in cap. Cum in jure peritus, de offic. deleg. ubi Felin. in terminis num. 6. & ibi Abb. loquitur: quia cum Nuntij soleant augere facultates sibi à Pontifice con-

concessas, ideo tenor inferendus est, ut credatur: notavit Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 2. proæm. num. 63.* Boer. *de potestat. Leg. à latere, in exord. n. 31.* ubi eleganter, & Solorzan. *de jur. lib. 4. c. 11. n. 23.* & rationem præstat Azor *mor. lib. 5. tom. 2. cap. 27. quæst. 8.* qui loquitur in Cardinali Legato à latere. Parexa latè *de edit. instrum. tit. 2. resol. 2.* maximè in præjudicium tertij aut jurisdictionis ordinariæ, ut tenet Prosper Fagn. *in cap. Cùm in jure peritus, n. 49. de offic. deleg. Conciliaria statuta derogare non possunt, sicut nec possunt quæ à jure communi statuta sunt.* Gloss. *in cap. ult. de his quæ fiunt à Prælati sine consens. Capit. Molin. de just. & jur. tract. 5. disp. 9.* Azor *tom. 2. dict. lib. 5. cap. 32. quæst. 2.* & loquendo in Nuntio Guttier. *de jur. cap. 51. part. 1. n. 24.* & *Canonic. lib. 1. cap. 5. num. 10.* Gratian. *dict. cap. 397.* Hieronym. *de Leo thesaur. for. eccles. part. 2. cap. 8. num. 44.* Henriq. *de Pontific. clave, lib. 13. cap. 54. §. 1. lit. C.* Molin. *de ritu nuptiarum. lib. 2. diff. 11. num. 145.* August. Barbof. *de offic. & potest. Episcop. alleg. 33. num. 25.*

4 Et loquendo in Legato à latere idem scribunt, & resoluunt cum multis Alzed. *de præst. Episcop. 2. part. cap. 7. num. 5.* Conrad. *de dispens. lib. 4. cap. 1. num. 4 & lib. 5. cap. 5. num. 8.* August. Barbof. *in collect. ad text. in cap. Quod translationem, num. 2. de offi. Leg. & in cap. Dilectus 19. num. 3. de præbend. & in cap. Dilectus 55. de appell. num. 10.* ubi multos refert, & est ita declaratum per Bullam Apostolicam confirmatoriam Concilij, impressam in fine illius, concessam à Pio IV. Tondut. *qq. benefic. cap. 87. num. 18. pag. 152.* Pirrhus Conrad. *in praxi benefic. lib. 2. cap. 6. num. 58.*

5 Et ideo Legatus de latere non potest etiam quidquam facere violando jus commune, nec contra jus aliquid statuere, ut tenet Ciarlin. *forens. cap. 125. tom. 2. num. 78. 79. & 80.* cum multis August. Barbof. *in cap. Dilectis. 55. num. 10. de appell. Fragof. de regim. Reip. dict. disp. 10. §. 2. n. 21.* Valenz. *conf. 43. num. 83.* Carol. Ruin. *4. tom. conf. 166. num. 3.* ibi: *Legatus de latere non potest contra jus statuere.* Tamburin. *de jur. Abb. disp. 3.*

quæst. 2. num. 3. & 4. Rota *decis. diversor. Auditor. 1. part. decis. 780. num. 11.* Rota *apud Posth. resol. 148. num. 2. & 3. & resolut. 146. num. 7.* ex Gratiano *cap. 245. num. 42. & cap. 300. num. 50.* Serafin. *decis. 536. num. 4 & decis. 1306. num. 4.* idem Gratian. *cap. 859. num. 7.* Bicch. *decis. 381. num. 38. & seqq. ubi explicat, & decis. 223. num. 4.* Giurb. *conf. 19. n. 25. vers. Atque:* Frances *de Eccles. Cathred. cap. 3. n. 30.* Oliva *de foro Ecclesie 2. part. quæst. 38. n. 5. & seqq.* Fragof. *de regim. reip. part. 2. lib. 4. disp. 10. §. 2. num. 21.* August. Barbof. *in collect. ad textum in cap. dilectis 55. de appell. num. 10.* Pirrho *ubi supra, Tondut. de pensionib. cap. 9. num. 8.*

6 Quare Legatus de latere nec etiam Concilij Tridentini decreta interpretari potest absque speciali facultate Pontificis Domini nostri, quia cum hæc facultas sit Papæ specialiter reservata, non includitur in facultatibus Legati, quantumcunque generalibus, ut in sacra Congregatione decisum refert Prosper Fagn. *in cap. cùm venissent, de judic. per tot. & maximè n. 20.* omninò videndus, qui refert multa jura & DD. & Bullas Apostolicas hoc statuentes, & ibi nihil intactum relinquit in hac materia circa etiam derogationem: & *in cap. Ex parte, num. 6. de capell. Monach. pag. 227.*

7 Nihil enim potest Legatus à latere contra legem superioris statuere, ex Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 6. n. 14. & disp. 17. num. 5.* ubi ampliatur, etsi concessa ei fuisset plenitudo potestatis, prout testatur Giurb. *conf. 19. num. 26.*

8 Et dispensatio contra Concilium censetur à Papa Domino nostro prohibita, eo ipso quod non reperitur concessa. Prosper Fagn. *in cap. Super eo, num. 35. de bigam. pag. 362.*

9 Et ideo Legatus non potest dispensare contra Concilium, nec contra Canones non conciliares, ex textu *in cap. Dilecto, de præbend. ibi: Prædicto Legato non dicunt: ex quo ita tenet Prosper Fagn. in dict. text. pag. 137. num. 9.* ibi: *Quartò nota ibi prædicto Legato non licere, nec Legatum habere potestatem dispensandi contra Concilium: hic enim allegantur duo Concilia, & circa utrumque dene-*
gatur,

gatur Legato potestas contraveniendi. Nec mirum, quia nec contra constitutiones Apostolicas non Conciliares Legatus dispensat.

10 Nec aliquid statuere, aut tollere potest. Carol. Ruin. tom. 4. conf. 166. n. 3.

11 Neque obstant quæ de præ eminentia & potestate Legati à latere diximus supra cap. 33. num. 3. & seqq. quia procedunt in non reservatis Papæ, cap. Mandata, de præsumpt. Garc. de benefic. part. 5. cap. 3. n. 13. Gambar. de offic. & potest. Legati, lib. 3. n. 78. Giurb. conf. 19 n. 30. vers. Primo Legatus: solum enim potest omnia ad quæ mandatum habet speciale, quia generale non sufficit in hac materia reservata; & ideo Legati à latere potestas ultra specialiter concessa non extenditur, ut ex Puteo decis. 148 num. 1. lib. 2. & Tusc. tradit eleganter Giurb. dict. conf. 19. num. 31. 33. 34. 35. ubi dicit procedere quando in concessione utitur verbis, cum potestate ut alter nos. Sed cum in facultate Illustrissimi Nuntij non inveniatur facultas derogandi conciliaria statuta aut jura canonica, sed potius contraria, quia talis facultas solum est reservata summo Pontifici Domino nostro, optimo jure resolvimus non obstare argumentum, & facultatem concessam ab Illustrissimo ac Reverendissimo Nuntio, ac Legato à latere esse ipso jure nullam, utpote concessam contra jus & sacrosancti Concilij Tridentini decretum, cujus derogationis facultas solum est reservata Papæ, in quibus nihil potest Legatus à latere, ut tenet Frances de Eccles. Cathedralib. c. 3. n. 24 & seqq. & c. 30. num. 34. & seqq. Fragos. de regim. Reipubl. dict. disp. 10. §. 2. n. 14.

C A P U T XXXIX.

Utium Nuntius Apostolicus cum potestate Legati à latere possit se intromittere in jurisdictione Archiepiscopi, aut Episcopi & Ordinarij, aut eam turbare, aut impedire, aut aliquid contra

Pars I.

eam statuere, aut cum eo in prima instantia concurrere; an solum in secunda habeat jurisdictionem.

S U M M A R I U M.

- 1 Archiepiscopus in suo Archiepiscopatu, aut Episcopus in sua Diœcesi sunt Ordinarij.
- 2 Ordinarij pro exercitio suæ jurisdictionis de jure habent intentionem fundatam contra quoscunque intra limites suæ Diœcesis; & non solum quoad sæculares, & omnes ecclesiasticas personas cujuscunque status, sed etiam contra Regulares: & num. 3.
- 4 Archiepiscopi aut Episcopi possunt procedere secundum arbitrium suum per edicta pastoralia, non obstante contradictione Nuntij Apostolici; quia cum illis non potest concurrere in prima instantia, nec aliquid contra Archiepiscopalem, aut Episcopalem jurisdictionem statuere, aut cum perturbatione discernere, deficiente facultate expressa ad hoc.
- 5 Nuntius cum potestate Legati à latere missus dicitur Ordinarius in Regno, & cum Ordinarijs potest concurrere.
- 6 Contrarium est verius attentâ dispositione Sacrosancti Concilij Tridentini, & num. 7. ubi quod contraria opinio procedit de jure antiquo, non vero de jure ordinario.

Archiepiscopus in suo Archiepiscopatu, aut Episcopus in sua Diœcesi sunt Ordinarij, ut notat Frances in Pastoralibus Regular. p. 2. quæst. 3. num. 11. Prosper Fagn. in cap. Cum contingat, de foro comp. num. 23. pag. 88. & in cap. Perniciosam, de offic. Ordin pag 427.

Et ut tales pro exercitio suæ jurisdictionis de jure habent intentionem fundatam contra quoscunque intra limites suæ Diœcesis, cap. Cum Personæ, de privileg. in 6. cap. Cum venerabilis, de religiosis domib. cap. Omnes Basilicæ, 16. quæst. 7. Clement. 1. de foro comp. Serafin. decis. 144. num. 1. Coccin. decis. 471. num. 1.

L

Fran-

Frances Pastor. Reg. part. 2. quæst. 2. n. 2. Prosper Fagn. ubi sup. & in cap. Ecclesia, num. 31. de constit. pag. 164. & in cap. Cum olim, num. 5. de præscript. pag. 226.

3 Et non solum quoad sæculares, & omnes ecclesiasticas personas, cujuscunque status sint, sed etiam contra Regulares, cap. Abbates, 16. quæst. 2. ibi: Abbates pro humilitate religionis in Episcoporum potestate consistant, & si quid extra regulam fecerint, ab Episcopis corrigantur. Et notat ibi Glos. verb. In Episcoporum; & tenuit Rota in posth. Farm. tom. 2. decis. 313. Tamburin. de jur. Abb. tom. 1. disp. 15. quæst. 2. Frances ubi sup. n. 2.

4 Ad hoc ut procedant secundum arbitrium suum per edicta pastoralia, aut alios modos, de quibus cap. 44. num. 20. & seqq. non obstante contradictione Nuntij Apostolici cum potestate Legati à latere; ille enim non potest in prima instantia concurrere, nec aliquid contra Archiepiscopalem, aut Episcopalem jurisdictionem statuere, aut cum perturbatione decernere, deficiente facultate expressa ad hoc, ut tenet Villarroel. Gobierno Eccles. y pacifico, part. 1. quæst. 4. art. 5. ubi postquam in num. 4. tractavit de potestate Nuntij cum potestate Legati à latere, inquit num. 8. sequentia verba: *La jurisdiccion de los Nuncios sera del tamaño que la taxerens sus titulos expressada, y esta nunca la extendende su Sanctidad, para que puedan turbar, o impedir la ordinaria jurisdiccion de los Obispos; porque es expressamente contra lo que tiene ordenado el sancto Concilio de Trento.*

5 Et licet Nuntius cum potestate Legati à latere missus dicatur Ordinarius in Regno, & cum Ordinarijs possit concurrere, cap. 2. de offic. Leg. lib. 6. Navarr. in cap. Cum contingat, de rescript. remed. 5. num. 2. Guttier. canonic. lib. 1. cap. 11. num. 4. & seqq. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 28. num. 28. & lib. 8. disp. 28. num. 4. Gonzales ad reg. 8. Cancel. glos. 21. n. 34. & glos. 24. num. 36. Molin. de just. disp. 9. num. 13. Azor inst. mor. lib. 5. part. 2. cap. 27. quæst. 5. Aug. Barb. in collect. ad dict. cap. 2. num. 3. Gratian. forens. cap. 226. n. 2. & 3. Faria in add. ad Concil. lib. 1. var.

cap. 4. num. 33. Prosper Fagn. in cap. Cum causam, num. 12. de appell. pag. 254. Reynos. obser. v. 60. num. 8. Mendez in praxi, part. 1. lib. 2. cap. 1. num. 15. Gratian. forens. cap. 655. num. 15. Mart. compil. jur. tom. 4. cap. 2. Tondut. quæst. benef. cap. 200. num. 6. Oliva de foro Eccles. part. 2. quæst. 24. num. 18. & quæst. 38. num. 6.

Attamen tales Nuntij non ordinariam, sed tantummodò delegatam jurisdictionem habent, & cum Ordinarijs concurrere non possunt, ut probat Barb. in l. cum Prætor 12. §. 1. num. 63. ff. de jud. Francisc. Leo in thesaur. forens. Eccles. p. 1. cap. 2. n. 19. & 20. & 2. part. cap. 1. num. 8. & cap. 7. n. 61. & 63. Aug. Barb. in remiss. ad Concil. in cap. 20. sess. 24. de reform. add. 4. Villadiego in tract. de Legat. quæst. 4. num. 10. & quæst. 18. num. 6. & 14. Oliva de foro Eccles. part. 2. quæst. 24. num. 2.

Et licet hæc opinio sit controversa, & prima de jure antiquo possit sustineri, tamen hodie noviori dispositione S. C. Trident. cap. 20. sess. 24. de reform. expressè prohibitum extat, tam Nuntijs, quàm Legatis etiam de latere cum Ordinarijs concurrere, quibus dumtaxat cognitio & jurisdictio attributa est, seu præservata, cæterisque prohibita, ut sunt verba dicti Concilij, ibi: *Legati quoque etiam de latere, Nuntij, Governatores Ecclesiastici, aut alij quarumcunque facultatum, non solum Episcopos in prædictis causis impediri, aut aliquo modo eorum jurisdictionem jis præripere, aut turbare non præsumant, &c. Alias eorum processus ordinationesve nullius momenti sint.* Villarroel. ubi sup. dict. art. 5. num. 8. Ciarlin. forens. cap. 125. tom. 2. num. 100. optimè in terminis Mend. dict. num. 15. optimè August. Barb. de jur. eccles. lib. 1. cap. 5. n. 87. & in specie similis decreti Nuntij, quod sit nullum, decrevit Rot. apud Cæsar. de Graf. decis. 9. de caus. possess. Marches. de commis. tit. de commis. appell. extra Cur part. 1. cap. 6. num. 45. & 46. Narbon. l. 59 glos. 1. num. 24. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Posth. de manut. obser. v. 107. num. 1. & 2. & ita resoluit remissivè Bordon. decis. miscell. decis. 433.

CAPUT XL.

Utrum Nuntius Apostolicus cum potestate Legati à latere possit committere totam suam facultatem alicui Episcopo, aut Clerico constituto in dignitate, contradicente Archiepiscopo, aut non.

SUMMARIUM.

- 1 Delegatus à Papa ad universitatem causarum subdelegare potest: & n. 2.
- 3 Interveniente tamen justâ causâ.
- 4 Delegans si facultate utatur, substituisse videtur.
- 5 Limita quando est electa industria personæ, ut in Legato à latere: & num. 6. & 7.

Licet delegatus à Papa ad universitatem causarum aliquas earum subdelegare possit, etiam si à Principe non delegetur, *Glof. fin. in cap. Is qui, de procuratorib. lib. 6. Glof. in cap. Super questionum, §. Si verò, verb. Delegare, de offic. delegati: Glof. verb. Moderata, in cap. Statutum, §. Insuper, de rescript. in 6. cum multis Solorzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 26. num. 51. & lib. 2. cap. 4. num. 35. & 36. & in specie Nuntij Tondut. de pens. dec. 27. num. 9.*

2 Et etiam delegatus ab inferiore, quando specialiter ei facultas subdelegandi conceditur, ut multis tradit *Garcia de benefic. tom. 1. part. 5. cap. 8. num. 170. Mirand. de ord. judicior. quest. 2. art. 11: concl. 2. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 31 n. 6. cum alijs, de quibus Solorzan. d. cap. 26. num. 52.*

3 Interveniente tamen justâ causâ, quia tunc reputatur tanquam Ordinarius, ut tenet idem *Solorzan. lib. 3. cap. 9. num. 48. Frances de offic. Cancellarij Regni Aragon. quest. 10. num. 6. ex cap. Si pro debilitate 3. de offic. & potest. judic. deleg. cujus*

verba ibi refert, & multos tradit *Barb. ibi in collect.*

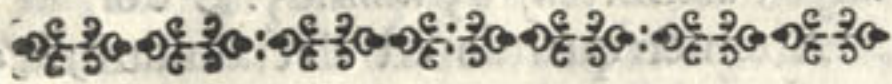
Et licet delegans si facultate utatur, substituisse videatur, ut tenet idem *Solorzan. lib. 3. cap. 26. num. 59. & 60. ex alijs Valenz. conf 63. num. 65. & 66.*

Attamen quando est electa industria personæ propter gravitatem & magnitudinem personæ missæ, ut in hoc casu, in quo est electa magnitudo, gravitas, & persona Illustrissimi & Reverendissimi Nuntij cum potestate Legati à latere, respectu cujus est electa industria personæ, ut est textus elegans *in cap. fin. §. Is autem, de offic. & potest. jud. deleg. ibi: Cum in his omnibus casibus industriam & fidem personæ, cui talia committimus, eligere videamur: tradit Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 21. num. 2. Valenz. conf 177. num. 34. August. Barb. in d. cap. fin. §. Is tamen, num. 3. Carpio de executor. testam lib. 1. cap. 19 n. 7. Solorzan. dict. lib. 2. cap. 4. num. 37. & in specie Legati, quod dicatur electa industria personæ, *Jacob. Mandel. de Alba conf. 776. num. 12. & 13. Prosper Fagnan. in cap. Exstirpandæ, §. Qui verò, n. 2. de præbend. pag. 154.**

Non potest committere, nec delegare suam facultatem, *cap. fin. §. 1. & fin. de offic. delegat. cap. Si pro debilitate, eodem tit. ubi Barbof. cap. Is cui, eodem tit. in 6. cum multis Solorzan. de jur. Indiar. dict. cap. 4. num. 37. & 38. & lib. 3. cap. 4. n. 44. Menoch. de arbitr. cas. 68. num. 15. Riccius 1. part. decis. 68. num. 6. Rot. apud Farin. decis. 234. n. 1. part. 1. novissimar. optimè Prosper Fagn. in cap. Exstirpandæ, §. Qui verò, num. 2. de præbend. pag. 154. ubi respondet contraria procedere quando non est electa industria personæ.*

Et in terminis nostri casus quando de facultate Legati non constat, nec fuit in actis producta, tradit *Jacob. Mandel. de Alba conf. 776. num. 11. vers. Non obstat, ibi: Præterea de facultate Legati non constat, nec fuit in actis producta: & si Reverendus Dom. Vicarius vidit eam, non vidit tanquam judex. Et posito, quod hæc facultas competeret Legato, & etiam Vicelegato, non potest committi, quia illa specia-*

lit as fuit sibi concessa ob electam ejus industriam. Vincent. Annibald. Valentin. consil. etiam 776. vers. Quia, pag. 94. 4. tom. num. 12. & 13. ubi eadem verba refert.

CAPUT XLI.

Utrum, esto quod Nuntius cum potestate Legati à latere potuisset dispensare in Concilij decreto virtute facultatis expressæ, fuisset valida licentia absque causa legitima: & an sufficeret in supplicatione relata contradicente Archiepiscopo, aut Episcopo.

SUMMARIUM.

- 1 Legati missi potestas licet à principio fuisset latissima, attamen per Pontifices restricta extitit.
- 2 In jurisdictione Legati Nuntij non includitur Concilij dispensatio, nec derogatio, cum hoc ut reservatum Pontifici non transeat in generali delegatione, nisi expressè concedatur.
- 3 Infans debet baptizari in Parochia. Dispensatio solum cum causa urgente, & cum periculo in mora est licita, aut permessa: ibid. & n. 6. & 8.
- 4 Utrum in Summi Pontificis dispensatione requiratur causa ad hoc ut sit valida: & num. 5.
- 7 Supremus Princeps Ecclesiasticus non delegat potestatem dominativam, sed spiritualem, ac ministerialem, & in conservationem, non in destructionem: & quare num. 8.
- 9 Legatus à latere an possit dispensare sine causa.

Licet Illustrissimus Nuntius habuisset expressam facultatem ad derogandum Concilium Trident. ut necessarium erat, ut diximus cap. 38. & tenet Suar. de legib. lib. 6. cap. 15. num. 1. quia etsi

Legati missi potestas à principio fuisset latissima, attamen per Pontifices restricta extitit, ex Casar. Hierarch. Eccles. disp. 3. part. 1. §. 1. num. 10.

Quare in jurisdictione Legati missi non includitur Concilij dispensatio, nec derogatio, cum hoc ut reservatum Pontifici non transeat in generali delegatione, nisi expressè concedatur, ut tenet Boer. de potest. Leg. num. 24. Kochier. de jurisd. in exempt. part. 1. quest. 6. num. 13. & part. 4. quest. 3. num. 1. Barb. in collect. ad cap. Translationem 4. num. 2. de offic. Legat.

Adhuc tamen erat invalida dispensatio, & facultas concessa, de qua cap. 1. num. 3. virtute supplicationis de qua ibi consequuta, visis illius causis, quæ urgentes non erant: nec per negationem Illustrissimi Archiepiscopi dabatur periculum in mora, quando baptizari potuerat infans in sua Parochia, juxta Concilij & constitutionis dispositionem; in quibus terminis prohibita erat dispensatio, & solum cum causa urgente, & cum periculo in mora erat licita, & permessa. Ledesma in 4. 2. part. quest. 17. art. 3. Suar. de leg. lib. 6. cap. 14. num. 9. Sanch. lib. 2. de matrim. disp. 40. & lib. 8. disp. 9. n. 22. Sayr. de Clav. Reg. lib. 3. cap. 10. n. 9.

Et meritò; nam licet aliqui dicant, loquendo in Summo Pontifice, quod dispensatio absque causa est invalida, Mendonc. de potest. lib. 1. quest. 2. num. 35. Vasquez 1. 2. disp. 178. cap. 4. Suar. de leg. lib. 6. cap. 19. num. 5. Baldel. Theol. mor. lib. 5. disp. 52. num. 9.

Et contrarium sit verius, ex Cajet. 1. 2. quest. 96. art. 5. Sot. lib. 1. de just. quest. 7. art. 3. & lib. 7. quest. 4. art. 2. ad fin. Henric. lib. 5. de pæn. cap. 22. num. 5. & lib. 22. de matrim. cap. 3. num. 6. Valenz. 2. 2. disp. 5. quest. 7. punct. 2. Suar. tom. 4. de indulg. disp. 56. sect. 2. num. 11. & lib. 6. de leg. cap. 19. num. 6. Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 17. num. 24. Bonac. 1. de leg. quest. 2. punct. 3. num. 1.

Attamen in dispensatione inferioris dicendum est, quod vel sine potestate fit, & tunc ipso jure est nulla; vel cum potestate superioris, quia tunc debet causa legitima præcedere, aliàs est nulla. Gutierrez.